

Bijlagen

Samen werken aan veiligheid

Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2009-2012

Gemeente Smallingerland

december 2008

Inhoudsopgave

Bijlage 1. Flankerende beleidsprocessen	4
Rijk	4
Politie	4
Openbaar Ministerie	5
Onderwijs en de sociale sector	6
Het bedrijfsleven	6
Gemeente 6	
Afdeling Ontwikkeling	6
Afdeling Openbare Werken	7
Afdeling Samenlevingszaken	7
Afdeling Sociale Zaken	7
Bijlage 2. Overzicht inbreng partners IVB	8
BIJLAGE 3: Veiligheidsanalyse IVB Smallingerland	9
Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'	9
Veiligheidsthema 1.1: Overlast tussen bewoners/botsende leefstijlen	9
Veiligheidsthema 1.2: verloedering / kwaliteit woonomgeving	12
Veiligheidsthema 1.3: Veiligheidsgevoel	15
Veiligheidsthema 1.4: Overlast door drugs of alcohol	16
Veiligheidsthema 1.5: Geweld op straat en in het (semi)publieke domein	18
Veiligheidsthema 1.6: Huiselijk geweld en kindermishandeling	20
Veiligheidsthema 1.7: Slachtofferhulp	22
Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'	24
Veiligheidsthema 2.1.: Verkeersveiligheid en - overlast	24
Veiligheidsthema 2.2.: auto-inbraken	25
Veiligheidsthema 2.3: fietsdiefstallen	26
Veiligheidsthema 2.4.: woninginbraak	26
Veiligheidsthema 2.5: vermogensdelicten	27
Veiligheidsthema 2.6.: vandalisme en graffiti	28
Veiligheidsthema 2.7.: schade aan openbare gebouwen	31
Veiligheidsthema 2.8: veiligheid jaarwisseling	32
Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid algemeen	34
Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid	35
Veiligheidsthema 3.1.: winkelcentra	35
Veiligheidsthema 3.2: Bedrijventerreinen en inbraak bedrijf/kantoor	37
Veiligheidsthema 3.3: Uitgaan/horeca	38
Veiligheidsthema 3.4: Veilige zorg	40
Veiligheidsthema 3.5: Grootschalige evenementen	41
Veiligheidsveld 4: Jeugd en veiligheid	42
Veiligheidsthema 4.1: Aanpak jongerenoverlast	42
Veiligheidsthema 4.2: Jeugdcriminaliteit algemeen en 12 minners	43

Veiligheidsthema 4.3: Alcohol en drugs	47
Veiligheidsthema 4.4: Veilige school	48
Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid	49
Veiligheidsthema 5.1: Radicalisering	49
Veiligheidsthema 5.2: Organisatie- en georganiseerde criminaliteit	51
Veiligheidsthema 5.3: Bestuurlijke integriteit	55
Bijlage 4. Stappenplan totstandkoming Kadernota 2009-2012	56
Gebruikte bronnen:	57
Lijst van afkortingen	58

Bijlage 1. Flankerende beleidsprocessen

Rijk

Het huidige beleid is een vervolg op het Veiligheidsprogramma "Naar een veiliger samenleving" van oktober 2002. Het Veiligheidsprogramma benadrukt het grote belang van goede samenwerking en afstemming tussen publieke en private partijen om daarmee versnippering te voorkomen, slagvaardiger op te kunnen treden en belangrijke synergie-effecten te kunnen bereiken. Hiervoor is een breed gedragen IVB nodig. Speerpunten in het Veiligheidsprogramma zijn het aanpakken van de stelselmatige dader en van de jeugdcriminaliteit, het versterken van de opsporing en handhaving, het versterken van toezicht in de publieke ruimte en intensivering van gerichte preventieprojecten.

"Samen werken samen leven"

In dit beleidsprogramma presenteert de regering ruim 70 doelen en 10 projecten waar ze zich in de komende vier jaar voor wil inzetten. Voor veiligheidsbeleid zijn hiervan vooral de pijlers 4 (sociale samenhang) en 5 (veiligheid, stabiliteit en respect) van belang. Accenten onder pijler 4 zijn onder andere een betere ondersteuning van jongeren en hun ouders, het tegengaan van kindermishandeling, het terugdringen van maatschappelijke uitval en werkloosheid, versterking van vrijwilligerswerk, beter onderwijs en meer brede scholen met bijkomende voorzieningen voor opvang en sport. Ook het zogenoemde "Actieplan Krachtwijken" valt hieronder.

Pijler 5 richt zich op een samenleving waarin mensen zich veilig, vertrouwd en met elkaar verbonden voelen. De pijler noemt uiteenlopende maatregelen waarmee Nederland weer veiliger moet worden. Zo wordt ingezet op het bevorderen van respect, de aanpak van agressie, geweld, diefstal van en criminaliteit tegen burgers en ondernemingen, de aanpak van overlast en verloedering, de bestrijding van ernstige criminaliteit en van terrorisme en radicalisering. Onderdeel van pijler 5 is het project "Veiligheid begint bij voorkomen".

"Veiligheid begint bij voorkomen"

Met dit project wil het kabinet bereiken dat de criminaliteit en overlast in de publieke ruimte in 2010 met 25% is afgenomen ten opzichte van 2002. Zo worden maatregelen geïntensiveerd om geweld, (jeugd-) criminaliteit, recidive, asociaal gedrag, overlast en verloedering te voorkomen of terug te dringen. Er komt extra inzet op de aanpak van geweld en geweldsplegers.

Verder worden specifieke programma's ingezet gericht op de verbetering van de kwaliteit van de opsporing en de aanpak van zware en georganiseerde criminaliteit. Er komt extra inzet op versterking van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad: recentelijk is aangekondigd dat er zes Regionale Expertise- en Informatiecentra en een Centraal Landelijk Centrum worden opgezet van waaruit gemeenten, het OM, politie en opsporingsdiensten worden ondersteund en gestimuleerd om onderling en met private partijen samen te werken bij de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde misdaad. Verder komt er een speciaal "Actieplan Overlast en Verloedering" (zie verder: www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl).

"beschermd en weerbaar"

In deze beleidsbrief geeft de staatssecretaris van VWS aan hoe het kabinet de opvang en hulpverlening voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties wil verbeteren. Het gaat hierbij om onderwerpen zoals huiselijk geweld, eer gerelateerd geweld, mensenhandel en vrouwelijke genitale verminking. Hiervoor wordt in 2008 18 miljoen euro uitgetrokken, en dit bedrag loopt op tot ruim 32 miljoen euro in 2012.

Politie

De politie is een kernpartner in het lokale IVB beleid. Zij zag zich in de afgelopen jaren geconfronteerd met zaken als de prestatiecontracten en de kerntakendiscussie. Op basis hiervan moest de politie zich meer

richten op haar kerntaken handhaving, toezicht, opsporing, noodhulp en intake, en bleef er minder tijd over voor preventie, voorlichting en dienstverlening aan burgers. Daarnaast is er echter in de afgelopen jaren ook sterk ingezet op de verdere groei en uitbouw van de gebiedsgebonden politiezorg als basaal uitgangspunt voor het lokale politiewerk. Ook blijft de inzet van de politie op jeugd, die de laatste jaren flink is uitgebreid, gehandhaafd.

Landelijke prioriteiten 2008-2011 Nederlandse Politie

Met de "Landelijke prioriteiten 2008-2011 Nederlandse Politie" is de systematiek van prestatieafspraken afgezwakt en het accent weer wat meer gelegd op kwalitatieve in plaats van kwantitatieve resultaten. Wel ligt nog steeds prioriteit bij de eerder genoemde kabinetsdoelstelling om 25% afname van criminaliteit te realiseren, en verder ligt het accent vooral op de aanpak van daadwerkelijke veiligheidsproblemen. De prioriteiten zijn: Geweld, Veilige Wijken, Jeugdcriminaliteit en risicojeugd, Aanpak criminaliteit en Implementatie Aanpak Huiselijk Geweld.

Om de kabinetsdoelstelling van 25% minder criminaliteit in 2010 ten opzichte van 2002 te bereiken wordt ingezet op:

- 19% minder geweldsdelicten
- 5% minder vermogensdelicten
- verbetering van het ophelderingspercentage met 15%
- daling van criminaliteit tegen ondernemingen met 25%
- daling van recidive met 10%-punt.

Kaders 2009-2011 Regionaal Beleidsplan Politie Friesland

Politie Friesland benadrukt dat het zwaartepunt van de politiezorg lokaal ligt, dat beleidsprioriteiten binnen een centrale kaderstelling dus vooral ook 'bottom up', in nauwe samenwerking met lokale partners, bepaald moeten worden. Locale prioriteiten, samenwerking en een ketenaanpak krijgen dus meer accent. Ketenpartners maken eigen plannen van aanpak, maar zorgen ervoor dat deze aansluiten op de plannen van partners. Hierbij ligt de regierol bij de gemeente, die ervoor moet zorgen dat zij samen met haar netwerkpartners de link met de andere niveaus ("van wijk tot wereld") goed bewaakt. Dus lokaal als het kan, regionaal en landelijk als het moet.

Openbaar Ministerie

Het beleid van het Openbaar Ministerie Friesland is grotendeels een afgeleide van het landelijke justitie- en veiligheidsbeleid, waardoor het mede richtinggevend is voor de beleidsplannen van de politie en het over het geheel genomen eveneens goed aansluit op de prioriteiten van gemeenten. Justitie is daarbij vooral de laatste stap of het sluitstuk van de veiligheidsaanpak, waarbij het strafrecht fungeert als 'ultimum remedium': als alles heeft gefaald werkt het strafrecht als sluitstuk in de keten. Belangrijke accenten in het beleid zijn onder andere de aanpak van veelplegers, jeugdcriminaliteit, woning- en bedrijfsinbraken, terrorisme, georganiseerde misdaad, drugscriminaliteit en criminaliteit in risicogebieden. In het beleidsplan voor 2008-2010 voor Friesland vermeldt het Openbaar Ministerie (OM) daarnaast de volgende speerpunten: discriminatiebestrijding, geweld¹, aanpak van rijden onder invloed, vooral door jeugd, aanpak van mensenhandel, fraude, cybercrime, ontneming van financieel voordeel van criminaliteit en het oprollen van hennepplantages.

Veiligheidshuizen

Een nieuwe ontwikkeling is de landelijke inzet op veiligheidshuizen. Voor Friesland is al een regionaal opgezet in het Parket te Leeuwarden. Dit Friese veiligheidshuis, een initiatief van het OM, is op dit moment volop in ontwikkeling.

¹ Bedreiging, mishandeling, openlijke geweldpleging, huiselijke geweld en eengerelateerd geweld

In het veiligheidshuis werken OM, gemeenten, jeugd- en zorginstellingen, politie, reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming samen aan een persoonsgerichte en gebiedsgerichte aanpak van criminaliteit en overlast. Hierbij wordt speciaal aandacht besteed aan jeugdcriminaliteit, huiselijk geweld en veelplegers en geweld, en worden preventie, repressie en nazorg en zorg zo veel mogelijk op elkaar afgestemd. Een belangrijk punt van aandacht bij de ontwikkeling van het Friese veiligheidshuis is dat het niet alleen goed werkt voor Leeuwarden, maar dat er ook goede samenwerking en korte lijnen ontstaan met de gemeenten in de rest van de regio. Zo is het belangrijk dat nadere afspraken worden gemaakt over een goede aansluiting met het werk van de sociale teams, en de nog op te richten Centra voor Jeugd en Gezin verspreid over Friesland.

Onderwijs en de sociale sector

Veiligheid en onveiligheid beïnvloeden steeds meer het werk van mensen in het onderwijs, de zorg en het welzijnswerk. Omgekeerd kunnen deze instellingen een belangrijke bijdrage leveren aan veiligheid en leefbaarheid in de lokale samenleving, en dat is de laatste decennia ook steeds duidelijker geworden: denk aan de belangrijke rol op dit vlak van partners als het onderwijs, opbouwwerk, jeugd- en jongerenwerk en jeugdhulpverlening, verslavingszorg, GGZ en de maatschappelijke opvang.

Ook in Friesland en in Smallingerland hebben op dit front interessante ontwikkelingen plaatsgehad: denk aan projecten als het Signalerings Overleg Smallingerland (SOS)², het protocol-overleg jongerenoverlast dat kortgeleden is omgedoopt in "Netwerkoverleg JOS" (Jongeren Op Straat), Bus+, het project Veilige School, de veelplegersaanpak en nieuwe werkwijzen en projecten zoals het veiligheidshuis, de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en het project Veilige Zorg. Bijlage 3 van deze Kadernota, de analyse IVB, geeft hierover meer achtergrondinformatie.

Het bedrijfsleven

De relatie tussen overheid en bedrijfsleven heeft altijd een zekere afstandelijkheid gekend als het gaat om veiligheid. De maatschappelijke realiteit van schade door criminaliteit heeft er echter toe geleid dat ook het bedrijfsleven steeds duidelijker zijn eigen belang, rol en verantwoordelijkheid ziet en ook oppakt. Daarnaast heeft ook de gemeente hierbij uitdrukkelijk een belang en een verantwoordelijkheid: veiligheid is een belangrijk kwaliteitspunt voor bijvoorbeeld winkelcentra en bedrijventerreinen, en daarmee voor de lokale welvaart. Als alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid oppakken levert dit uiteindelijk ook gezamenlijk voordeel ofwel een 'win-win situatie' op. Vandaar ook het toenemende aantal PPS constructies en convenanten gericht op het tegengaan van criminaliteit of overlast, bijvoorbeeld rond "Veilig ondernemen", "Veilig uitgaan" en "Veilige Zorg". Ook het surveillance project van de Stichting Veiligheidszorg Smallingerland (SVS) is hiervan een goed voorbeeld.

Gemeente

Het IVB heeft vele raakvlakken met het overige beleid binnen de gemeente Smallingerland. In dit opzicht heeft de samenwerking met collega's van andere afdelingen zoals Samenlevings Zaken, Sociale Zaken, Ontwikkeling en Milieu en Regon in de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Met recht kan steeds meer worden gesproken van integraal beleid. Dit werd desgevraagd nog eens bevestigd tijdens de commentaar-bijeenkomst over het onderwerp "Fysiek veilige woonomgeving". Deze paragraaf geeft in hoofdlijnen een beeld van samenwerking met collega's van andere afdelingen.

Afdeling Ontwikkeling

Bij grotere nieuwbouw- en renovatieprojecten wordt al een aantal jaar standaard gewerkt met het Keurmerk Veilig wonen. Dit is ook nog eens vastgelegd in het Woonakkoord tussen de gemeenten en de corporaties Stichting Accolade (voorheen w.b.v. Smallingerland) en Stichting Woon Friesland dat op 25 juni 2008 is

² In het SOS participeren de woningcorporaties, maatschappelijk werk, gemeente Sociale Zaken en SamenlevingsZaken, politie, GGZ, SMO Friesland, VNN, MEE. En op afroep: GGD en Talant.

ondertekend. Partijen hebben met elkaar afgesproken dat zij zich bij het ontwikkelen en het beheren van openbare ruimten en woningen richten naar de eisen van het Keurmerk Veilig Wonen, met een duidelijk accent op achterpaden en portieken. Verder draaien medewerkers IVB standaard mee in projectgroepen en adviseren over veiligheidsaspecten in de ontwerpfase (secure by design).

Afdeling Openbare Werken

Er wordt veel samengewerkt met de verschillende clusters van deze afdeling. Dit gaat o.a. over onderhoud van de openbare ruimte, openbare gebouwen, straatverlichting, snoeien en onderhoud van groen, fietsenstallingen/fietsenrekken en parkeren. Samen met onder andere de regiomanagers, wijkbeheer en buurtbewoners wordt op deze manier wijkgericht gewerkt aan 'schoon, heel en veilig'. Gemeentelijke handhavers ondersteunen vanuit het IVB het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Vanuit het IVB is in samenwerking met de partners een graffiti beleid ontwikkeld. Daarnaast is in de afgelopen periode extra ingezet op het handhaven van veelvoorkomende ergernissen in het publieke domein zoals zwerfvuil, hondenpoep, foutparkeren en dergelijke. En er wordt al langere tijd extra ingezet op vandalismpreventie, aanpak oud en nieuw, leegkomende gebouwen, snel herstel-beleid en een beter schadeverhaal op daders, ook in verband met het 'opvoedkundige aspect' hiervan.

Afdeling Samenlevingszaken

Met deze afdeling wordt al langere tijd intensief samengewerkt om goed af te stemmen over onderwerpen als welzijn en opbouwwerk, integraal jeugdbeleid, maatschappelijke opvang, gezondheidsbeleid, onderwijsbeleid, integratiebeleid, sport, leerplicht en voortijdig schoolverlaten en niet in de laatste plaats ook de WMO. Er is een sterke link gelegd tussen IVB en de WMO, onder andere rond onderwerpen als 'samen leven in buurten, wijken en dorpen', 'opgroeien', 'vrijwilligerswerk', 'participatie en meedoen' en 'preventie, opvang en nazorg'. Bij dit laatste kan worden gedacht aan onderwerpen als huiselijk geweld en kindermishandeling, overlast, nazorg gedetineerden, OGGZ en verslavingsbeleid. Ook is er nauw afgestemd over het integraal jeugdbeleid dat in de zomer van 2008 is vastgesteld (zie Nota Jeugdbeleid 2008-2012 gemeente Smallingerland). Het jeugdbeleid is in aansluiting op de WMO terminologie ingedeeld rond de thema's 'meedoen', 'zorg' en 'uitval'. Deze indeling sluit gelijk ook prima aan bij het onderwerp 'Jeugd en veiligheid', dat uitdrukkelijk is meegenomen in de Nota Jeugdbeleid.

Afdeling Sociale Zaken

Het belang van samenwerking met Sociale Zaken neemt in de komende beleidsperiode alleen maar verder toe. Dit onder andere vanuit het sterke accent dat het huidige collegeprogramma legt op het grote belang van werk en het tegengaan van werkloosheid. Hier ligt een belangrijke link met het integraal veiligheidsbeleid. Werk zorgt niet alleen voor inkomen, maar ook voor binding aan de lokale samenleving. Dit zijn belangrijke preventieve factoren als het gaat om maatschappelijke uitval en overlastgevend of crimineel gedrag. Concreet wordt op dit moment vanuit het IVB al samengewerkt als het gaat om het Signalerings Overleg Smallingerland (SOS), het tegengaan of aanpakken van uitkeringsfraude, reïntegratieprogramma's voor jongeren en het project Nazorg gedetineerden.

Bijlage 2. Overzicht inbreng partners IVB

Veiligheidsvelden	Veiligheidsthema's
1. Veilige woon- en leefomgeving Accent 'sociaal'	1.1. Overlast tussen bewoners/botsende leefstijlen
	1.2. Verloedering/kwaliteit woonomgeving
	1.3. Veiligheidsgevoel
	1.4. Overlast door drugs of alcohol
	1.5. Geweld op straat en in het publieke domein
	1.6. Huiselijk geweld en kindermishandeling
	1.7. Slachtofferhulp
2. Veilige woon- en leefomgeving Accent 'fysiek'	2.1. Verkeersveiligheid en - overlast
	2.2. Auto-inbraken
	2.3. Fietsdiefstallen
	2.4. Woninginbraak
	2.5. Vermogensdelicten
	2.6. Vandalisme en graffiti
	2.7. Schade openbare gebouwen
	2.8. Veiligheid jaarwisseling
3. Bedrijvigheid en veiligheid	3.1. Winkelcentra
	3.2. Bedrijventerreinen en inbraak bedrijf / kantoor
	3.3. Uitgaan/horeca
	3.4. Veilige Zorg
	3.5. Grootchalige evenementen
4. Jeugd en veiligheid	4.1. Aanpak jongerenoverlast
	4.2. Jeugdcriminaliteit algemeen en 12 minners
	4.3. Alcohol en drugs
	4.4. Veilige school
5. Integriteit en veiligheid	5.1. Radicalisering
	5.2. Organisatie- en georganiseerde criminaliteit
	5.3. Bestuurlijke integriteit

Indeling gesprekken partners over de concept Kadernota en de bijlagen :

In overleg met betrokkenen is bekeken of men schriftelijk reageert of actief deelneemt aan de gesprekken over de IVB kadernota.

- Algemeen (tav gehele plan): gemeente: portefeuillehouder (burgemeester), afd. communicatie. Extern: politie, O.M..
- 1.1. t/m 1.3.: gemeente: ambtenaren welzijn/MOS, wijken en dorpen, maatschappelijke opvang/SOS, wonen, wijkbeheer, handhavers. Extern: politie, SVS, O.M., corporaties, MOS, vert. bewoners, ouderen en WMO platform
- 1.4. t/m 1.7.: gemeente: ambtenaren m.o./s.o.s., horecabeleid, extern: politie, SVS, O.M., VNN, st.p. huiselijk geweld / Fier Fryslan
- 2.: gemeente: ambtenaren Openbare werken, stedenbouw, verkeer, brandweer, handhavers. Extern: politie, SVS, corporaties, MOS, OM
- 3.: gemeente: ambtenaren vergunningverlening, horecabeleid, bedrijvencontacten. Extern: politie, OM, SVS, RPC (Regionaal Platform Criminaliteitbeheersing Fryslân), vert. H&I, horeca, bedrijventerreinen en Nij Smellinghe
- 4.: gemeente: ambtenaren jeugdbeleid, jeugdzorg/CJG, onderwijs, leerplicht/RMC. Extern: jeugdcoörd. politie, MOS, Halt, OM/veiligheidshuis jeugd
- 5.: gemeente: horecabeleid, juridische zaken, ambtenaren integratiebeleid. Extern: Politie, OM, belastingdienst.

BIJLAGE 3: Veiligheidsanalyse IVB Smallingerland

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.1: Overlast tussen bewoners/botsende leefstijlen

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Een tabel van Wijkatlas 2006 geeft op pag. 72 enquêtegegevens over "Probleemscores overlast" weer tussen bewoners/botsende leefstijlen: hierbij gaat het vooral om geluidsoverlast, overlast door groepen jongeren en overlast van omwonenden. Hoe hoger de score is, hoe ongunstiger. Overlast komt zeer wisselend voor in de gemeente, maar er zijn wèl duidelijke 'hotspots' aan te wijzen. Deze liggen in de buurten Trisken centrum (4,7), Noord-oost zuid (3,3), Noord-oost oost (2,8), De Wiken noordoost (2,7), De Wiken centrum, Centrum Drachten (2,5) en Trisken rondom centrumdeel (2,3).

Gemiddeld scoort Smallingerland 1,8 in 2005 en 2003, en 1,7 in 20001. De trend is dus redelijk stabiel, er is echter wel een lichte verslechtering te zien.

Politiecijfers

Overlast gestoord persoon / zwervers: In 2005: 105 meldingen, in 2006: 92 meldingen en in 2007: 110 meldingen. In het aantal meldingen geluidsoverlast particulieren zit een kleine stijgende lijn: in 2005 86 meldingen, in 2006 98 meldingen en in 2007 135 meldingen.

Cijfers sociaal team, Signalerings Overleg Smallingerland, SOS

Geregistreerde casuïstiekgegevens	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal besproken cases	55	31	60	50	139
Aantal trajectbesprekingen excl. zorgoverleggen	124	104	246	168	450
Aantal slapend/gesloten dossiers	45	22	43	38	107
Aantal lopende cases (dec. '07 nog in behandeling)	10	9	17	12	32

Aanduiding	man	vrouw	gezin/partners
Aantal 2003	34	18	3
Aantal 2004	13	14	4
Aantal 2005	29	15	16
Aantal 2006	22	12	16
Aantal 2007	57	45	37

Aanduiding problematiek 2007

Accent op ↓ Gecombineerd met →		Isolement/ Verwaar lozing/ vervuiling	Verslaving	Relatie problemen/agr essie	Psych problemen	Finan ciële proble- men	Zorg voor situatie kinderen
Overlast	16	3	5	4	7	6	2
Schuldprobl	75	2	5	10	10	61	3
Soc/psych	38	16	10	7	10	5	9
Thuis/dakloos	10	2	1	5	2	4	2

Aanduiding problematiek 2003 t/m 2006

Accent op ↓ Gecombineerd met →		Isolement/ Verwaar lozing/ vervuiling	Verslaving	Relatie problemen/agr essie	Psych problemen	Finan ciële proble- men	Zorg voor situatie kinderen
'03-04-05- 06		03-04-05-06	03-04-05-06	03-04-05-06	03-04-05-06	'05 -06	'05-06
Overlast	21- 9- 12 - 10	2 - 2 - 1- 3	8 - 4 - 4- 5	4 - 2 - 3 - 4	9 - 5 - 7- 3	1 - 1	3 - 3
Schuldprobl.	8- 6- 19 - 16	1 - 3 - 1- 1	2 - 1	1 - 1 - 1 - 2	2 - 0 - 2	18 - 13	2
Soc/psych.	16-13- 25- 17	8 - 9 -13-10	3 - 0 - 1- 2	1 - 2 - 4 - 3	6 - 4 - 7 - 2	4 - 9	6 - 4
Thuis/dakloos	10- 3- 4 - 7	- 1 - 1	3 - 2 - 1	2 - 1 - 3	3 - 1 - 1	2 - 2	1

Inbreng casuïstiek en probleemhouderschap:

- Inbreng casussen: gemeente (12), Accolade (11), WoonBedrijf (10), politie (5), SMO Fryslân (3), GGZ (5), VNN (1), GGD (2), Reclassering (1).
- Probleemhouderschap: MW 50 x, GGZ 28 x, Zienn 19x, VNN 14 x, MEE 9 x, soc. dienst 5 x (overige door Kindermanzorg, Talant, Jeugdhulpinstanties, etc.)

Opmerking / toelichting: uit de gegevens komt naar voren dat het aantal cases, dat het SOS behandelt, fors toeneemt: in 2007 is dit aantal méér dan verdubbeld. Het aantal situaties waarin schuldenproblematiek speelt neemt toe. Ook valt in de cijfers op dat er in toenemende mate bemoeienis is met gezinnen / partners. De meeste cases komen binnen via de gemeente en de corporaties. De partners van het SOS werken in toenemende mate outreachend en met bemoeizorg, en ervaren dit als effectief.

Bron: Rapportage Sociaal Team Smallingerland (SOS) 2007

Huidige aanpak/maatregelen

1. Overlastmeldingen komen in de gemeente op verschillende plekken binnen, zoals via wijkbeheer, de balie van het gemeentehuis, de telefooncentrale en via politie, MOS of de corporaties. Medewerkers IVB van afd. B.O. handelen meldingen vaak af. Vaak roepen zij hierbij de hulp in van de buurtagent, gemeentelijk toezichthouders en/of SVS medewerkers die in het gebied actief zijn. Doordat de gemeente en haar partners buurt- en wijkgericht werken en 'er op af gaan' kunnen overlastsituaties vaak snel en adequaat worden aangepakt. De zelfredzaamheid van bewoners wordt zoveel mogelijk gestimuleerd, en altijd wordt nagegaan wat de bewoner(s) zelf al heeft ondernomen.

2. Bij meldingen waarbij ook sprake is van complexe problematiek, psychische problematiek of dreigende huisuitzetting wordt de overlast gemeld en besproken in het SOS (zie cijfers hierboven). De meldingen hiervoor kunnen binnenkomen bij alle partners in het SOS, en worden gemeld bij de coördinator SOS. In november 2008 wordt een nieuw convenant afgesloten tussen de partners die in het SOS samenwerken.
3. In de wijk Noordoost start in het kader van Sociaal Programma Noordoost een proefproject Buurtbemiddeling. Buurtbemiddeling is een interessant preventief instrument: het kan veel buurtproblemen en overlast voorkomen door hier inzet op te plegen voordat één en ander escaleert.
4. In het kader van de WMO en het integraal jeugdbeleid zijn extra maatregelen geformuleerd in het kader van prestatieveld 4, "Samen leven in buurten, wijken en dorpen". Veiligheid is hierbij een belangrijk aspect. Voor dit prestatieveld zijn hoofddaccenten het bevorderen van de sociale samenhang en de leefbaarheid in buurten, wijken en dorpen. Zo wordt oa extra ingezet op bevordering van contacten tussen mensen in buurten, wijken en dorpen, worden buurtactiviteiten gestimuleerd en wordt de participatie van burgers en ook specifiek jongeren gestimuleerd. In dit kader kunnen worden genoemd de projecten "Samen met elkaar", "Buurtactiviteiten en buurthuizen", bevordering van het opstellen van "Buurtregels" en het stimuleren van Buurtbemiddeling (zie ook punt 3). Daarnaast wordt ingezet op versterking van de sociale cohesie in kwetsbare buurten, wijken en dorpen, en op goed gemêleerde wijken buurten en dorpen om overlastconcentraties tegen te gaan.
5. Netwerkoverleg Jongeren op straat (JOS): (zie 4.1, Aanpak jongerenoverlast)
6. wijk-surveillance SVS (zie oa ook: 2.6, aanpak vandalisme en 2.7, schade openbare gebouwen en 2/8, veiligheid jaarwisseling)
7. Zie verder ook: 1.2, "Verloedering / kwaliteit woonomgeving"

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

8. Buurtbemiddeling kan zoals gezegd veel overlast in een vroeg stadium voorkómen, vooral als nauw wordt afgestemd met de buurtagent. Goedlopende projecten elders tonen aan dat dit de sociale veiligheid ten goede komt en werkt tijd- en kostenbesparend. In dit opzicht is deze aanpak zonder meer 'evidence based'. Bovendien versterkt buurtbemiddeling de zelfredzaamheid van burgers en het 'zelfregulerend vermogen' van de lokale samenleving als geheel. Om deze redenen is dit punt ook meegenomen in het Woonakkoord. Hierin staat: "partijen zullen zich in 2008 vanuit de integrale aanpak van woonoverlast richten op het ontwikkelen van een bruikbaar model voor buurtbemiddeling". De partijen zijn: gemeente Smallingerland, WoonFriesland en Stichting Accolade.
9. Er zou meer systeem kunnen worden aangebracht in de routing, verdeling, registratie van overlastklachten en de terugkoppeling naar de melders. Op dit moment komen deze overal binnen en is er weinig overzicht op waardoor het risico ontstaat dat langs elkaar heen wordt gewerkt of dubbel werk wordt gedaan. Ook kan centrale melding en registratie beter zicht opleveren op 'hotspots' en nieuwe ontwikkelingen, zodat hier meer preventief en sneller op kan worden ingegrepen. Wellicht is een koppeling mogelijk tussen meldingen 'overlast', 'zorg' en het WMO loket. Ook in de brede discussie over de WMO werd namelijk duidelijk dat dit een belangrijk aandachtspunt is: men wil voorkomen dat mensen in de problemen komen of verkommeren. In dit opzicht zou het ook goed zijn om in de voorlichting extra aandacht te besteden aan andere voorzieningen in Smallingerland zoals het CJG, het netwerkoverleg JOS, het RMC en het sociaal team (SOS).
10. Het is belangrijk om met partners als de corporaties, de afdeling Ontwikkeling, wijkbeheer, de politie, SVS en de MOS scherp te zijn op ontwikkelingen in buurten, wijken en dorpen. Deels wordt hierin al voorzien middels het zg. Integraal Wijkbeheer Overleg. Dit is het overleg waar signalen over buurten, wijken of dorpen kunnen worden opgepikt en vertaald in maatregelen. Het is echter van betrokken personen en of organisaties afhankelijk hoe een en ander loopt. Zo is er niet overal een actieve bewonersvertegenwoordiging. Ook zou nog beter gebruik gemaakt kunnen worden van cijfermatige informatie, zoals in de wijkatlas. In het kader hiervan verdient het bovendien aanbeveling de politieregistraties op dit punt aan te scherpen. Wellicht is het een idee om eea wat meer projectmatig op te pakken, mn. voor de buurten waar sprake is van achterstanden of een neergaande spiraal. Hiermee zijn al positieve ervaringen opgedaan in De Trisken (Olympiade) en de Venen (zie verder ook: 1.2, verloedering/kwaliteit woonomgeving). Wel lijkt het zaak deze vormen van aanpak goed te communiceren met de buurt en goed te borgen; alleen een vasthoudende, lange(re) termijn aanpak werkt.
11. Wooncomplexen waar bovengemiddeld overlastproblemen de kop opsteken zouden standaard een huismeester of conciërge moeten hebben. Hierover is in het Woonakkoord het volgende afgesproken:

"Corporaties onderzoeken in 2008 of het instellen van conciërges een positieve bijdrage kunnen leveren aan de beheersbaarheid van probleemcomplexen en de naleving van leefregels in complexen" (afspraken 42). Uiteraard moeten hierbij kosten en baten goed worden afgewogen om ongewenste huurstijgingen te voorkomen.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.2. verloedering / kwaliteit woonomgeving

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid...

Wijkatlas: bewoners geven in de tabellen van de Wijkatlas 2006 rapportcijfers voor hun fysieke woonomgeving (pag 56) en hun sociale woonomgeving (pag. 58).

- het 'cijfer algemeen' (pag. 56) geeft een gemiddelde 'rapportcijfer-score' per buurt, op basis van stellingen. Hierbij scoren twee buurten een onvoldoende: De Trisken centrum (5,6) en Noord-Oost oost (5,8).
- voor 'woonomgeving' scoren De Trisken centrum, Noord-oost noord en zuid een 5,8.
- voor 'zorg bewoners huis en tuin' scoort De Trisken centrum 5,3, en Noord-oost oost en noord een 5,4.
- rapportcijfer 'vervuiling' (zwerfvuil, hondenpoep, tabel 58) geeft wat meer onvoldoendes te zien: De Trisken centrum (4,4), Noord-oost noord (4,6), Noord-oost oost (5,1), De Wiken West (5,3), Noord-oost zuid (5,4), Noord-oost west (5,5), De Wiken noordoost (5,5), De Wiken zuid (5,6), Venen centrum (5,6), De Drait noordoost (5,6), Opeinde, onder de vaart (5,6), De Bouwen Noord (5,7).
- de buurtscore voor 'sociale cohesie': deze is ook op basis van stellingen bepaald en kan een referentie zijn voor de kwaliteit van de woonomgeving. Hierbij vallen vergelijkbare concentraties op als bij 'vervuiling': De Trisken centrum (4,0), Noord-oost oost en De Venen centrum (5,0), De Wiken noordoost (5,3), Drait Zuid (5,4), De Wiken centrum (5,6), Noord-oost zuid (5,6), De Wiken noord en De Wiken oost (5,8), De Wiken west en Noord-oost noord (5,9). De term 'sociale cohesie' zegt overigens niet alles: de corporaties merken hierbij op dat buurten met een hoge sociale cohesie soms ook aanzienlijke problemen kennen, terwijl het in sommige vrij anonieme nieuwe wijken veel beter gaat.

Samenvattend komt hieruit het beeld naar voren dat De Trisken centrum, Noord-oost en De Wiken en het centrumdeel van De Venen de meeste problemen kennen als het gaat om verloedering of de kwaliteit van de woonomgeving. De gemeente scoort als algemeen cijfer voor de fysieke woonomgeving een 7,4. Dit is dezelfde score als in 2003 en een iets betere score als in 2001: 7,3.

Ook is in de wijkatlas nagegaan in welke buurten de meeste langdurige bijstandsuitkeringen, minima en werkloosheid voorkomen.

Gemiddeld heeft 5 % van de inwoners van Smallingerland van 15-64 jaar in 2004 een WW uitkering (bron: CBS). Bovengemiddeld negatief scoren de volgende buurten: Noord-oost (7%), De Wiken en De Wiken-oost (6%).

Het aantal bijstandsuitkeringen langer dan 24 maanden in een percentage van alle huishoudens in Smallingerland in 2004: Het gemiddelde ligt op 4%. Uitschieters hierbij zijn Wiken centrum (11%), Venen centrum (10%), Trisken centrum (9%), Noord-oost zuid en oost (beide 8%), Wiken west (8%).

Het aantal minima ligt voor de gemeente totaal op 12%. Noord-oost oost scoort hierbij 35%, De Trisken centrum 34%, Noord-oost Noord en De Wiken centrum 26%, De Venen centrum 23%, Noord-Oost zuid 22%, De Wiken Zuid 21%, De Wiken west 20%.

Samenvattend: het risico op tweedeling in de samenleving is gemiddeld het hoogst in de wijk of buurten Noord-oost, De Wiken centrum, De Trisken centrum en De Venen centrum.

Tijdens de commentaar-bijeenkomst over dit onderwerp werd benoemd dat de wijkatlasgegevens met enige voorzichtigheid moeten worden toegepast, omdat ze van 2005 zijn. Zo merken medewerkers van de MOS op

dat ook delen van de Swetten en de Drait een ontwikkeling van achteruitgang vertonen. Het lijkt zaak deze ontwikkelingen op basis van de nieuwste wijkatlas (2008) te blijven volgen.

Meldingen gemeente/Wijkbeheer

Jaarlijks krijgt de gemeente ongeveer 6 meldingen binnen over omvangrijke dumpingen van afval, hennep etc voornamelijk in het buitengebied. Dit aantal meldingen zit al jaren op een stabiel niveau.

Jaarverslag wijkbeheer

In 2006 98 meldingen met betrekking tot overlast aanhangwagens en caravans en in 2007 120 meldingen. Over hinderlijk geparkeerde vrachtwagens komen per jaar zo'n 50 meldingen binnen.

Politiecijfers:

In 2005 16 meldingen over het ontdoen van bedrijfsafval. In 2006 8 meldingen en in 2007 7 meldingen.

In 2005 15 meldingen over het ontdoen van huishoudelijk afval. In 2006 33 en in 2007 23 meldingen

In 2005 zijn er 88 meldingen gedaan over parkeerproblemen, in 2006 78 en in 2007 114 meldingen.

Handhaving hondenpoep:

In 2007 is er preventief toezicht geweest en toezicht op basis van meldingen. In totaal zijn plm. 2500 hondenbezitters aangetroffen en 300 hondenbezitters aangesproken. Er zijn 15 hondenbezitters gedwongen te voldoen aan de opruimplicht uit de APV. Er zijn 6 hondenbezitters bij een volgende overtreding een proces-verbaal aangezegd.

Huidige aanpak/maatregelen

Tijdens wijkveiligheidsbijeenkomsten die een aantal jaren geleden in verschillende wijken, buurten en dorpen in de gemeente zijn gevoerd, is het onderwerp 'verloedering van de woonomgeving' veelvuldig naar voren gekomen. Tijdens de bijeenkomsten werd duidelijk dat burgers zich vooral vaak ergeren aan *a-sociaal gedrag en achteruitgang van de woonomgeving*.

Dit zijn belangrijke factoren als het gaat om het veiligheidsgevoel en het idee dat men hier als burger zelf nog iets aan kan doen. Daarom is hierop in de afgelopen jaren vanuit oa het IVB, handhaving en wijkbeheer veel inzet geweest, zoals ook blijkt uit het onderstaande overzicht:

1. De wijkteams van Wijkbeheer werken al langere tijd systematisch aan een woonomgeving die schoon, heel en veilig³ is, en volgens het 'snel herstel-principe', om verder verval en vandalisme tegen te gaan. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat dit een belangrijke aanpak is om verdere schade en verval te keren (oa. "broken windows-theorie").
2. Sinds 2005 loopt in De Trisken het project "Olympiade". Daar werken bewoners samen met het opbouwwerk van de MOS, de corporaties, politie en de basisscholen aan het versterken van de sociale samenhang in de wijk, het herstellen van het vertrouwen van bewoners in instanties en het verbeteren van de fysieke woon- en leefomgeving. Een belangrijk resultaat hier is de meerwaarde van gezamenlijk optrekken, waardoor verloedering gelijktijdig en op meerdere fronten kon worden aangepakt. Het blijft echter zaak dat deze aanpak goed wordt vastgehouden en geëvalueerd. In De Venen loopt een vergelijkbaar project onder de naam "Een nieuwe start", als antwoord op hardnekkige signalen over overlast en achteruitgang in deze buurt. Ook hier wordt ingezet op het verbeteren van de leefbaarheid en de sociale samenhang in de wijk, onder andere op het interculturele vlak en tussen volwassenen en jongeren. En ook hier zijn in korte tijd aansprekende resultaten behaald. Zo is hardnekkige jongerenoverlast gestopt die steeds meer leek toe te nemen. Ook is er meer en positiever contact ontstaan tussen allochtonen en autochtonen.
3. Hondenpoepbeleid: de gemeente Smalingerland heeft sinds 2004 een hondenpoepbeleid. Zo hebben een aantal wijken speciale uitlaatplekken voor honden gekregen (De Trisken, De Swetten, De Drait en Rottevalle) en wordt er een poepzuiger ingezet op deze plekken. Sinds 2006 zijn er ook een aantal handhavers actief in het toezicht op de opruimplicht van hondenpoep en het aanlijnged. Handhavers richten zich vooral op kinderspeelplekken, trottoirs en de gebieden rond de honden-uitlaatplekken. Aangezien de verwachte mentaliteitsomslag door extra toezicht nog wat tegenviel, is het hondenpoepbeleid in 2007 verder geïntensiveerd en zijn er o.a. veel extra poepbakken geplaatst.

³ Smalingerland Schoon is een project van Openbare Werken en Regio MilieuService dat zich richt op de belangrijkste klachten in de sfeer van wijkbeheer: zwerfafval, hondenpoep en onkruid op verharding.

4. Graffitibeleid: Sinds 2006 heeft de gemeente Smallingerland graffitibeleid, waarmee de aanpak van graffiti is geïntensiveerd. Zo verwijdt de gemeente jaarlijks voor plm. 15.000 euro graffiti aan gemeentelijke eigendommen, vooral gebouwen op zichtlocaties of doorgaande routes zoals tunnels en gymzalen. De politie heeft zich als doel gesteld om jaarlijks een aantal graffiti-spuuters op te sporen. Ook de gemeentelijke handhavers hebben een repressieve rol in de graffiti-aanpak. Daarnaast besteedt de gemeente aandacht aan alternatieve locaties waar graffiti-kunst kan worden toegepast: zo is vanuit de Olympiade in De Trisken een graffiti-schildering aangebracht in de onderdoorgang aan de Hooizolder.
5. Parkeeroverlast: politie, handhavers en parkeercontroleurs zien toe op het juist parkeren van auto's in en rondom het centrumgebied. Daarnaast wordt gecontroleerd op parkeerexcessen in wijken en dorpen zoals parkeren op groenstroken, parkeren buiten de vakken en op het trottoir.
6. Milieu/Zwerfvuil: wijkbeheer en de gemeentelijke handhavers hebben gezamenlijk hotspots in beeld gebracht met betrekking tot het achterlaten van zwerfvuil. Zo is in combinatie met de buurtagenten extra controle ingezet op de snoeproutes van en naar scholen en wijkwinkelcentra en doorgaande fietsroutes naar de buitendorpen. Per jaar worden ongeveer 40 boetes uitgedeeld. Ook vindt er in kader van "Smallingerland Schoon" voorlichting plaats op scholen en is er een prijs ingesteld voor de Schoonste School van Smallingerland. Toezicht met betrekking tot het verkeerd aanbieden van huisvuil vindt vooral plaats in het centrumgebied van Drachten en rond de grotere woonflats in Noord-Oost, de Wiken, De Swetten, De Trisken en De Venen. In 2005 en 2006 zijn hier voor beide jaren rond de 20 boetes uitgedeeld. Dat waren er in de eerste drie maanden van 2008 al 25 boetes door een betere samenwerking tussen wijkbeheer en handhavers. Ook is extra inzet gepleegd op het dumpen van reclamefolders: bedrijven worden daar op aangesproken, zonodig worden opruimkosten op hen verhaald.
7. Overlast door aanhangwagens/caravans/vrachtwagens: via bestuursrechtelijke handhaving worden meldingen afgehandeld over voertuigen die voor langere tijd parkeren in wijken en het uitzicht belemmeren en/of onnodig parkeerplaatsen in beslag nemen. In 2007 is in 9 gevallen daadwerkelijk gehandhaafd en heeft wijkbeheer de betreffende voertuigen afgevoerd. In 2006 waren dit 6 voertuigen.
8. Wildplakken: De gemeente heeft 4 plekken waar het plakken is toegestaan. De overlast van wildplakken is wisselend. Gemeentelijke handhavers en wijkbeheerders nemen dit punt mee.
9. Groenonderhoud: de afdeling Groenvoorziening en wijkbeheer houden het groen consequent bij. Hierbij wordt het aspect van sociale veiligheid ook zo veel mogelijk meegenomen om informeel toezicht te bevorderen of onveiligheidsgevoelens tegen te gaan, bijvoorbeeld bij tunnels en rond scholen. De komende tijd vindt opwaardering plaats van de ruimtelijke kwaliteit van het Slingepark en het Reidingpark.
10. Tuindagen/Himmelde: Regelmatig worden in wijken en dorpen opruim- en tuindagen georganiseerd waarbij de openbare ruimte, tuinen en stegen in gezamenlijkheid worden opgeruimd en schoongemaakt.
11. Ook de corporaties dragen actief bij aan een goede kwaliteit van de woonomgeving en tegengaan van verloedering. Zo zijn de klantadviseurs en buurtbeheerder als onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden regelmatig in de wijk aanwezig. Hierdoor worden zaken snel gesignaleerd en kunnen deze ook snel worden opgepakt, bijvoorbeeld zwerfvuil of kapotte ruiten bij appartementencomplexen. Daarnaast komen er uiteraard ook meldingen van bewoners binnen. Verder worden mensen aangesproken wanneer verloedering van de woonomgeving optreedt. Naast de reguliere meldingen worden er jaarlijks ook verschillende leefbaarheidsactiviteiten geïnitieerd in de wijken. Dit brengt mensen met elkaar in contact en stimuleert hen een bijdrage te leren aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Hierbij gaan het bijvoorbeeld om tuindagen, waarbij samen met bewoners gezamenlijke delen van de wijk worden aangepakt en opgeknapt. In 2008 zijn er tuindagen geweest in: De Venen en De Trisken (Melkkelder). Dit wordt dan gecombineerd met het opruimen van spullen die er staan. In oktober staat er nog een op het programma in De Folgeren (De Nijverheid).
12. In 2008 is WoonFriesland in de Nijverheid gestart met het programma Werken aan Wijken. Dit programma heeft tot doel om bewoners te mobiliseren plannen in te dienen voor hun wijk. Daarnaast zijn verschillende organisaties actief om dit te faciliteren op verschillende manieren. Resultaat hiervan is dat bewoners kritisch naar hun buurt gaan kijken en komen met ideeën die gedragen worden, waardoor de kwaliteit van de woonomgeving verbetert.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

1. Er is behoefte aan een ruimere inzet van brede samenwerkingsprojecten zoals "Olympiade" en "Een nieuwe Start" in gebieden waar sociale achterstanden of overlastproblemen voorkomen of dreigen te ontstaan. Hiertoe is het zaak dat op basis van gegevens van de politie (mn. buurtagent / wijkscans), de

MOS en gegevens uit de Wijkatlas Smallingerland oorzaken en oorzakelijke verbanden van buurtproblemen nader in kaart worden gebracht en worden geanalyseerd om gericht oorzaken van verloedering aan te kunnen pakken. Hierbij lijkt het zaak om vooral aandacht te besteden aan buurten, wijken en dorpen waar 'hotspots' opvallen. Daarnaast verdient het aanbeveling om de rol en inbreng van de woningcorporaties in de samenwerking nader te bekijken. Dit aandachtspunt is meegenomen in de wensenlijst voor het Woonakkoord met de corporaties.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.3: Veiligheidsgevoel

Veiligheidsgevoel is een onderwerp dat lastig is 'vast te pakken'. Dit hangt o.a. samen met daadwerkelijk ervaren criminaliteit, incidenten, het onderhoud van de omgeving, de berichtgeving over criminaliteit, vertrouwen in de overheid en de inschatting dat men hulp krijgt wanneer er iets gebeurt op straat. Bovendien hebben burgers ook zelf een verantwoordelijkheid en kan de overheid niet alle risico's wegnemen. En objectieve veiligheid (cijfers) komt lang niet altijd overeen met subjectieve veiligheid (gevoel, beleving). Uit onderzoek en literatuur over dit onderwerp blijkt dat jonge mannen bijvoorbeeld aanzienlijk meer risico lopen om het slachtoffer te worden van criminaliteit of geweld dan ouderen. En toch voelen ouderen zich doorgaans veel onveiliger dan jonge mensen. Dit kan vergaande gevolgen hebben, bijv. dat ouderen 's avonds de deur niet meer uit durven en daardoor worden beperkt in hun maatschappelijke participatie.

De verkeersmaatregelen die in de afgelopen jaren zijn doorgevoerd in de gemeente in het kader van 'shared space' leggen de verantwoordelijkheid terug bij de verkeersdeelnemers, en hebben geleid tot een aanzienlijk lagere ernst en omvang van verkeersongevallen. Toch voelen sommige burgers zich nog steeds minder zeker en veilig in deze verkeerssituaties.

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

De Wijkatlas geeft in de tabel op pagina 72 rapportcijfers voor het veiligheidsgevoel overdag en 's avonds. Hieruit blijkt dat bewoners zich zowel overdag als 's avonds over het geheel genomen behoorlijk veilig voelen in Smallingerland, met een gemiddelde van 7,9 overdag en 7,0 's avonds. Eén buurt scoort 's avonds onvoldoende: De Trisken centrum.

Het valt op dat het veiligheidsgevoel de laatste jaren gestaag is verbeterd. Het lijkt zaak om deze trend vast te houden of in elk geval op dit niveau vast te houden.

Al met al overheerst dus een positief beeld voor het veiligheidsgevoel in Smallingerland. Het is echter onbekend of dit tamelijk positieve beeld voor alle inwoners geldt, dus bijv. ook voor ouderen.

In de wijkatlas is de vraag opgenomen "of men plekken kent in de buurt die men als onveilig beschouwt?" (2006, pag. 76)

Op deze vraag scoorden vooral de volgende wijken lager dan gemiddeld:

- De Trisken (56% in 2006 54% in 2003)
- Noord-Oost (45% in 2006, 43% in 2003)
- Centrum (43% zowel in 2006 als in 2003)

Verder valt het op dat zich t.o.v. 2003 een flinke verbetering heeft voorgedaan in De Swetten, De Venen en De Folgeren. Het is niet precies duidelijk waar dit aan ligt. Mogelijk heeft de verbetering in de Venen te maken met de aanpak "Een nieuwe start".

Huidige aanpak/maatregelen

Het is lastig om concrete maatregelen te benoemen die het veiligheidsgevoel rechtstreeks beïnvloeden. Ook minder grijpbare punten spelen hierbij zoals gezegd een belangrijke rol zoals sociale cohesie, leeftijd en de mate waarin bewoners verwachten dat ze hulp krijgen als hen op straat iets overkomt. Feitelijk gaat hier hierbij dus vooral om de continue, brede en integrale aanpak op het vlak van sociaal beleid, en gerichte projecten voor de aanpak van zaken als verloedering, graffiti, (jongeren)overlast, criminaliteit, enge plekken,

verlichting etc.. Hierop is in de afgelopen jaren volop inzet gepleegd en is dan ook de nodige vooruitgang geboekt.

Voorbeelden van maatregelen en projecten die hieraan bijdragen:

- inzet buurtagenten, gemeentelijke handhavers en toezichthouders SVS ('blauw op straat') en wijkbeheerders
- een brede, consequente, actieve en positieve benadering van rondhangende jongeren in de gemeente (Netwerkoverleg JOS en Bus+)
- berichtgeving over IVB projecten zoals bijv. de vandalisme meter in "Smallingerland Breeduit"⁴
- doen wat je zegt en goed terugkoppelen: dit bevordert het vertrouwen in instanties, wat weer een goed effect heeft op de veiligheidsbeleving
- aanpak van tunnels, achterpaden en andere 'enge plekken'
- toepassing Keurmerk Veilig Wonen, ook tav onderwijshuisvesting en winkelcentra
- het werk van vrijwilligers en jeugd- en opbouwwerkers in jeugd-, wijk- en buurtcentra. De MOS werkt aan weerbaarheidstrainingen voor scholieren en ouderen, waarbij zowel aandacht wordt besteed aan fysieke en mentale factoren. Ook komen er buurtrefpunten voor ouderen tegen eenzaamheid en worden er sportactiviteiten voor ouderen aangeboden, ook in de openbare ruimte (oa Senior Games en een zg. "fitpoint" in het Slingepark)
- het werk van (vrijwilligers van) Slachtofferhulp Nederland (zie ook: 1.7, Slachtofferhulp)

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- het gemeentemedium Breeduit zou nog intensiever benut kunnen worden voor berichtgeving over onderwerpen rond sociale veiligheid. Ook versterkt dit mogelijk de alertheid en de preventiebereidheid van burgers, en het gevoel dat zij 'grip' hebben op de eigen veiligheid en de veiligheid van de eigen wijk, buurt of dorp;
- alle IVB partners zouden nog nadrukkelijker gezamenlijk kunnen optrekken en naar buiten treden om het IVB in Smallingerland te promoten, bijv. met de leuze die ook in de titel staat van deze Kadernota: "Samen werken aan Veiligheid"
- Afgezien van de deelname van veel bedrijven aan de SVS en horecazaken aan het convenant Veilig Uitgaan is de rol van het bedrijfsleven aan IVB op dit moment nog niet optimaal. Dit kan nog verder worden versterkt, bijvoorbeeld aan de hand van Keurmerk Veilig Ondernemen (zie verder o.a. ook: 3.1. Winkelcentra en 3.2 Bedrijventerreinen)
- Ouderen voelen zich verhoudingsgewijs doorgaans het meest onveilig. Zij vrezen het meeste terwijl ze volgens de statistieken het minst vaak slachtoffer zijn van veiligheidsincidenten. Het verdient aanbeveling om te bekijken in hoeverre de rol, inbreng en positie van ouderen in het IVB verder versterkt kan worden om daarmee het veiligheidsgevoel onder burgers te verbeteren. Ook kan bekeken worden of en in hoeverre ouderen meer weerbaar kunnen worden gemaakt.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.4: Overlast door drugs of alcohol

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid...

Wijkatlas: tabel Wijkatlas 2006 op pag. 58 geeft enquêtegegevens weer in rapportcijfers over "ongewenste activiteiten". Dit geeft aan of burgers overlast ondervinden door drugshandel, prostitutie, horeca etc..

Aan de hand van gegevens uit de tabel lijkt het op dit punt niet slecht te gaan in Smallingerland. Alleen Trisken centrum scoort in dit opzicht een onvoldoende (5,2); hier is in vergelijking met 2002 een verslechtering opgetreden maar er is nu weer een licht opgaande lijn waarneembaar.

Politiecijfers:

Meldingen overlast	2005	2006	2007
Drugsoverlast	13	12	22
Geluidsoverlast horeca	15	9	7

De drugsoverlast liet in 2007 een stijging zien. Geluidsoverlast horeca vertoont een dalende lijn.

Door het coffeeshopbeleid en de inzet van de politie op drugpanden lijkt het dealen vanuit panden in de gemeente redelijk goed onder controle te zijn. Opvallend is wel dat het centrum in de Wijkatlas naar het oordeel van bewoners ruim 7 scoort, terwijl hier m.n. rondom de coffeeshops wel straathandel voorkomt, vooral gericht op tieners. Ook is met name op de uitgaansavonden nogal eens overlast van groepen jongeren die op straat en in portieken in en rond het centrum indrinken voordat ze uitgaan. Wijkbeheer geeft aan dat de problematiek varieert en zich in 2008 mogelijk mede als gevolg van verscherpt toezicht in het centrum weer meer naar de buitenwijken heeft verplaatst. Zij maakt dit op uit de rommel die men op bepaalde plekken vindt. Ook is 'straathandel drugs' in centrum en rond v.o. scholen een hardnekkig probleem. Desondanks is de situatie in het centrum volgens de Wijkatlas verbeterd van 7.0 naar 7.2.

Wat niet duidelijk uit de Wijkatlas- en politiecijfers naar voren komt is de aan alcohol gerelateerde overlast die ontstaat door indrinken vóór het uitgaan. Hetzelfde gaat op voor de vernielingen op de uitgaansroutes na het uitgaan. Dit heeft er mogelijk mee te maken dat deze overlast vaak heel plaatselijk is, wellicht door een matige aangiftebereidheid. Bovendien koppelt de burger deze overlast wellicht niet aan 'alcohol-gerelateerde overlast' terwijl het in de praktijk meestal wel de achterliggende oorzaak is.

Eind 2007 heeft de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) in opdracht van de gemeente Smallingerland een onderzoek uitgevoerd naar de veiligheid rond winkelcentra. Uit dit onderzoek komt geen informatie naar voren over overlast door drugs. Wel ervaart men vaak overlastvormen die mogelijk met drank samenhangen, zoals 'overlast door rondhangen' (55%), 'scholieren-/jongerenoverlast' (45%), 'vernielen / vandalisme' (27%) en 'baldadigheid' (23%). (zie verder: 2.1. Winkelcentra)

Huidige aanpak/maatregelen

- Al langere tijd geldt in de hele gemeente een APV-alcoholverbod op straat. Dit is vooral ingesteld om overlast van indrinken en rondhangende groepen jongeren tegen te gaan. Zowel politie, gemeentelijke handhavers als SVS surveillanten treden hier consequent tegen op.
- De politie treedt sinds enige tijd consequenter op tegen drugsverkoop aan jongeren op straat. Hierbij gaat het vooral om softdrugsverkoop op straat in de omgeving van coffeeshops en drugsverkoop rond scholen voor voortgezet onderwijs. Coffeeshops zien al langer consequent toe op klanten die inkopen voor anderen en/of doorverkopen op straat. Ook de v.o.-scholen zien er sinds kort beter op toe, oa op basis van de gezamenlijk opgestelde "Notitie toezicht in en rond de school" die in het kader van het project "Veilige school" in nauw overleg met de scholen voor VO en ROC is opgesteld (zie ook 3.4, Veilige school).
- Snackbars en supermarkten die betrokken zijn door drank te verkopen aan jongeren die rondhangen op straat worden hier consequent op aangesproken door buurtagenten en of gemeente.
- Politie en SVS zien sinds twee jaar extra toe op vernielingen op de uitgaansroutes. De problematiek is echter hardnekkig en het is lastig om daders 'op heterdaad' aan te houden.
- Recentelijk is het Actieplan "Alcohol en Jeugd" opgesteld om schadelijk alcoholgebruik onder jongeren tot 25 jaar tegen te gaan en hiermee samenhangende gezondheids- en openbare ordeproblemen te voorkomen. In het plan zijn rond de thema's 'openbare orde', 'toezicht', 'volksgezondheid + preventie en voorlichting' en 'maatregelen horeca' concrete actiepunten vastgelegd voor een brede aanpak van de problemen (zie verder: Actieplan "Alcohol en Jeugd").
- VNN besteedt mede op verzoek van de gemeente de laatste jaren meer aandacht aan de doelgroepen kinderen en jongeren, o.a. via het onderwijs ("Gezonde school en genotmiddelen"). Ook is er meer inzet gekomen op het outreachend benaderen van deze doelgroepen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

⁴ Smallingerland Breeduit is een wekelijkse informatiekraant van de gemeente die huis aan huis in de gemeente wordt verspreid.

- Politie, toezichhouders en SVS hebben de laatste twee jaar al veel extra inzet gepleegd op de overlast van indrinkende groepen jongeren op straat. Desondanks is de problematiek tot dusver hardnekkig. In het de bijeenkomst waarin dit onderdeel van de Kadernota met partners is besproken, is aandacht gevraagd voor het gemeentebrede APV verbod van alcoholgebruik op straat. Dit is niet consequent te handhaven. Hoe ga je bijv. om met rokers die vóór het café op straat staan te drinken? Of met iemand die rustig op een bankje in het park een pilsje drinkt? Formeel zou de gemeente gebieden moeten aanwijzen waar het wél en niet is toegestaan. Op dit moment zou de politie daardoor onrechtmatig handelen, en zou een boete bij de rechter kunnen stranden. Het lijkt raadzaam om hierover nog eens nadere informatie in te winnen bij het CCV en dit met betrokkenen in de lokale driehoek nog eens te agenderen.
- Met direct betrokkenen zou nog eens nagegaan kunnen worden of er nog andere mogelijkheden zijn om de vernielingen op de uitgaansroutes aan te pakken? (zie verder: 2.6, vandalisme)
- Zie ook: 1.5, geweld op straat.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.5: Geweld op straat en in het (semi)publieke domein

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Zowel landelijk als lokaal doet zich een gunstige trend voor rond criminaliteit en veiligheid en het veiligheidsgevoel. Alleen het onderwerp geweld wijkt af van deze dalende trend: dit neemt toe in plaats van af.

De beleidsverkennde publicatie "Van afzijdigheid naar betrokkenheid, preventieve strategieën tegen geweld" (CCV, 2005), meldt dat het moeilijk is goed zicht te krijgen op de aard en omvang van fysiek geweld in de samenleving. Wel is duidelijk dat sprake is van een omvangrijke en ernstige problematiek: Landelijk melden zich jaarlijks plm. 38.000 slachtoffers van geweld bij de spoedeisende hulp, worden er 2600 in het ziekenhuis opgenomen en overlijden 191 mensen aan de gevolgen van geweld (bron: Letsel Informatie Systeem (LIS), Stichting Consument en Veiligheid).

Bij de politie zijn in 2003 landelijk 111.500 geweldsdelicten geregistreerd. De politiestatistieken laten een sterke stijging zien van het aantal geweldsdelicten: In 1975 bedroeg dit aantal 18.400, in 1990 50.300. Vermoedelijk komt dit mede door een hogere aangiftebereidheid onder burgers en een grotere registratiebereidheid bij de politie. In 2003 zijn er verder bij de politie 20.700 aangiften gedaan van diefstal met geweld. De Politie Monitor Bevolking (PMB) meldt in dat jaar bijna 50.000 gerapporteerde delicten. Hoewel geweldsdelicten 'slechts' 8% uitmaken van de totale geregistreerde criminaliteit, moet de ernst hiervan niet worden onderschat: geweld berokkent de slachtoffers en de samenleving veel schade.

Slachtofferenquêtes als de PMB en het Permanent Onderzoek Leefsituatie van het CBS komen in 2003 uit op ruim één miljoen geweldsdelicten tegen burgers. Daarnaast wordt het slachtofferschap van geweld op de werkplek op 440.000 delicten geschat. Vermoedelijk benaderen de slachtofferenquêtes het beste de werkelijke omvang van het probleem. Op basis hiervan komt geweld onder burgers en bedrijven in totaal uit op anderhalf miljoen mensen. Volgens het LIS lopen hierbij zo'n 41.000 mensen (ernstige) verwondingen op.

Uit 'self report' studies onder jongeren blijkt verder dat het plegen van geweldsdelicten vaak al op jonge leeftijd begint.

politicijfers geweld	2005	2006	2007
Meldingen geweld	750	752	880
Mishandeling	450	485	572

De politie verstaat onder geweld: zedenmisdrijven (84 meldingen), (poging tot) moord (10 meldingen), openlijk geweld (17 meldingen), bedreiging (186 meldingen), mishandeling (572 meldingen), straatroof (6 meldingen), overval (5 meldingen). Hierbij valt op dat openlijk geweld en bedreiging een redelijk stabiel beeld geven met een licht dalende trend, het aantal mishandelingen neemt toe. De aangiftebereidheid voor openlijk geweld is 76%, voor bedreiging 52%, voor mishandeling op 39%, en de ophelderingspercentages zijn respectievelijk 23%, 68% en 90%.

De Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân zegt over (poging tot) moord / doodslag, dat het hierbij bijna altijd gaat om een poging tot doodslag. In veel gevallen gaat het om een zware vorm van mishandeling of een poging daartoe. Bij de feiten poging moord/doodslag en mishandeling is vaak sprake van (buren)ruzies, familievetes, huiselijk geweld en kindermishandeling en andere onenigheden in de relationele sfeer. Het oplossingspercentage van deze delicten is hoog. Ook mishandeling gepleegd door mensen 'met een kort lontje', bijv. in het verkeer, zijn eveneens in veel gevallen gemakkelijk op te sporen.

Uit een nadere CBA analyse van incidenten van mishandeling in 2006 blijkt dat ongeveer de helft van deze incidenten (volgens het INP model⁵) 'zonder gevolg' bleef. De CBA merkt hierover op dat de kans om daadwerkelijk mishandeld te worden dus lager is dan de registraties doen vermoeden. Het delict openlijk geweld vertoont sinds 2003 in Friesland een licht stijgende lijn, waarbij Smallingerland verhoudingsgewijs hoog scoort (bijv. twee keer zo hoog als Heerenveen of Sneek). Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat Drachten voor uitgaan een belangrijke centrumfunctie heeft, dat het uitgaansgebied overzichtelijk is, dat de politie veel investeert in het aanpakken van geweld op straat op uitgaansavonden en dat de Drachtster politie veel aandacht besteedt aan een goede registratie van geweldsincidenten.

Over het onderwerp 'straatroof' meldt de CBA dat dit delict daalt in Friesland, en dat een aanpak in Leeuwarden om preventief te fouilleren in een aangewezen Veiligheidsrisicogebied vruchten lijkt af te werpen. Men vermoedt dat wapenbezit direct te maken heeft met deze delictsoort. Aandacht voor het tegengaan van wapenbezit lijkt in dit opzicht dus belangrijk. Verder is het opvallend dat een meerderheid van de daders (91%) jonger is dan 25 jaar, en dat de daders en slachtoffers zich in het Friese vooral in Leeuwarden concentreren.

Verder blijkt uit de CBA dat geweld en bedreiging voor de slachtoffers een grote impact heeft (oa informatie Slachtofferhulp) en dat het aantal bedreigingen via SMS en internet toeneemt.

De Wijkatlas 2006 geeft op pagina 51 onder 'slachtofferschap' aan dat 2% van de inwoners van Smallingerland in de afgelopen 12 maanden slachtoffer is geweest van mishandeling of bedreiging. Hiervan is in 53% van de gevallen aangifte gedaan. Dit aangifte-beeld komt dus redelijk overeen met dat van de politie. Een aantal wijken scoren volgens de politiecijfers bovengemiddeld als het gaat om mishandeling en bedreiging: De Trisken (6%), De Bouwen en De Venen (4%), Noord-oost (3%). Overigens kan hierbij ook sprake zijn van huiselijk geweld (zie ook 1.7).

Huidige aanpak/maatregelen

- Politie Friesland werkt standaard volgens het geweldsprotocol en geeft hoge prioriteit aan de registratie en afdoening van geweldsdelicten
- Op drukke momenten als koopavond en zaterdagen is er extra toezicht van politie en SVS in het centrum van Drachten
- In het horecagebied De Kaden is in de afgelopen jaren door de verschillende betrokken partners goed samengewerkt en daardoor is het aantal incidenten afgenomen en het onveilige imago van de Kaden verbeterd. Activiteiten oa: Convenant Veilig Uitgaan met oa horeca telefoon, voorlichting / scholing horecaportiers, extra politie-inzet op de uitgaansavonden (4 geüniformeerde medewerkers, 2 in burger). Ondanks alle inzet lijkt er de laatste tijd opnieuw sprake te zijn van meer geweld op de Kaden. Een zorgpunt is bijvoorbeeld het roken op straat voor de kroeg na de instelling van het rookverbod in de horeca. Het blijft dus noodzakelijk dat hierop wordt geïnvesteerd.
- Recentelijk is in de gemeente het Actieplan "Alcohol en jeugd" vastgesteld (zie ook 1.4)
- In het kader van het project Veilige School hebben gemeente, politie en v.o. scholen verschillende activiteiten ondernomen tegen o.a. pesten, fysieke en verbale agressie (zie ook: 3.4., Veilige School)

⁵ INP: Informatiemodel Nederlandse Politie, een wijze van registreren van incidenten.

- Sinds 2007 participeert de gemeente Smallingerland in het provinciale project "Scenario Maatschappelijke onrust bij gewelds- en zedendelicten in Fryslân". De GGD voert dit project uit voor de Friese gemeenten. Doel van het scenario is vooral om maatschappelijke onrust in goede banen te leiden en te zorgen voor een adequate opvang en begeleiding van betrokkenen. Hierbij kan het gaan om (vermoedelijke) zedenzaken, mishandeling, moord of andere geweldsdelicten. Wanneer er risico bestaat op het ontstaan van maatschappelijke onrust na een geweld- of zedenzaak kan de gemeente het scenarioteam inschakelen. Aan het scenarioteam werken mee de 31 Friese gemeenten, Politie Fryslân, het OM, GGD, Slachtofferhulp Nederland, de instellingen voor algemeen maatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg, Reclassering, GGZ en Ambulante Forensische Psychiatrie, MEE Friesland en Partoer CMO Fryslân.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Een brede, projectmatige aanpak van geweld lijkt geboden. De criminaliteitscijfers in Nederland en ook in Smallingerland vertonen de laatste jaren een dalende trend, die zoals gezegd helaas niet opgaat voor de ernst en omvang van geweld of dreiging daarmee. Hierbij gaat het om verschillende vormen, zoals geweld op straat, in het onderwijs, het uitgaansleven, huiselijk geweld en kindermishandeling en eengerelateerd geweld. Om deze reden is dit onderwerp dan ook expliciet als prioriteit benoemd in het Beleidsprogramma 2007-2011 van de regering. Politie Friesland geeft in het Regionaal Beleidsplan Kaders 2009-2011 extra prioriteit aan de aanpak van geweld op straat (bedreiging, mishandeling en openlijke geweldpleging), en daarnaast ook aan huiselijk geweld en kindermishandeling en eengerelateerd geweld (zie ook 1.7). Ook op basis van indrukken en ervaringen op lokaal niveau lijkt het belangrijk om ook in Smallingerland extra prioriteit te geven aan de aanpak van geweld in haar verschillende verschijningsvormen. Het lijkt zaak dit in nader overleg met partners op lokaal en regionaal niveau verder te analyseren en uit te werken, onder andere aan de hand van de hierboven al genoemde publicatie "Preventieve strategieën tegen geweld". Met uiteraard een accent op die onderwerpen waarop de lokale overheid invloed kan uitoefenen. De notitie "Van afzijdigheid naar betrokkenheid" noemt in dit verband o.a. het tegengaan van geweld in wijken, het verkeer, uitgaan, scholen, sport en bedrijven. Hierbij dient vooral het accent te liggen op versterking van de regierol, de monitoring en de samenwerking lokaal, met extra aandacht voor risicofactoren zoals opvoeding, alcoholgebruik, wapenbezit, groepsdruk en schooluitval. Het OM adviseert het onderwerp geweld in de samenleving als een lokaal thema-project of actieplan op te pakken en denkt hierin graag mee.
- Speciaal punt van aandacht blijft de veiligheidssituatie op de kaden. Ondanks het feit dat de veiligheidssituatie hier in de afgelopen jaren is verbeterd, blijft geweld op straat en overlastgedrag hier - vaak onder invloed van alcohol en drugs - een steeds terugkerend probleem. Het lijkt zaak hier met alle betrokkenen (oa gemeente, politie, O.M., ondernemers) nader en blijvend aandacht aan te besteden.
- In het overleg met partners over de Kadernota over geweld op straat is de suggestie ingebracht om de APV bepaling over artikel 2.1.1., "Samensholing en ongeregelheden" aan te vullen met de term 'vechten op straat', o.a. naar voorbeeld van de gemeente Groningen.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'

Veiligheidsthema 1.6: Huiselijk geweld en kindermishandeling

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Politie cijfers

Uit de jaarrapportage van politie team 03 Smallingerland blijkt dat er in 2005: 85 meldingen zijn gedaan van huiselijk geweld en kindermishandeling, in 2006: 74 en in 2007: 76. In 2007 ging het om 50 meldingen van lichamelijk geweld, 12 meldingen van bedreiging en 8 meldingen van psychisch geweld. De meeste meldingen komen uit de wijken Noord-oost, Wiken, Centrum en Trisken. Vermoedelijk is dit slechts het topje

van de ijsberg: op basis van landelijke gegevens is de inschatting dat slechts 14% van alle gevallen van huiselijk geweld ter kennis komt van de politie.

Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld

Vanuit Smallingerland kwamen in 2007 110 verzoeken binnen om advies, informatie of voor hulp. In 50 gevallen is daadwerkelijk eerste hulp bij huiselijk geweld ingezet.

GGD Fryslân meldt in een rapport uit oktober 2006 dat in Friesland is bijna één op de tien mensen van negentien jaar of ouder wel eens slachtoffer geweest van huiselijk geweld: 9% van de volwassenen (19 - 64 jaar) en 2% van de ouderen (65 jaar en ouder). Smallingerland scoort in dit onderzoek nog wat hoger, nl. 11%. Vrouwen zijn vaker slachtoffer van huiselijk geweld dan mannen, en volwassenen vaker dan ouderen.

Andere conclusies uit het rapport zijn onder andere:

- Er is sprake van zowel psychisch/emotioneel als lichamelijk geweld.
- Bij volwassenen is de dader vaak een (stief)ouder of ex-partner.
- Bij 12% van de volwassen slachtoffers vond het geweld in de afgelopen 12 maanden plaats. Bij 90% van hen is dit niet bij één keer gebeven. Bijna de helft van de volwassen slachtoffers van huiselijk geweld had hier in de afgelopen 12 maanden wekelijks of maandelijks mee te maken. 40% van de volwassen en 27% van de oudere slachtoffers heeft behoefte aan hulp in verband met huiselijk geweld.
- In vergelijking met mensen die nooit slachtoffer waren van huiselijk geweld ervaren slachtoffers hun gezondheid vaker als matig tot slecht. Ook hebben ze vaker een chronische aandoening, zijn ze psychisch ongezonder, vaker depressief / somber en/of angstig.

De Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân vermeldt over huiselijk geweld dat dit een lastig delict is, omdat dader en slachtoffer altijd bekenden van elkaar zijn, en vaak ook familie. Dit brengt mee dat gemiddeld na de 30e klap pas aangifte wordt gedaan. Bij het opleggen van de geldboete wordt de partner vaak 'mee gestraft' (gaat van huishoudgeld af?). Aangiften worden vaak weer ingetrokken, maar als de zaak bij het OM ligt gaat deze meestal wèl door. Verder wordt nog opgemerkt dat er in toenemende mate minderjarigen als dader bij huiselijk geweld betrokken zijn.

Kindermishandeling

Internationale schattingen wijzen erop dat in de westerse landen tussen de 1,6 en 3 procent van de kinderen onder de achttien jaar fysiek mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden. Fundamentele rechten van kinderen worden dan geschonden: recht op vrijwaring voor lichamelijk of psychisch geweld, recht op de noodzakelijke zorg om te kunnen opgroeien en recht op respect voor hun lichamelijke en geestelijke integriteit.

De aandacht voor kindermishandeling heeft wereldwijd een nieuwe impuls gekregen door het vrijwel over de gehele wereld vastgestelde Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. In steeds meer landen wordt duidelijk dat er sprake is van een groot probleem met zeer ingrijpende gevolgen voor individu en samenleving. Uit onderzoek komt duidelijk naar voren dat kindermishandeling een van de belangrijkste doodsoorzaken van kinderen is. Ook wordt kindermishandeling vaak in verband gebracht met andere vormen van geweld in de samenleving.

In Nederland overlijden jaarlijks naar schatting vijftig tot honderd kinderen ten gevolge van kindermishandeling. Voor vele andere kinderen heeft kindermishandeling een sterk negatieve invloed op hun verdere uitgroei en ontwikkeling. Enkele voorbeelden van bevindingen uit onderzoek: uit de dossiers van chronisch delinquenten jongeren blijkt dat er in bijna alle gevallen sprake was van ernstige mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik in de kinderjaren. Vaak wordt een probleem over verschillende generaties doorgegeven. Eén op de drie kinderen die mishandeld zijn, blijken later als ouder hun eigen kind te mishandelen.

Huidige aanpak/maatregelen

- De gemeente voert de regie als het gaat om de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, en werkt hierbij nauw samen met partners als politie, Fier Fryslân, AMK⁶ en partners in het SOS zoals VNN omdat ook vaak sprake is van huiselijk geweld in gezinnen waar meer problemen spelen (zie ook 1.1).
- De politie geeft hoge prioriteit aan de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hierbij werkt zij nauw samen met Fier Fryslân en het AMK. Zo vindt er direct begeleiding en opvang plaats voor gezinsleden en slachtoffers, met speciale aandacht voor kinderen. Bij eerste hulp vraagt de politie betrokkenen op het bureau een contract te ondertekenen waarin zij hulp accepteren.
- Net als de andere Friese gemeenten draagt Smallingerland bij aan het provinciale Advies- en steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG). En ook in het veiligheidshuis is huiselijk geweld een belangrijk aandachtsgebied. Hier worden justitiële huiselijk geweld zaken uit de gehele provincie besproken. Het ASHG participeert in het wekelijks casusoverleg om de link naar de hulpverlening te leggen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Er is nog te weinig zicht op de omvang van het probleem en op de effectiviteit van de regie en de lokale aanpak tot nu toe. Op dit moment wordt hierover gesproken met oa Fier Fryslân en de politie. Ook wordt gekeken hoe de signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling verder kan worden verbeterd. Onder andere is in september 2008 in Smallingerland een voorlichtingsbijeenkomst met de Tryater voorstelling "Rake klappen" georganiseerd voor intermediairs zoals JGZ, onderwijs, welzijn en sport. Verder is het een aandachtspunt dat de rol en inbreng van het Veiligheidshuis lokaal nog wat duidelijker dient te worden neergezet, ook in combinatie met het SOS en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).
- Tijdelijk huisverbod: de tweede en eerste kamer hebben ingestemd met het Wetsvoorstel Tijdelijk Huisverbod, waardoor het vanaf januari 2009 kan worden geëffectueerd. Het tijdelijk huisverbod is een maatregel van de burgemeester om de pleger tijdelijk uit huis te plaatsen als herhaling van huiselijk geweld dreigt. Dit om te voorkomen dat juist het slachtoffer en eventuele kinderen moeten wijken in plaats van de dader. De dader krijgt een huis- en contactverbod van 10 dagen, en deze periode kan maximaal worden verlengd tot 4 weken. De implementatie van de Wet tijdelijk huisverbod is vooral een aangelegenheid voor gemeenten, politie en hulpverleningspartijen. In onderlinge samenwerking en afstemming moet het proces rond het huisverbod lokaal verder geborgd worden. De gemeente dient hier regie op te voeren vanuit haar verantwoordelijkheid voor openbare orde, veiligheid en zorg, en dit lokaal te regelen en vast te leggen in beleid. Overigens moet hierbij vooraf goed bekeken worden of de gemeente (lees: de burgemeester) hierbij ook echt een taak ziet. Uiteraard zal dit van geval tot geval worden bezien en zal er ook overleg met het OM plaatsvinden. In sommige gevallen kan een "OM-maatregel" namelijk passender zijn.

Veiligheidsveld 1: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'sociaal'**Veiligheidsthema 1.7: Slachtofferhulp***Bedreigingen/feitelijke onveiligheid*

Een goede opvang van slachtoffers is belangrijk voor het veiligheidsgevoel en het vertrouwen van burgers in de rechtsstaat. Daarom verwijst de politie slachtoffers van criminaliteit of verkeersincidenten standaard door naar Slachtofferhulp. Aangezien het hoofdkantoor en postadres van Slachtofferhulp Noord Nederland in Drachten is gevestigd, worden veel hulpcontacten op Smallingerland geboekt; in 2005 waren dit bijvoorbeeld 889 personen, een getal dat in dat jaar hoger lag dan bijv. gemeente Leeuwarden.

Huidige aanpak/maatregelen

- sinds 2002 dragen alle gemeenten in Noord Nederland, waaronder Smallingerland, structureel bij aan het werk van Slachtofferhulp Nederland. Smallingerland draagt hieraan op dit moment € 0,23 per inwoner bij. Hiermee worden vooral de onkosten van vrijwilligers gedekt, Justitie vergoedt structureel de loonkosten, politie biedt huisvesting aan de vrijwilligers.

⁶ Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

- Slachtofferhulp biedt o.a. 24 uurs opvang, opvang voor groepen (oa ook igv scenario gewelds- en zedendelicten (zie 1.5), opvang van slachtoffers van huiselijk geweld (zie ook 1.6). Daarnaast ondersteunt Slachtofferhulp mensen zonodig in de rechtszaal (oa voegingsprocedure, slachtofferverklaring en spreekrecht).

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

-

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.1.: Verkeersveiligheid en -overlast

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Verkeersonveiligheid en -overlast is een veelgenoemde klacht van bewoners. Dit werd ook onder andere duidelijk uit reacties van bewoners tijdens wijkveiligheidsbijeenkomsten die een aantal jaren geleden zijn georganiseerd: hier kwamen altijd veel klachten over onveilige verkeerssituaties ter tafel. In 2001 en 2003 scoorde Smallingerland in de Wijkatlas-bewonersenquête onder 'verkeersoverlast' een magere 5,9 als gemiddeld 'rapportcijfer', in 2005 was dit 6,1. Onder verkeersoverlast werd hierbij verstaan lawaai, verkeerd parkeren, hard rijden, onveilig rijgedrag etc.. Vooral de wijken Buitengebied West, De Wilgen, Noord-oost, De Trisken centrum, De Venen centrum, De Bouwen Noord en Drachten Centrum scoren onvoldoende. Dat verkeer in het kader van lokaal IVB belangrijk is, komt ook naar voren in de prioriteiten die bewoners stellen. Zij zouden bij besteding van middelen prioriteit geven aan: 'onderhoud wegen' en 'verkeer'. Daarna volgen onderwerpen als 'hondenpoep', 'groen' en 'speelplaatsen' (zie Wijkatlas 2006, pag. 71-73).

Ook in de landelijke veiligheidscijfers komt dit onderwerp als belangrijk thema naar voren: te hard rijden is de meest gesignaleerde vorm van overlast in de eigen woonbuurt. Bijna drie van de tien inwoners van Nederland (29 procent) vindt dat dit vaak in de buurt voorkomt. Bijna dertien procent vindt geluidsoverlast door verkeer een vaak voorkomend buurtprobleem, en ruim tien procent vindt dat van agressief verkeersgedrag. Aanrijdingen komen volgens bijna vier procent van de inwoners vaak in hun buurt voor. Deze vormen van verkeersoverlast komen in 2007 vrijwel even vaak voor als in beide voorgaande jaren. Dit geldt niet voor aanrijdingen. Dit aandeel daalde tussen 2005 en 2006 van vijf procent naar vier procent. Tussen 2006 en 2007 veranderde het aandeel nauwelijks (bron: VMR 2007).

Uit politiegegevens komt voor Smallingerland een wat wisselend beeld naar voren:

	2005	2006	2007
- dodelijke verkeersongevallen:	2	2	2
- verkeersongevallen met letsel	90	81	81
- verkeersongevallen materiële schade	517	529	456
- meldingen verkeersoverlast	101	100	120
- rijden onder invloed	165	214	131

Huidige aanpak/maatregelen

De gemeente hanteert in hoofdlijnen twee sporen in de aanpak van verkeersonveiligheid:

- (aanpassing) infrastructuur
- educatie/voorlichting/handhaving

(Aanpassing) infrastructuur

De gemeente besteedt veel aandacht aan de (her)inrichting van de openbare ruimte. Vanuit de visie rond 'Shared Space' wordt in nieuwe plannen de openbare ruimte zodanig ontworpen dat - vooral ernstige - ongevallen zoveel mogelijk worden voorkomen. Waar zich in de bestaande situatie veel ongevallen voordoen worden veelal met voorrang maatregelen getroffen. Ook in deze gevallen wordt de openbare ruimte heringericht vanuit de gedachte van 'Shared space'.

Educatie/voorlichting/handhaving

Jaarlijks formuleert de gemeente in een actieplan welke acties in de gemeente en regionaal worden uitgevoerd om de verkeersveiligheid te verbeteren, uitgaande van de instrumenten educatie, voorlichting en handhaving. Binnen dit plan kan naast de landelijke en regionale campagnes (alcohol etc.) extra accent worden gelegd op specifieke probleempunten binnen de gemeente.

De gemeente heeft periodiek overleg met de politie (verkeerscommissie) om ad hoc handhavingacties af te stemmen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

Het komt nogal eens voor dat burgers schadeclaims bij de gemeente indienen na ongevallen met paaltjes, straatlantaarns en verkeersborden die op de rijbaan staan. Het lijkt wenselijk dat hier nog eens goed naar wordt gekeken.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'
Veiligheidsthema 2.2.: auto-inbraken

*Bedreigingen/feitelijke onveiligheid*Wijkatlas:

In de wijkatlas van 2006 geeft 4% van de inwoners van Smallingerland aan dat men het afgelopen jaar slachtoffer is geworden van diefstal uit de auto. In de wijkatlas van 2003 was dit 6%; een verbetering dus. De aangiftebereidheid ligt in 2006 op 66%.

Politiecijfers

In 2005 kwamen er 179 meldingen van auto-inbraak binnen bij politie. In 2006 waren dit 269 meldingen en in 2007 131 meldingen. Het ophelderingspercentage is 5%.

Uit de Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân komt naar voren dat vaak veelplegers verantwoordelijk zijn voor dit delict. Zicht op en opsporing van daders blijft echter een lastig punt, evenals het lage oplossingspercentage (5% voor Friesland). De trend voor dit delict is overigens sinds 2003 sterk gedaald in Friesland van 4000 in 2003 tot minder dan 2000 in 2006. Mogelijk heeft dit te maken met de aanpak van veelplegers.

Huidige aanpak/maatregelen

- In 2007 is een "Plan van aanpak auto-inbraken" opgesteld. Onderdelen hiervan zijn extra toezicht en controle-acties op waardevolle spullen, vooral op zgn. 'hotspots', plaatsing van waarschuwingsborden op wijktoegangswegen, extra voorlichting in Breeduit en meer aandacht voor infrastructuur / veiligheid rond parkeerplaatsen.
- In 2007 hebben handhavers, parkeercontroleurs en met name SVS surveillanten controleacties gehouden op waardevolle spullen die zijn achtergelaten in auto's. Dit blijkt een hardnekkig verschijnsel te zijn, waardoor het zaak lijkt om burgers hierop te blijven wijzen.
- In de centrumplannen wordt de veiligheid van parkeerplaatsen meegenomen door concentratie van parkeervoorzieningen en het huidige versnipperde en onoverzichtelijke beeld tegen te gaan.
- Er zijn 5 waarschuwingsborden geplaatst bij toegangswegen naar wijken met relatief veel auto-inbraken en kwetsbare parkeerlocaties (weinig informeel toezicht, weinig verlichting). Zo zijn borden geplaatst in De Swetten, De Drait en in het centrum van Drachten.
- Er heeft daarnaast twee maal een stuk gestaan in Breeduit over auto-inbraken en de politie heeft een aantal verdachten aangehouden.
- Bij een piek van meer dan 5 auto-inbraken houdt de politie een technisch onderzoek en bij diefstallen van airbags wordt een regionaal rechteamteam ingeschakeld.
- Steeds meer auto's hebben een inbraak- en diefstalalarm. Verzekeringsmaatschappijen stellen steeds hogere eisen aan de alarmsystemen van auto's en het preventie-gedrag van de autobezitter.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

Een aantal wijken gebouwd in jaren 70/80 zijn in hun stedenbouwkundige opzet kwetsbaar voor auto-inbraken. Vanuit woningen is geen zicht op de parkeerplaatsen en de wijken liggen vrij dicht bij de snelweg. Dit geldt vooral voor De Drait en in mindere mate voor De Swetten. Ruimtelijke aanpassing van de parkeerplaatsen kost echter veel geld. Bij grootschalige nieuwbouw of renovatie wordt hieraan vanuit het Keurmerk Veilig Wonen extra aandacht besteed, ook qua verlichting. Waar mogelijk wordt al wel zo veel mogelijk het groen aangepakt om de overzichtelijkheid te verbeteren.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.3: fietsdiefstallen

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Politiecijfers: Tot voor kort scoorde Smallingerland bovengemiddeld hoog als het gaat om (brom-) fietsdiefstal, ook landelijk gezien. Inmiddels heeft een sterk dalende trend ingezet: waren er in 2005 910 meldingen van (brom) fietsdiefstal, in 2006 waren dit 655 meldingen en in 2007 477 meldingen. Het ophelderingspercentage ligt op 7 %.

Diefstal van fietsen, brommers en scooters leveren een hoge materiële en immateriële schade op in Smallingerland. Zo werden de kosten voor fietsdiefstal in 2005 geschat op 390.000 euro. Na de start van een project Aanpak fietsdiefstal is deze schade in twee jaar tijd met ruim 100.000 euro afgenomen.

Huidige aanpak/maatregelen

Onderdelen van de Aanpak fietsdiefstal zijn de controle van verkopers van tweedehands fietsen (de zg. 'gruithok-controles'. Zij moeten een registratie bijhouden van in- en verkoop en worden hierop 2 à 3 maal per jaar steekproefsgewijs gecontroleerd. Ook voeren SVS surveillanten in samenwerking met de politie jaarlijks ongeveer 8 graveer- en fietsregistratie-acties uit op hotspots: bij wijkwinkelcentra, het busstation van Knobelsdorffplein en de scholen voor voortgezet onderwijs. Hierdoor worden steeds meer gestolen fietsen terugbezorgd bij de rechtmatige eigenaar. In 2007 kreeg 16,5% zijn of haar fiets terug en dat is boven het landelijke gemiddelde. Ook houden politie en SVS extra toezicht op de genoemde hotspots.

Verder is gewerkt aan het verbeteren van stallingsmogelijkheden in het centrum: de stalling bij de winkelpromenade is gratis gemaakt voor winkelend publiek en is er meer aandacht voor goede fietsrekken bij nieuwbouwprojecten. Ook zijn er preventieactiviteiten geweest rond hotspots waarbij SVS surveillanten waarschuwingskaartjes hebben opgehangen aan fietsen die niet op slot stonden. In het centrum is een "Fietsdiefstal-show" uitgevoerd waarbij een acteur laat zien hoe gemakkelijk een fiets gestolen kan worden. Verder hebben over de aanpak fietsdiefstal een aantal berichten in Breeduit gestaan.

Vanaf half 2008 worden alle nieuwe fietsen voorzien van een zg. 'tag' en Politie Smallingerland heeft sinds kort een tagreader ter beschikking. Daarnaast heeft de politie onlangs interne voorlichting uitgevoerd over het herkennen van gestolen fietsen. Verder is er nu een landelijk bestand van gestolen fietsen. Dankzij deze maatregelen is het mogelijk om gerichte controleacties op gestolen fietsen uit te voeren. Dit gebeurt in 2008 bij hotspots en op scholen voor voortgezet onderwijs.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Het gebruik van de gratis bewaakte stalling in de winkelpromenade zou nog verder bevorderd kunnen worden.
- De samenwerking met de fietsenhandelaren zou nog verder kunnen worden versterkt. In 2007 is er in kader van de fietsgraveeracties een ronde gemaakt langs alle fietsenhandelaren. Zij beschikken over veel nuttige informatie en tips.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.4.: woninginbraak

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Woninginbraken vormen een ernstige inbreuk op de leefwereld van burgers. Een inbraak heeft voor betrokkenen vaak een enorm schokeffect en een lange nasleep. Inbraken zijn daardoor sterk van invloed op het veiligheidsgevoel van burgers.

Politiecijfers: de woninginbraken in Smallerland vertonen een dalende trend. In 2005 kwamen er 167 meldingen binnen over woninginbraak. In 2006: 160 meldingen en in 2007: 137 meldingen. Het ophelderingspercentage ligt op 14%.

Uit de Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân komt naar voren dat vaak veelplegers betrokken zijn bij inbraken. De meeste inbraken vinden plaats in de donkere maanden: oktober tot en met maart. Het "Keurmerk veilig wonen" dat in Smallerland in 2005 is ingevoerd, blijkt zijn vruchten af te werpen. Door beter hang- en sluitwerk en veiliger ontwerp van buurten is het aantal inbraken merkbaar afgenomen. In oudere wijken ligt het aantal inbraken nu hoger, o.a. door gedateerd hang- en sluitwerk. Sinds 2003 is het aantal inbraken in Friesland afgenomen van plm. 2200 naar 1800.

Wijkklas: in 2006 gaf 2% van de inwoners aan slachtoffer te zijn geweest van diefstal uit de woning. In 2003 was dit 3%. De aangiftebereidheid ligt in 2006 op 83%

Huidige aanpak/maatregelen

- In 2005 is de gemeente Smallerland een Keurmerk veilig Wonen gemeente geworden. Dit betekent dat de woonomgeving bij nieuwbouwplannen en bij grootschalige herstructurering dient te voldoen aan het keurmerk. Nieuwe wijken zoals uitbreiding Boornbergum, Burmania en herstructureringsgebieden zoals Noord-Oost voldoen aan de eisen van het keurmerk. In gesprekken tussen gemeente en projectontwikkelaars, corporaties of individuele bouwers wordt het gebruik van het keurmerk ten aanzien van de veilige woning en het veilige complex gestimuleerd. Bij individuele bouwers van kavels bijvoorbeeld wordt standaard een folder meegegeven over het Keurmerk veilig Wonen en de voordelen die het biedt. Steeds meer partijen zien het keurmerk als belangrijk kwaliteitspunt en een middel om onnodige extra beheerskosten te voorkomen. Het aantal afgegeven certificaten Veilige Woning is in 2006 (tov 2005) gegroeid met 100 certificaten.
- Voor wat betreft bestaande bouw zijn er regelmatig gesprekken met medewerkers van de corporaties over verbeteringen aan achterpaden en stegen als onveilige plekken en kwetsbare plekken voor woninginbraak of diefstal uit de schuur. In Noord-oost is binnen het Sociaal Programma geld gereserveerd voor het opknappen van achterpaden.
- Bij een woninginbraak voert de politie standaard een sporenonderzoek en buurtonderzoek uit. Ook wordt hierbij een gratis preventieadvies aangeboden.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Binnen het Woonakkoord regelen dat corporaties volledig meedoen aan het Keurmerk Veilig Wonen
- Verbetering van bestaande achterpaden is doorgaans complex. Er zijn veel partijen mee annex met tegenstrijdige belangen, en bewoners zijn vaak weinig zelfredzaam en matig bereid om mee te werken aan de aanpak van de problemen en aan fysieke verbetering. Wellicht is dit te verbeteren met extra voorlichting.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.5: vermogensdelicten

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Bij dit thema gaat het vooral om vormen van criminaliteit die hiervoor nog niet zijn genoemd zoals zakkenrollerij, inbraken in sportcomplexen, diefstal van vaartuigen en schoolinbraken.

Politiecijfers meldingen vermogensdelicten	2005/opgehelderd		2006/opgehelderd		2007/opgehelderd	
Zakkenrollerij	60	5	43	1	53	1
Diefstal van of uit vaartuigen	21	-	17	-	19	-
Inbraken in sportcomplexen	10	100%	7	25%	2	50%
Schoolinbraken	29	4	24	7	26	4

Opmerkingen bij de cijfers:

- Het ophelderingspercentage van zakkenrollerij is laag: er worden weinig daders op heterdaad betrapt, ondanks het feit dat zowel politie en SVS hierop extra surveilleren.
- Landelijk doet zich de laatste jaren een stijgende trend voor in diefstal van en uit vaartuigen.
- Het ophelderingspercentage van inbraken in sportcomplexen varieert sterk. In 2005 werden alle aangiften opgehelderd, in 2006 25% van de gevallen en in 2005 50%.
- Het aantal schoolinbraken in de gemeente is relatief hoog. Uit analyse blijkt dat in slechts enkele scholen de helft van alle schoolinbraken plaatsvindt. Schoolinbrekers komen meestal binnen door een ruit in te gooien.

Huidige aanpak/maatregelen

- Zakkenrollerij: bij een plotselinge golf van zakkenrollerij zetten de politie en de SVS extra toezicht in, ook in burger. Tijdens evenementen voeren SVS, politie en handhavers extra toezicht uit om zakkenrollen tegen te gaan. Verder geen specifiek beleid op dit onderwerp.
- Diefstal van en vanuit vaartuigen: hier is geen echt beleid op. De jachthaven de Drait is groot en hier liggen veel vaartuigen. Het is ook aan eigenaren van vaartuigen en medewerkers van jachthavens om de vaartuigen te beveiligen en goed te letten op verdachte personen en gedrag rond vaartuigen. Wel lijkt het zaak gezien de landelijk waargenomen stijging van diefstallen van en uit vaartuigen de lokale trend in de gaten te houden.
- Schoolinbraken: Het afgelopen jaar is er gewerkt aan de verbetering van de beveiliging van de schoolgebouwen (alarmsystemen, brandveiligheid) via de BORG certificering. Ook heeft het merendeel van alle scholen inmiddels een contract met de SVS voor alarmopvolging. Een aantal scholen (vooral VO scholen) nemen mede op advies van gemeente en politie preventieve maatregelen als het markeren van flatscreens, aan de ketting leggen van computers, computers uit het zicht plaatsen etc.). Bij nieuwbouw zoals de Ring 4 van CSG Liudger, OSG Singelland Drachtster Lyceum en VHS is hoogbouw gestimuleerd, is meer gebouwd op overzicht en zijn camera's rond de scholen aangebracht. Dit maakt het voor inbrekers moeilijker om hier ongezien in te breken. De politie zal de komende tijd meer prioriteit te geven aan technisch onderzoek bij schoolinbraken om daarmee het oplossingspercentage en de pakkans te verbeteren.
- Sportcomplexen: Er is geregeld toezicht op het sportcomplex Sportlaan. Ook zijn hier bosschages gesnoeid waardoor informeel toezicht makkelijker is. Op dit moment wordt de infrastructuur hier verder aangepast (waaronder verlichting). Wanneer daar aanleiding toe is wordt ook extra toezicht ingezet op andere sportcomplexen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Communicatie in Breeduit over preventie van zakkenrollen.
- Sportcomplexen zijn in de afgelopen jaren gevoelig gebleken voor vernielingen en/of brandstichting. Gemeente en politie kunnen extra aandacht besteden aan gerichte adviezen om deze problemen tegen te gaan. Ook is het erg belangrijk om bij reconstructie of nieuwbouw van sportcomplexen extra aandacht te besteden aan de beheersbaarheid.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.6.: vandalisme en graffiti

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Vandalisme is een verschijnsel dat aanzienlijke schade en veel ergernis bij burgers oplevert. Ook is het ongunstig voor het veiligheidsgevoel en het welbevinden van burgers.

Wijkatlas

In 2006 geeft 11% aan slachtoffer te zijn van vernieling aan de auto/ diefstal wioldop in de eigen woonbuurt. 2% geeft aan dat dit elders gebeurt. In totaal wordt 13% van de burgers hiermee geconfronteerd. In 2003 lag dit cijfer nog op 17%. Wijken die hierbij bovengemiddeld scoren zijn de Wiken met 19% slachtofferschap, het Centrum met 17% en de Drait met 15%. De aangiftebereidheid is laag, namelijk 27%.

Voor rapportcijfer criminaliteit, waaronder voor vernielingen, wordt in Smallingerland een 7,0 gemiddeld gegeven. Dit was in 2003 een 6,8, het rapportcijfer is dus iets verbeterd. Het Centrum en Noord-Oost scoren hier het meest beneden gemiddeld.

Uit de staafdiagrammen op pagina 75 blijkt graffiti en vandalisme volgens bewoners vaak voor te komen in het Centrum, De Trisken en het buitengebied Noord.

Politie cijfers

Het totaal aantal meldingen vandalisme is in 2007 behoorlijk gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. Mogelijk heeft dit te maken met de toegenomen aandacht voor dit onderwerp, o.a. via de vandalisemeter, waardoor burgers mogelijk eerder aangifte doen. Het zg. "Dark number"⁷ voor vandalisme is echter nog steeds hoog.

Politie cijfers vandalisme	2005	2006	2007
vernielingen van/aan auto's	284	230	234
vernielingen aan overige objecten	373	337	513
meldingen vandalisme/baldadigheid	60	46	90

Vandalisme komt in de hele gemeente voor, uit De Drait, het Centrum, De Wiken, De Venen en Noord-Oost komen relatief de meeste meldingen.

Vaak zijn jongeren en jong volwassenen betrokken bij vandalisme. De indruk bestaat dat bij vandalisme vaak sprake is van overmatig alcoholgebruik. Zo worden vernielingen vaak aangericht door hanggroepen en op uitgaansroutes. Bestrijding van deze vormen van vandalisme is lastig omdat de pakkans vaak gering is. De rol van alcohol werd recentelijk nog eens bevestigd door klein onderzoek van de Erasmus Universiteit. Op basis van politiegegevens uit Zuid Holland is komen vast te staan dat ongeveer 50% van het vandalisme direct verband houdt met excessief drankgebruik. Op dit moment houdt politie Friesland de rol van alcohol van jeugddelicten bij.

Redenen voor vandalisme zijn volgens Cohen's taxonomy of vandalistic behaviour: vandalisme uit verveling, prestige vandalisme, frustratie vandalisme, erosievandalisme en vandalisme als spel.

Een politiestudent heeft onlangs voor politiedistrict Drachten een onderzoek gehouden naar meldingen in de wijken Noord-Oost en de Wiken. Hier werden vooral groenvoorzieningen, hekjes, speeltoestellen, spiegels van auto's en straatmeubilair vernield. De tijdstippen waarop dit gebeurt zijn moeilijk te achterhalen omdat vernielingen meestal pas 's ochtends worden ontdekt. Toch wel is te zien dat vandalisme vaak gebeurt in de avond en nachtelijke uren, vooral in de weekenden maar ook doordeweeks. Burgers nemen zelf preventieve maatregelen zoals het inklappen van spiegels of zelfs het verplaatsen van de eigen auto naar een veiliger plek.

De Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân bevestigt het hierboven omschreven vermoeden omtrent de plegers van vandalisme. In Friesland is het beeld dat de meeste daders man zijn en tussen 12 en 17 jaar oud. De groep van 18 tot 24 jaar is de helft kleiner, en de groep daders tussen 25 en 55 jaar is nog weer kleiner: de aantallen zijn respectievelijk: 1157, 541 en 390. Meisjes en vrouwen vormen een zeer kleine fractie van de dadergroep: dit zijn er respectievelijk 67, 20 en 55.

Ook de CBA geeft aan dat er bij vernielingen relatief vaak sprake is van onbekende daders. Men merkt op dat veel vandalisme-delicten worden gepleegd door individuen in een groep. Dit verklaart mogelijk ook waarom het aantal geregistreerde verdachten veel hoger ligt dan het aantal aangehouden verdachten: 2.338 geregistreerd, 699 aangehouden. Zo kunnen verdachten na verhoor in een later stadium getuige worden. In de conclusies en aanbevelingen bepleit de CBA extra te investeren in de aanpak van vandalisme om daarmee te voorkomen dat er weer een trend in opwaartse richting komt.

⁷ Dark number is het aantal gevallen waarvan geen aangifte wordt gedaan.

Huidige aanpak/maatregelen

Op dit moment worden er in Smallingerland al veel maatregelen genomen tegen vandalisme:

- Politie en SVS voeren in de nachtelijke uren al twee jaar extra toezicht uit op de uitgaansroutes vanaf de Kaden na uitgaansavonden. Elk weekend worden groepen gevolgd en wordt geanalyseerd of er bepaalde routes van vandalisme te herkennen zijn waar op gepost kan worden. Helaas levert dit tot nu toe nog (te) weinig effect op.
- Extra inzet op handhaving van het gemeentebrede alcoholverbod op straat (APV), om daarmee alcoholgebruik door jeugd op straat tegen te gaan. Ook krijgen ouders van alcoholdrinkende jeugd op straat een brief thuisgestuurd of een huisbezoek van de buurtagent. In het uitvoeringsplan en alcohol en jeugd krijgen ook sportkantine, horeca een rol in de voorlichting aan jongeren.
- De gemeente probeert straatmeubilair steeds meer 'hufferproof' te maken, vooral in de omgeving van de Kaden. Op bepaalde kwetsbare locaties rond het centrum wordt het groen laag gehouden voor een beter overzicht.
- De gemeente probeert via communicatie in Breeduit burgers meer te activeren om te helpen bij opsporing. Bijvoorbeeld door het regelmatig publiceren van schade middels de "Vandalismemeter" in Breeduit worden burgers meer bewust gemaakt van de schade door vandalisme. Burgers worden hierbij opgeroepen om incidenten en signalen sneller door te geven. Hierdoor komen ook daadwerkelijk meer meldingen binnen. Ook spelen de buurtagenten en SVS surveillanten in dit opzicht een belangrijke rol. Daarnaast probeert ook de politie via allerlei media getuigen op te roepen om zich te melden. In dit opzicht is ook de nieuwe ontwikkeling rond Burgernet interessant (zie verder hieronder, omissies).
- Protocol aanpak leegkomende gebouwen: vanuit het IVB is al een aantal jaren extra inzet gepleegd om leegstand te voorkomen en tijdig op gecoördineerde wijze maatregelen te nemen wanneer leegstand ontstaat, om daarmee vandalisemeschade en de daaraan verbonden risico's zoals brandstichting tegen te gaan. Hierbij worden zowel partners ingeschakeld zoals corporaties, brandweer, projectontwikkelaars (evt via gemeentelijk projectleider), en collega's van de afdeling Gebouwen en onderwijshuisvesting. Politie en SVS-surveillanten leveren hierbij zo nodig extra toezicht. De inzet is om leegstand zoveel mogelijk te voorkomen en/of snel te slopen bij herstructurering of vernieuwingsprojecten.
- Het stimuleren van snel herstel, oa door wijkbeheerders maar ook ondernemers en burgers om erosievandalisme tegen te gaan.
- Educatie van kinderen en jongeren: "De Buurt Ons Huis", anti vandalisme project voor het basisonderwijs en "Halt in de basisvorming", Halt lessen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (zie verder: 3. Jeugd en veiligheid).
- De gemeente heeft proef gedraaid met mobiel cameratoezicht op locaties waar sprake is van hardnekkige vandalisme- of criminaliteitsproblematiek en waar weinig mogelijkheid is voor informele sociale controle.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Elders in Nederland en ook in Friesland (Leeuwarden en Dantumadeel) start in november 2008 een proef met SMS alert / Burgernet om burgers mee te laten helpen in de signalering en opsporing van crimineel gedrag en vandalisme. Als de evaluatie positief uitvalt wordt het project in 2009 en 2010 in de rest van de regio en ook landelijk uitgerold. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of deze aanpak ook voor Smallingerland interessant is. Eventueel zijn ook combinaties mogelijk met sociale activering en buurtpreventie via wijkraden, buurtverenigingen en het opbouwwerk van de MOS.
- Vaak worden al snel resultaten zichtbaar wanneer er in een bepaalde wijk een aantal daders is aangehouden. Het blijkt dat er een belangrijk 'opvoedend' effect vanuit gaat wanneer schade op daders wordt verhaald. Dit is belangrijk om de onverschilligheid tegenover objecten in de openbare ruimte of privé-bezittingen tegen te gaan, en om daders hiervan bewust te maken en te laten voelen hoeveel het kost. Bovendien kunnen burgers, organisaties of de overheid (gedeeltelijk) schadeloos worden gesteld. Op dit moment wordt bekeken hoe vandalisme-schades aan gemeentelijke eigendommen beter en effectiever kunnen worden gevoegd in het strafproces. Hierover vindt overleg plaats met collega's van wijkbeheer, gebouwen en groen en met politie en OM. Ook is het belangrijk dat ondernemers aangifte doen van schade door vandalisme en graffiti. Het lijkt zaak dit als extra aandachtspunt mee te nemen in de plannen die er zijn voor Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) voor de winkelcentra en de bedrijventerreinen. Hierbij verdient het aanbeveling vooral ook de voordelen van internet-aangifte te benadrukken.

- De aanpak van indrinkende groepen jongeren op straat is op dit moment nog steeds een bron van zorg, en de indruk bestaat dat dit probleem nog steeds toeneemt (zie ook: 1.4). Zij vormen 'los-vaste' groepen, die 'kleine feestjes bouwen' en zich liefst aan zo min mogelijk regels houden. Ze veroorzaken hierbij veel troep en schade. De groepen manifesteren zich vooral in tunnels bij de rondwegen en in het centrum. Wijkbeheer spreekt in dit verband al over 'tunnel-hoppers'. Politie en SVS volgen en inventariseren deze problematiek. Er wordt gezocht naar een manier om deze trend te keren.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.7.: schade aan openbare gebouwen

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Het aantal vernielingen aan openbare gebouwen in Smallingerland is in de afgelopen jaren sterk afgenomen. Vooral vergeleken met het niveau van vóór 2000 is de schade laag te noemen. In 2005 werden er 38 meldingen gedaan bij politie, in 2006: 39 en in 2007: 29. Dit neemt echter niet weg dat het een onderwerp is dat veel aandacht behoeft, al is het alleen maar vanwege het feit dat er zo nu en dan een grote schade ontstaat aan een gebouw, met alle persoonlijke en financiële risico's van dien.

In het gemeentelijk Schade Registratiesysteem Openbare Gebouwen staan voor 2005: 56 meldingen, in 2006: 86 en in 2007: 90. Deze cijfers corresponderen niet met de politiecijfers, die een dalende trend laten zien. Waarschijnlijk is het beeld vertekend omdat er in 2005 in het kader van de vandalisemeter, het graffiti-beleid en afspraken rond preventie van vandalisme aan openbare gebouwen nadere afspraken zijn gemaakt met scholen en beheerders van openbare gebouwen om alle incidenten zoveel mogelijk door te geven.

In 2006 bedroeg de totale geschatte schade 176.327 euro, waarvan 89.160 euro in december. In de eerste helft van 2007 bedroeg de schade 30.505 euro.

Scholen met het meeste vandalisme in 2007 en 2008:

- Montessorischool (heeft te maken met onoverzichtelijkheid/bepert informeel toezicht)
- Brede School de Drait (onoverzichtelijk en aan doorgaande fietsroute)
- OBS De Bolder/ PCBO Het Anker (geen aanwijsbare redenen; vindt nieuwbouw plaats, ontwikkelingen nog afwachten)
- OBS de Tweespan en PCBO It Foarhûs (aan doorgaande route naar wijk de Trisken)
- PCBO de Spreng (aantal moeilijke jeugd in de wijk en verplaatsingseffecten door afbraak obs de Barte aan de Bouwakker)
- OBS de Barte (vandalisme door eigen basisschoolkinderen; aantal moeilijke kinderen op school)

Huidige aanpak/maatregelen

- De informatie uit het gemeentelijk Schade Registratiesysteem Openbare gebouwen wordt al jaren rechtstreeks doorgelinkt aan SVS. Wanneer ergens vandalisme de kop opsteekt neemt de SVS de locatie gelijk mee in de surveillances. De bevindingen uit de surveillances worden vervolgens ook doorgelinkt aan politie en het netwerkoverleg JOS. Zo kunnen beginnende vandaliseproblemen op locaties meestal snel worden gestopt. Door deze werkwijze is de schade aan openbare gebouwen in de afgelopen jaren sterk afgenomen en al langere tijd redelijk stabiel op een zeer laag niveau.
- Analoog aan de aanpak Keurmerk veilig wonen is er ook extra aandacht voor Sociaal veilig ontwerpen in geval van nieuwbouw en renovatie van scholen of andere (semi-)openbare gebouwen en de directe omgeving. Goede voorbeelden hiervan zijn het scholengebied en het Sportcentrum Raai-Splitting en de nieuwbouw van Brede School De Wiken, VHS Singelland en het Drachtster Lyceum.

- Beter beheer van openbare gebouwen en de directe omgeving: snel herstel van vandalisme en glasschade, graffiti weghouden, laag houden van groen, afsluiten containers en schoon en leeg houden van de omgeving
- Inmiddels is een meerderheid van alle schoolgebouwen in de gemeente in het kader van de zg. "Opwaardering schoolgebouwen" BORG gecertificeerd en neemt met deel aan het SVS project voor alarmopvolging.
- Protocol leegkomende gebouwen (zie vorige paragraaf 2.6)

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- De gemeente heeft 2500 euro eigen risico bij vandalisme aan een basisschool. Uit evaluatieoverleg met de afdeling Openbare Werken over het verhalen van schade op daders blijkt dat sommige basisscholen zich niet altijd even (mede)verantwoordelijk voelen voor preventie van vandalisme. Zo melden de beheerders vandalisemeschade soms pas een maand later door aan de gemeente. Het is dan lastiger om hier dan nog iets aan schadeverhaal te doen. Wellicht zijn er extra financiële prikkels mogelijk voor scholen om in dit opzicht meer verantwoordelijkheid op te pakken.

Veiligheidsveld 2: Veilige woon- en leefomgeving, accent 'fysiek'

Veiligheidsthema 2.8: veiligheid jaarwisseling

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Gemeentelijke registratie

Sinds 2005 houdt m.n. wijkbeheer zg. 'oud en nieuw'- schade aan gemeentelijke eigendommen systematisch bij, evt. op basis van schattingen. In jaarwisseling 2005-2006 was er 290.000 euro schade (waaronder brandstichting school de Hunze 230.000 euro). Tijdens de jaarwisseling 2006-2007 95.000 euro en tijdens de jaarwisseling 2007-2008 rond de 60.000 euro. De belangrijkste schadeposten hierbij zijn vernielingen aan afvalbakken, verkeersborden, bushokjes en opruim- en herstelwerkzaamheden aan groen en bestrating. In 2005-2006 waren er 87 brandjes op de openbare weg, in 2006-2007 60 en in 2007-2008 80. In 2005-2006 zijn er 14 vergunningen afgegeven voor carbid schieten, in 2006-2007: 11 en in 2007-2008: 8.

Politiecijfers

Vuurwerkoverlast: in 2005: 25 meldingen overlast vuurwerk, in 2006: 31 meldingen en in 2007: 86 meldingen. Er zit dus een enorme stijging in het aantal meldingen. Mogelijk heeft dit te maken met een trend die zorgen baart, nl. dat er steeds meer zwaar, illegaal vuurwerk voorhanden is (vuurwerkbommen). Hierdoor worden schade, overlast en gezondheidsrisico's fors groter. Ook circuleren er op internet steeds vaker 'recepten' voor vuurwerkbommen. Tijdens de jaarwisseling 2007-2008 leverde dit een levensgevaarlijk incident op in Boornbergum. Hierover is via het CCV een signaal afgegeven.

In 2005-2006 zijn er 12 carbidbussen in beslag genomen, in 2006-2007 10 en in 2007-2008 4

In 2006-2007 2 personen aangehouden voor handel in illegaal vuurwerk en in 2007-2008 1 (2005-2006 onbekend).

HALT-cijfers

- In 2005-2006 werden 7 jongeren doorverwezen naar Halt vanwege het afsteken van illegaal vuurwerk, in 2006-2007 ook 7 en in 2007-2008: 5.

Huidige aanpak/maatregelen

"Aanpak Jaarwisseling": onder regie van de gemeente wordt sinds drie jaar een draaiboek opgesteld en worden afspraken gemaakt om schade en overlast bij Oud en nieuw zo veel mogelijk te voorkomen en om onderling beter af te stemmen over de aanpak. Hierbij zijn onder andere de Brandweer, Regon en Wijkbeheer, MOS, Politie, SVS en dorpsbelangen nauw betrokken. Onlangs zijn landelijk stemmen opgegaan om de jaarwisseling op te vatten als een 'risico-wedstrijd'. Middels de "Aanpak jaarwisseling" wordt hier in Smallingerland dus al een aantal jaren in voorzien.

Onderdelen van de Aanpak Jaarwisseling zijn:

- maatregelen tegen slepen met brandbare materialen. Alle bedrijven nabij woonwijken, zoals op bedrijventerrein de Haven, krijgen bezoek van SVS en gemeentelijke handhavers om brandbare materialen zoals pallets of autobanden op te ruimen. Ook groepen jongeren die brandbaar materiaal verzamelen worden in de gaten gehouden, en het materiaal wordt kort voor de jaarwisseling opgeruimd. Hierdoor worden risico's en (milieu-)schade beperkt.
- gesprekken met jeugdgroepen, dorpsbelangen/wijkraden over regels en afspraken rond vreugdevuren en carbidschieten.
- subsidiëring en vergunningverlening voor Oud en nieuw feesten in buitendorpen, en vergunningverlening voor locaties carbidschieten (meestal plm. 6 locaties)
- politie-draaiboek met heldere afspraken en tolerantiegrenzen. Zo wordt altijd opgetreden tegen vreugdevuren die (mogelijk) schade veroorzaken aan gemeentelijke of particuliere eigendommen. Ook wordt hierbij extra accent gelegd op toezicht en handhaving van regels en afspraken in risicobuurtten.
- Risico-objecten worden beveiligd, afgesloten of weggehaald. Bijvoorbeeld afvalbakken worden afgesloten of verwijderd.
- Er wordt extra gesurveilleerd op risico-plekken zoals bouw- of slooplocaties, jongerenoverlastplekken etc., en zo nodig worden er aanvullende maatregelen genomen, bijv. hekken plaatsen, vroeger slopen etc..
- Halt houdt vuurwerkcampagnes op basisscholen. Gemiddeld doen jaarlijks 5 scholen in Smallingerland mee.
- communicatie in Breeduit over afspraken, waar overlast kan worden gemeld en allerlei andere informatie.
- Het vuurwerk-overlast-team van de Politie bestrijdt vuurwerkoverlast. Per jaar worden gemiddeld 8 personen aangehouden voor het illegaal afsteken van vuurwerk.
- Waar mogelijk wordt schade verhaald op daders.
- Met ingang van jaarwisseling 2008-2009 zal het O.M. in de lokale driehoeken in Friesland afspraken maken om snelrecht toe te passen op geweldplegers tegen hulpverleners of politie.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Door toenemende kosten voor het organiseren van Oud en nieuw feesten in wijken en dorpen, oa. ivm beveiliging en brandveiligheidseisen, zijn subsidiebedragen niet langer toereikend. Op dit moment wordt bekeken of verhoging van subsidies nodig en mogelijk is.
- Er moet vaker en meer consequent aangifte worden gedaan van schades die ontstaan tijdens de jaarwisseling, en er kan nog echt een slag worden gemaakt als het gaat om beter schadeverhaal op de veroorzakers van schade (zie ook 2.6, voegen van schade in het strafproces). Hiervan gaat een sterke voorbeeldwerking uit, zeker als eea goed wordt gecommuniceerd.
- In de jaarwisseling 2007-2008 is begonnen met het preventief afsluiten van afvalbakken met kleppen om zo schade te voorkomen. Dit is toegepast in de wijken de Wiken en Noord-Oost. Omdat schade aan afvalbakken een grote post is en deze aanpak goede resultaten heeft opgeleverd, gaat wijkbeheer dit in meer wijken doen.
- Schade door en gevaar van illegaal vuurwerk en de steeds zwaardere vuurwerkbommen is een groot probleem waar het Vuurwerk-overlast-team van de politie tot nu toe nog geen vat op heeft gekregen. In regionaal verband en in overleg met het OM moet opsporing van handelaren maar ook opsporen van de vanden zelf hoge prioriteit krijgen. Na de afgelopen jaarwisseling en het ernstige incident met een vuurwerkbom in Boornbergum is een signaal afgegeven via het CCV om ook landelijk meer aandacht te besteden aan recepten voor vuurwerkbommen op internet.
- Extra toezicht door agenten in burger of camera's op plekken waar geregeld openbare orde problemen zijn of waar al langer problemen zijn met vreugdevuren die uit de hand lopen.
- Op zich zouden meer scholen mee kunnen doen met de vuurwerkcampagnes van Halt. Dit kan in overleg met betrokkenen nog eens worden bekeken.
- Het blijft een discussiepunt of het verstandig is om vreugdevuren te reguleren, bijv. in nauw overleg met buurtcomité of dorpsbelang. In de bespreking van de concept Kadernota heeft de brandweer een voorkeur uitgesproken voor gereguleerd branden met goede afspraken, containers en/of zand. Het lijkt zaak in dit opzicht met alle betrokkenen vinger aan de pols te houden.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid algemeen

De "Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2007" die NIPO TNS consult in opdracht van het WODC heeft uitgevoerd, geeft feiten en trends weer inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven in Nederland. In 2004 is de monitor gestart, en herhaald in 2005, 2006 en 2007. Deze eerste paragraaf geeft hieruit in het kort een aantal samenvattende conclusies weer.

Het aantal gerapporteerde delicten in de sectoren bouw, detailhandel, horeca, transport en zakelijke dienstverlening is tussen 2004 en 2007 gedaald van bijna 3 miljoen naar ruim 2 miljoen. Hierbij worden de detailhandel en de horeca het meest getroffen door criminaliteit. De detailhandel wordt het meest getroffen door *diefstal* (27% tegen 14 % gemiddeld in het bedrijfsleven). Dit percentage voor de detailhandel lag in 2004 op 32%, en is dus gunstiger geworden. De detailhandel en de horeca worden verhoudingsgewijs het vaakst getroffen door *vernieling*.

Voor *inbraken* geldt dat de cijfers na 2004 significant dalen, behalve voor de bouw.

Voor *geweld* geldt eveneens dat de cijfers dalen na 2004, verhoudingsgewijs het minst in de horeca.

Tabel: \ Aantallen delicten per sector en type delict in 2004, 2005, 2006 en 2007 met significante verschillen tussen 2004 en 2007

% bedrijven met		Bouw	Detailhandel	Horeca	Transport	Zak. Dienstv.
Inbraak	2004	21.000	42.000	12.000	17.000	34.000
	2005	18.000	32.000	10.000	15.000	27.000
	2006	18.000	29.000	9.000	16.000	25.000
	2007	19.000	28.000	9.000	13.000	24.000
	<i>verschil</i>	-	-33%	-25%	-24%	-29%
Diefstal	2004	27.000	1.500.000	49.000	27.000	28.000
	2005	22.000	1.600.000	45.000	16.000	21.000
	2006	24.000	1.200.000	33.000	16.000	20.000
	2007	26.000	974.000	35.000	13.000	21.000
	<i>verschil</i>	-	-35%	-29%	-52%	-25%
Vernielingen	2004	24.000	86.000	38.000	19.000	47.000
	2005	18.000	88.000	37.000	19.000	38.000
	2006	19.000	89.000	38.000	18.000	39.000
	2007	16.000	92.000	39.000	15.000	46.000
	<i>verschil</i>	-33%	-	-	-21%	-
Geweld	2004	2%	7%	10%	7%	4%
	2005	2%	6%	9%	5%	3%
	2006	2%	5%	9%	5%	3%
	2007	2%	5%	9%	5%	3%
	<i>verschil</i>	-	-29%	-10%	-29%	-25%

Cijfers op grond van schattingen van respondenten Bron: TNS NIPO, 2007

Bewustzijn van het probleem

Bedrijfsvestigingen die vaak door criminaliteit getroffen worden, zien criminaliteit ook vaker als een probleem voor de bedrijfsvoering. Relatief veel bedrijven in deze groep nemen maatregelen tegen criminaliteit en geven hier ook meer dan gemiddeld geld aan uit. Daarnaast registreren zij de voorgevallen criminaliteit vaker, laten zij zich vaker adviseren en doen zij vaker mee aan projecten.

Schade door criminaliteit

Om de kosten van de criminaliteit tegen bedrijven in kaart te brengen, houden TNS NIPO en het WODC rekening met zowel directe en indirecte schade. Het totale schadebedrag van alle sectoren bij elkaar is

circa 565 miljoen euro⁸. De totale schade door criminaliteit is daarmee gedaald ten opzichte van 2004 (toen 686 miljoen euro). Dit een afname van 18%.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid

Veiligheidsthema 3.1.: winkelcentra

De centrumwinkeliers zijn voornamelijk via H&I georganiseerd. De naam H&I heeft betrekking op 'Handel en Industrie', maar de laatste sector is bij H&I niet of nauwelijks meer vertegenwoordigd. H&I komt jaarlijks een aantal keer bijeen in een ledenvergadering. Daarnaast is er nog een winkeliersvereniging Kaden, en een groep 'jonge ondernemers' die zich naast H&I hebben georganiseerd. De gemeente voert 3 à 4 keer per jaar bestuurlijk overleg met H&I. Verder zijn de meeste winkeliers in de wijken per winkelcentrum georganiseerd, bijv. Noorderpoort, Martin Luther King boulevard, WC de Drait.

De directe omgeving van winkels is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en winkeliers. Vanuit de gemeente is echter totnogtoe de ervaring dat de winkeliers matig bereid zijn om in de omgeving te investeren.

Bij een grote opknapbeurt in het centrum in de jaren 90 is een groot deel van de luifels in het winkelcentrum verwijderd en sindsdien geldt voor luifels een uitsterf beleid. Een deel van de luifels is nu nog aanwezig en vormt soms een probleem omdat het 's avonds en 's nachts hangjongeren aantrekt. De luifels waren eigendom van een luifelstichting die een aantal jaren geleden is opgeheven. De luifels zijn nu de verantwoordelijkheid van individuele winkeliers / pandeigenaren.

Op dit moment gaat het centrum van Drachten opnieuw op de schop, waarbij vooral de omgeving van het Moleneind (project Drachtstervaart), het Raadhuisplein en de Vogelzang een metamorfose krijgen.

In de buurtwinkelcentra is de samenwerking wisselend, maar over het geheel genomen niet intensief. De gemeente heeft samen met andere partners de laatste jaren flink in buurtwinkelcentra geïnvesteerd. Winkelcentrum De Wiken is een aantal jaren geleden opgewaardeerd. Aan het einde van de Stationsweg is een groot nieuw winkelcentrum gerealiseerd: de Noorderpoort. Winkelcentrum De Drait wordt ook bijna opgeleverd na een uitgebreide nieuwbouwoperatie in combinatie met een brede school.

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Tot voor kort was er weinig bekend over hoe winkeliers, bezoekers en omwonenden de situatie rond veiligheid en criminaliteit in en om de Drachtster winkelcentra ervaren. Daarom hebben 3^e jaars studenten Integraal Veiligheidsbeleid van de NHL⁹ in opdracht van de gemeente hiernaar in de laatste maanden van 2007 een onderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn schriftelijke enquêtes uitgezet onder winkeliers, bezoekers en omwonenden. Daarnaast hebben groepen studenten vraaggesprekken gevoerd en 'hun' winkelcentrum geschouwd. Vooral de schriftelijke enquête heeft veel informatie opgeleverd. Uit dit onderzoek komen o.a. de volgende punten naar voren:

Ondernemers:

- een kwart van de ondernemers ervaart 'soms' onveiligheid in de winkel en rond de winkel (keuze vaak, soms, zelden, nooit)
- 28% van de ondernemers schat in dat de kans om slachtoffer te worden van criminaliteit is toegenomen
- De belangrijkste vormen van overlast die de winkeliers ervaren zijn 'overlast door rondhangen' (55%), 'scholieren-/jongerenoverlast' (45%), 'overlast door fietsen of skaten' (30%), 'vernielen / vandalisme' (27%) en 'baldadigheid' (23%)

⁸ Dit is exclusief de schade door geweldsdelicten.

⁹ Noordelijke Hogeschool Leeuwarden

- Winkeliers geven een uiterst lage schatting van slachtofferschap winkeldiefstal: gemiddeld geeft 7 % van de winkeliers aan slachtoffer te zijn geweest van winkeldiefstal in het voorgaande jaar. Deze cijfers stroken bij verre na niet met landelijke gegevens, wat betekent dat men het probleem negeert of in elk geval ernstig onderschat
- Beroving of overval van een winkel komt jaarlijks 6 keer voor, omgerekend betekent dit dat 2% van de ondernemers hiermee te maken heeft
- 11% van de winkeliers geeft aan in het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geworden van bedreiging of intimidatie
- 11 % van de ondernemers neemt geen maatregelen om overlast of criminaliteit tegen te gaan
- 12% van de winkeliers traint het personeel om criminaliteit tegen te gaan; gemiddeld neemt men weinig preventieve maatregelen, en het beeld is 'hap-snap'
- Slechts 7% van de winkeliers geeft aan dat men samenwerkt om overlast of criminaliteit tegen te gaan, 93% werkt dus niet samen. 39% geeft aan dat men wel samenwerking wenst.

Omwonenden:

- opvallend is dat veel direct omwonenden van winkelcentra vaak oudere (55+) zijn: 69%. Omgeving Zuiderbuurt scoort hierbij 92%. Dit gegeven lijkt samen te hangen met de veiligheidsgevoelens rond de winkelcentra
- van de omwonenden schat 23% in dat de kans om slachtoffer te worden in de afgelopen drie jaar is toegenomen. De omwonenden van de winkels in het centrum scoren hierbij bovengemiddeld.

Specifieke Politiecijfers

- In 2005 zijn er 15 meldingen gedaan van een inbraak in een winkel. In 2006 waren dit er 11 en in 2007: 6.
- In 2005 zijn er 113 meldingen van winkeldiefstal gedaan, in 2006: 89 en in 2007 ook 89. Van ongeveer de helft van alle meldingen wordt ook daadwerkelijk aangifte gedaan. Wat opvalt is dat het ophelderingspercentage van winkeldiefstallen waarvan aangifte is gedaan, hoog is: in 2005 33 aangiften opgehelderd, in 2006: 24 en in 2007: 23.

De Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân 2006 gaat nader in op overvallen. Hiervan zijn in 2006 voor Smallingerland 3 geregistreerd. De CBA vermeldt een dalende trend in Friesland: 46 in 2003, 26 in 2006. Hierbij verstaat men onder overvallen: 'het wegnemen of afpersen van enig goed of een poging daartoe, waarbij sprake is van gebruik van geweld of een dreiging daarmee'. Daarnaast moet bij een overval sprake zijn van 'een afgeschermd ruimte' waarin de overval plaatsvindt, bijv. een bank, winkel of woonhuis. Overvallen 'op een bedrijf of winkel' scoren ongeveer even hoog als 'overval in woning'.

Bij meer dan 1/3 van de diefstallen uit bedrijven, instellingen of scholen is sprake van diefstal door eigen personeel.

Er is een landelijke trend dat meisjes tot en met 18 jaar meer winkeldiefstallen gaan plegen. Deze trend valt ook in Friesland op. Het is een van de weinige delicten waarbij vrouwen - in de leeftijdscategorie 12-17 jaar - hogere scores dan mannen. Het aantal winkeldiefstallen neemt toe maar het absolute aantal is niet bekend, doordat er alleen wordt geregistreerd als de verdachte bekend is. Er is geen beeld van diefstallen door eigen personeel. Ook veelplegers zijn vaak dader bij winkeldiefstal. In het casusoverleg veelplegers is gesproken over het ophangen van foto's van veelplegers in de personeelsruimte van winkels. Hierover zijn ook in het Friese Arrondissementaal Justitieel Beraad (AJB) inmiddels nadere afspraken gemaakt: desgewenst kan dit na bespreking in de lokale driehoek ook in Smallingerland worden toegepast in winkels of andere organisaties of bedrijven.

Huidige aanpak/ maatregelen

- Twee keer per jaar is er structureel overleg tussen centrum-ondernemers, gemeente en politie. Hierbij komen onderwerpen aan de orde als jeugdoverlast, vandalisme, graffiti, leegstand, uitstallingen, parkeren en zwerfvuil aanpak. In de jaarvergadering van H&I staan de uitkomsten van dit overleg op de agenda.
- In de nieuwbouwplannen voor het Raadhuisplein en de inrichting van de openbare ruimte worden uitgangspunten van sociaal veilig ontwerpen zoveel mogelijk meegenomen. Hierbij is vanuit het IVB als extra het aandachtspunt "ruimte voor jeugd" ingebracht. Winkelcentra hebben een grote

aantrekkingskracht op jongeren, het is daarom verstandig om hiermee al in de ontwerpfase rekening mee te houden en hierin te sturen, bijv. door bewust aantrekkelijke ontmoetings- of sport- en speelplekken te creëren die niet het verkeer of voetgangersroutes blokkeren.

- De SVS voert tijdens winkelopeningstijden en in het weekend in de horeca-nachten toezicht uit in de openbare ruimte in en rond winkelcentra om zakkenrollerij, overlast door hangjeugd, vandalisme en andere veelvoorkomende criminaliteit te voorkomen. Daarnaast zien ook de buurtagent en de gemeentelijke handhavers toe op veelvoorkomende overlast in het winkelcentrum.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Winkeliers zijn uiteraard eerstverantwoordelijk voor de veiligheid in en rond hun eigen winkel, maar pakken deze verantwoordelijkheid tot nog toe (te) weinig en te weinig systematisch op. Ook werken de winkeliers in Smallingerland nauwelijks samen. Dit komt naar voren uit het eerder aangehaalde NHL onderzoek. Op deze punten is dus nog belangrijke winst te boeken, bijv. aan de hand van methoden die in het kader van "Keurmerk Veilig ondernemen" (KVO) zijn ontwikkeld. Hiermee zijn op andere plekken in Nederland goede ervaringen opgedaan, vooral op het vlak van vermindering van schade, overlast en criminaliteit in en rond winkelcentra. Het PPC geeft aan dat Smallingerland op het vlak van KVO een 'witte vlek' is in Friesland. De inbreng van de winkeliers is hierbij cruciaal en valt totnogtoe tegen; partijen als de gemeente, de SVS, de Kamer van Koophandel, het RPC en de politie kunnen een belangrijke ondersteunende en stimulerende rol vervullen.
- Op basis van het NHL onderzoek wordt duidelijk dat winkeliers er goed aan zouden doen om méér te doen aan de preventie van winkeldiefstallen, bijv. in de vorm van extra cursussen voor personeel.
- De problematiek van rondhangende groepen in het centrum zou beter aangepakt kunnen worden wanneer ondernemers zouden meewerken aan het weghalen van luifels voor de winkel: de luifels maken het winkelgebied rommelig en trekken hangjeugd aan. Het lijkt zaak hieraan in de komende jaren blijvend aandacht aan te besteden.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid

Veiligheidsthema 3.2: Bedrijventerreinen en inbraak bedrijf/kantoor
--

Een groot deel van de ondernemers van bedrijventerrein De Haven zijn georganiseerd via ondernemersvereniging "Ta Wolfeart". Verder zijn de ondernemers per bedrijventerrein in verschillende mate georganiseerd. In het nieuwe industriegebied Azeven Noord neemt men op dit moment initiatief om nader te gaan samenwerken, oa aan veiligheid en beveiliging, als of niet in het kader van Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO).

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Politiecijfers

- In 2005 werden er 35 meldingen gedaan over diefstal uit bedrijf/kantoor, in 2006 36 en in 2007 48. Het aantal meldingen wat daadwerkelijk leidt tot aangifte is gestegen tot bijna 100%.
- In 2005 werden 71 meldingen gedaan over inbraak bedrijf/kantoor, in 2006: 50 en in 2007: 77.
- Over het algemeen is er een lichte stijging te zien in het aantal meldingen in 2007 vergeleken met 2005 en 2006.
- In 2007 zijn 9 van de 68 aangiften inbraak bedrijf/kantoor opgehelderd (13%). In 2006 was dit 12,5% en in 2005 22%.
- Bedrijventerrein de Haven heeft in 2007 te maken gehad met een reeks van inbraken. In de eerste drie maanden van 2008 lijkt de situatie weer te verbeteren: tot nu toe 11 meldingen van inbraak bedrijf/kantoor.

Huidige aanpak/maatregelen

- De SVS voert collectieve beveiliging uit op bedrijventerrein de Haven. In de avond en de nachtelijke uren is er constant toezicht van een koppel in surveillanceauto. Verdachte auto's worden in de gaten gehouden en kentekens worden genoteerd en doorgegeven aan de politie. Bij rondes langs bedrijven let de SVS ook op de afsluiting van deuren en ramen. Indien dit niet in orde is wordt de bedrijfsleiding gebeld of wordt een preventiebericht achtergelaten.
- In afwachting van nadere samenwerking tussen ondernemers is er extra beveiliging ingesteld in het Kantorenpark en bedrijventerrein Azeven Noord. Hiervoor zijn al een aantal contracten gesloten met individuele ondernemers.
- Bij het ontwerp van nieuwe bedrijventerreinen wordt het aantal toegangs- en uitgaande wegen zo veel mogelijk beperkt om het inbrekers of andere duistere types zo lastig mogelijk te maken weg te komen (bijvoorbeeld Azeven Noord).
- Wanneer zich een reeks inbraken voordoet in een gebied is er naast het SVS toezicht extra surveillance door de politie.
- Grote delen van bedrijventerrein de Haven zijn een aantal jaren geleden gerevitaliseerd. Hier is extra SVS toezicht ingesteld.
- Naast gebiedsgericht toezicht schakelt een aantal bedrijven extra particuliere objectbeveiliging in. Verder nemen bedrijven ter voorkoming van inbraken zelf preventieve maatregelen (alarmsystemen, hekwerken, camera's, hang- en sluitwerk etc.).

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Smallerland hecht veel waarde aan zijn rol als belangrijke motor van de economie van Noord-Nederland. De ligging van bedrijventerreinen vlakbij de snelweg heeft voordelen maar qua risico's voor criminaliteit ook nadelen. Camerabewaking van toegangswegen (en registratie kentekens) naar bedrijventerreinen kunnen van toegevoegde waarde zijn op bestaande maatregelen. Mogelijk vormen de kosten hiervan een probleem.
- Er zijn nog geen contracten gesloten voor collectieve beveiliging in het Kantorenpark, Azeven Noord en kantorenstrook Burmania. Het ligt in de bedoeling dat dit onder de noemer van het Parkmanagement verder wordt opgepakt en dat een werkgroep Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) wordt opgezet. Ook is het interessant om na te gaan wat de mogelijkheden zijn vanuit de zg. "Experimentenwet Bedrijfsgerichte Gebiedsverbetering" zijn, ook met het oog op de aanpak van het probleem van 'freeriders'¹⁰.
- Het verdient aanbeveling dat er in de komende periode vanuit het IVB extra prioriteit wordt gegeven aan KVO, waarbij de gemeente de regie oppakt.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid

Veiligheidsthema 3.3: Uitgaan/horeca

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Het aantal meldingen geluidsoverlast horeca is beperkt en toont een dalende tendens: in 2005 waren dit er 15, in 2006: 9 en in 2007: 7.

Het aantal bedreigingen in heel Smallerland blijft redelijk constant. In 2005 waren dit er 164, in 2006: 144 en in 2007: 184. [Aanbeveling: nog een extra zoekslag maken voor geweld op de Kaden]. Uit de politiemutaties blijkt dat er elk weekend wel een aantal geweldsincidenten zijn. Dit heeft een belangrijk effect op het veiligheidsgevoel en het imago van het gebied. (zie ook: 1.6, aanpak geweld op straat en in het publieke domein).

¹⁰ Onder het probleem van 'free riders' wordt verstaan dat mensen of organisaties gebruik kunnen maken van een goed of dienst - in dit geval preventieve maatregelen of collectieve beveiliging - zonder ervoor te betalen of bij te dragen aan de instandhouding ervan.

Ook de Criminaliteitsbeeldanalyse Fryslân 2006 bevestigt onder het kopje uitgaansoverlast dat hierbij ook elders in Friesland alleen geluidsoverlast wordt geregistreerd. Andere vormen van overlast zoals wildplassen of geweld op straat worden anders geregistreerd, oa. via TOBIAS.

Huidige aanpak/ maatregelen

Aanpak Kaden: in de afgelopen jaren zijn in een samenwerking tussen gemeente (horecabeleid), politie, SVS en de horeca oa. op basis van het convenant "Veilig uitgaan" afspraken gemaakt om geweld in het horeca-uitgaansgebied tegen te gaan. De veiligheidssituatie op de Kaden is hierdoor in de afgelopen jaren structureel verbeterd, maar het blijft een kwetsbaar evenwicht (zie boven). Op gezette tijden vindt hierover overleg plaats tussen gemeente, politie en horeca. In 2007 zijn met de horeca en politie aanvullende afspraken gemaakt over verbetering van het imago van de Kaden, het tegengaan van alcoholmisbruik en de verbetering van verlichting. Jaarlijks vindt een instructiebijeenkomst plaats met politie, portiers en beveiligingsmedewerkers over deurbeleid, omgaan met agressie en inzet horecatelefoon. Ook zijn met de horeca afspraken gemaakt over voorlichting gericht op uitgaansoverlast en - vandalisme en worden afspraken gemaakt over een goede afvoer van klanten met taxi's. De horeca werkt aan een plan voor disco-vervoer. De gemeente voert vooral vanuit het horecabeleid regie op het onderwerp Veilig Uitgaan en werkt nauw samen met politie, SVS, de horeca en de taxibranche. In 2008 is er een nieuw integraal Horecabeleid tot stand gekomen. Naast het horecaoverleg tussen gemeente, politie en horeca, waarin beleidsonderwerpen worden behandeld, is er ook een overleg naar het model Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan, waarin afspraken worden gemaakt over praktische zaken, zoals verlichting, taxi-standplaatsen, gebruik horecatelefoon etc..

Maatregelen die worden uitgevoerd zijn:

- Ondernemers dragen zorg voor de veiligheid in de horecapanden. Daarbij nemen zij regels in acht uit de exploitatievergunning. Ook houden ze rekening met regels rond geluidsvoorschriften en het schoonhouden van de directe omgeving van het pand. Portiers houden toezicht op mogelijke escalatie en barpersoneel schenkt niet door aan mensen die al onder invloed verkeren ('oude' alcoholmatigingsbeleid). Op zaterdagavond kunnen portiers en politie snel met elkaar communiceren via de horecatelefoon. De horeca gaat voorlichtingsbijeenkomsten organiseren voor ouders over hun werkwijze en specifieke horeca-initiatieven als "no school party's" (ondersteuning VNN)
- De gemeente verstrekt de drank en horecavergunning en is verantwoordelijk voor een veilige ruimtelijke omgeving. Daartoe wordt op dit moment gekeken naar het verlichtingsniveau van een aantal parkeerterreinen en naar vormgeving van straatmeubilair als bankjes. In de Tine Talmanstraat is er extra openbare verlichting gekomen. Op langere termijn volgt een nieuwe integrale ruimtelijke visie voor de Kaden.
- De gemeente heeft ook een rol in bestuursrechtelijke handhaving wanneer horecaondernemers zich niet aan regels houden. Dit kan bijvoorbeeld gelden bij het toelaten van kinderen jonger dan 16 jaar in bepaalde horecazaken en overtreding van regels met betrekking tot sluitingstijden.
- Politie en SVS houden toezicht in de openbare ruimte. Hierbij ligt het accent van de politie op de Kaden zelf om geweldsdelicten en baldadigheid en vandalisme te voorkomen. De SVS houdt vooral de directe omgeving van de Kaden in de gaten. Politie en SVS communiceren onderling met de portier. In het kader van de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan geeft de politie jaarlijks voorlichting aan horecaportiers over hun bevoegdheden en het gebruik van de horecatelefoon.
- taxibedrijven zetten extra taxi's in. Er zijn afspraken om vrijdag 6 taxi's in te zetten en zaterdag 10 tot 15. Daarnaast volgt er halverwege 2008 een discovervoerplan in samenwerking tussen taxibedrijven en horeca.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Een aantal mensen hebben een verbod om een horecabedrijf te betreden maar verstoren soms vervolgens alsnog de openbare orde op straat of in de omgeving. Daarom wordt nu in kader van het nieuwe Integrale Horecabeleid en het Actieplan "Alcohol en Jeugd" gekeken naar het opnemen van een tijdelijke gebiedsontzegging in de APV.
- Om overlast van fout gestalde fietsen te voorkomen en fietsdiefstal tegen te gaan zal de gemeente bekijken waar het qua infrastructuur mogelijk is extra stallingen/rekken te plaatsen.
- De horecapanden zien er aan de achterkant vaak verloederd en slecht verlicht uit. Verbetering hiervan is een van de actiepunten van het overleg met de horeca. De horeca draagt hiervoor zorg.

- Er dient extra toezicht te komen op naleving van de Drank en Horecawetgeving. De Voedsel en Warenautoriteit (VWA) en de politie gaan hier extra aandacht aan besteden. Op dit moment wordt gekeken hoe gemeentelijke handhavers ook een rol kunnen gaan spelen in naleving van deze wetgeving.
- Het onderwerp van geweld op de Kaden blijft een belangrijk aandachtspunt om met partners nader te bekijken en te vertalen in een gerichte aanpak, al of niet als onderdeel van een bredere lokale aanpak van geweld.
- De gemeente is bezig met het ontwikkelen van beleid om georganiseerde misdaad tegen te gaan. Bedoeling is dat dit onder andere toegepast wordt op kwetsbare sectoren zoals horeca, prostitutie en coffeeshops.
- De Kaden is in het ruimtelijke beleid een aandachtsgebied. Verschillende afdelingen van de gemeente zullen, onder regie van afdeling Ontwikkeling, een integrale visie ontwikkelen.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid

Veiligheidsthema 3.4: Veilige zorg

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Ziekenhuizen staan midden in de samenleving en dat 24 uur per dag. Daardoor komen ook allerlei sociaal maatschappelijke problemen, geweld en criminaliteit in toenemende mate binnen, ook in de Friese ziekenhuizen, met alle consequenties van dien voor patiënten, bezoekers en personeel. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om verbaal of fysiek geweld, inbraak, insluiping of diefstal, wapenbezit of vernielingen. Ziekenhuizen dienen bij uitstek een veilige plek te zijn. Daarom is Veilige Zorg zonder meer een IVB thema. In 2005 is een steekproefsgewijs onderzoek uitgevoerd naar veiligheidsincidenten onder 1250 medewerkers van een Fries ziekenhuis. Hiervan had 6,8 % van de ziekenhuismedewerkers in het voorgaande jaar te maken met fysiek geweld door patiënten, 15,4 % verbaal geweld, 10,2% psychisch geweld, 8,3% seksueel geweld en 3% is bedreigd door een patiënt met een wapen. Van de meeste van deze incidenten zijn geen aangiften bekend, waardoor de problematiek tot voor kort sterk onderbelicht bleef. Recentelijk zijn er in het land een aantal incidenten geweest waarbij ambulancepersoneel werd bedreigd.

Huidige aanpak/maatregelen

Een aantal jaren geleden zijn de gezamenlijke Friese ziekenhuizen samenwerking aangegaan in het project Veilige Zorg. Vanuit een 'bottom up' benadering wil men meer zicht krijgen op de problemen en deze met open vizier en in brede samenwerking aan te pakken, o.a. met politie, het OM en de betrokken gemeenten. Ziekenhuizen en zorginstellingen moeten natuurlijk een veilige plek zijn voor patiënten, bezoekers en personeel. Dit is in de eerste instantie een verantwoordelijkheid van de instelling zelf, maar zij moet hierbij wel terug kunnen vallen op de genoemde partners. Om deze reden is in het voorjaar van 2008 een provinciebreed convenant afgesloten om deze samenwerking verder te verbreden.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Op dit moment zijn de Friese ziekenhuizen vooral gezamenlijk bezig geweest met protocollen Veilige zorg. Gaandeweg werd duidelijk dat ook samenwerking wenselijk en nodig is met externe partners zoals Politie Friesland, het OM en de gemeenten en is hierover een convenant afgesloten. Vanuit deze samenwerking zal het project inhoudelijk verder uitgebreid dienen te worden om ook tegemoet te komen aan wensen vanuit het OM, politie, gemeenten en andere organisaties. Een en ander zal nog in een plan van aanpak nader uitgewerkt moeten worden.
- Ervaringen elders (Utrecht, Den Haag) wijzen uit dat ziekenhuizen een belangrijke rol kunnen vervullen als het gaat om de signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is een voorbeeld van onderwerpen die in het plan van aanpak nader uitgewerkt kunnen worden.

Veiligheidsveld 3: Bedrijvigheid en veiligheid

Veiligheidsthema 3.5: Grootschalige evenementen
--

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

In de gemeente Smallingerland worden jaarlijks rond de 20 grote evenementen gehouden. Voorbeelden hiervan zijn evenementen in het Fries Congres Centrum, het Veenhoopfestival, Simmerdeis, Paaskermis en -braderie en de races op de Airstrip. Ook evenementen in het Sportcentrum en open dagen van de scholen in het gebied Raai/Splitting vallen onder grootschalige evenementen.

Gemeentelijke registratie:

Er komen weinig meldingen binnen over geluidsoverlast met betrekking tot evenementen; gemiddeld rond 5 klachten per jaar.

Politiecijfers

In 2005 kwamen er 3 meldingen binnen over geluidsoverlast tijdens evenementen. In 2006 11 en in 2007 5 meldingen.

Huidige aanpak/maatregelen

Door de brand in Volendam en de ramp in Enschede is er een toename van regelgeving gekomen voor het houden van publieksevenementen.

- Bij grootschalige evenementen dienen organisatoren een draaiboek op te stellen dat wordt beoordeeld door de gemeente (incl. brandweer), politie en de GHOR. Op basis daarvan wordt vergunning verleend.
- Bij ongeveer 5 evenementen per jaar is er standaard vooroverleg en evaluatie, meestal omdat er nog geen uitgebreide ervaring is met deze evenementen. Organisatoren gaan af en toe te gemakkelijk om met veiligheidseisen, verkeersveiligheid, brandbeveiliging en andere regelgeving. Ook onderschat men geregeld de vele randvoorwaarden rond evenementen.
- Politie, SVS en gemeentelijke handhavers zien aan de hand van de evenementenkalender toe op verkeersveiligheid, parkeren, brandveiligheid en veiligheid/beveiliging in en rondom het terrein. Zonodig vindt hierbij ondersteuning plaats van de EHBO, brandweer, verkeersregelaars en particuliere beveiligers.
- Voor het gebied Raai Splitting zijn onlangs in een memorandum nadere afspraken vastgelegd voor parkeren in dit gebied in geval van grote evenementen van de scholen of het sportbedrijf, zodat de hulpdiensten hier in geval van calamiteiten goed toegang hebben.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

Er is een spanningsveld tussen enerzijds vermindering van regeldruk (o.a. de APV) en anderzijds de nadruk op de verantwoordelijkheden van de lokale overheid voor de veiligheid rond evenementen. De organisatoren van evenementen zijn nogal eens laat met het aanvragen van een vergunning. Meestal is dit geen onwil maar vooral onwetendheid of onervarenheid van vrijwilligers. Het vraagt echter wel om flexibiliteit van gemeentelijke medewerkers en andere betrokkenen zoals brandweer en politie. Daarom lijkt het raadzaam om hierover op gezette tijden voorlichting te geven via Smallingerland Breeduit.

Veiligheidsveld 4: Jeugd en veiligheid

Veiligheidsthema 4.1: Aanpak jongerenoverlast

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Uit recente CBS gegevens (2008) komt naar voren dat groepen rondhangende jongeren de meeste overlast veroorzaken in de Nederlandse woonwijken. Tien procent van de Nederlandse bevolking geeft aan hier last van te hebben, vijftien procent zegt zich wel eens onveilig te voelen in de omgeving van rondhangende jongeren. Daarmee scoort jongerenoverlast landelijk twee keer zo hoog als overlast door dronken mensen op straat of door drugsgebruikers. Opvallend is dat ook jongeren zelf last hebben van het gedrag van hun leeftijdsgenoten.

De wijkatlas 2006 geeft op pag. 75 informatie over de mate waarin bewoners jongerenoverlast ervaren. Bewoners ervaren 'vaak' jongerenoverlast in het centrum ($\pm 18\%$), De Venen ($\pm 14\%$), De Wiken ($\pm 12\%$), De Trisken ($\pm 11\%$), De Bouwen ($\pm 10\%$), Noord-oost ($\pm 9\%$) en De Swetten ($\pm 8\%$). De wijken De Folgeren, De Drait, de Singels, Het Fennepark en Himsterhout scoren lager dan het gemiddelde voor Smallingerland, dat op $\pm 8\%$ ligt, en dat in 2003 op $\pm 11\%$ en in 2001 op $\pm 9\%$ lag.

De politiecijfers over jongerenoverlast zijn niet bruikbaar, omdat hierin vooral 'controles op jongerenoverlastlocaties' zijn gemuteerd.

De cijfers uit de wijkatlas sluiten redelijk aan op de bevindingen van het maandelijkse netwerkoverleg Jongeren op Straat (JOS), voorheen ook wel het Protocol-overleg Jongerenoverlast genoemd (zie verder hieronder, bij 'huidige aanpak'). Wel is opgemerkt dat de cijfers van 2006 voor nu niet meer echt actueel zijn. De ervaring van het netwerkoverleg JOS is dat er in de afgelopen jaren niet of nauwelijks sprake is van hardnekkige jongerenoverlast zoals die zich voordeed in de jaren 90 bij de start van het protocol-overleg. Het netwerkoverleg heeft goed zicht op en contact met hanggroepen en nuanceert het beeld van een aantal wijken waar rond 10% van de bewoners aangeeft dat zij 'vaak' last hebben van jongerenoverlast: feitelijk is op dit moment (najaar 2008) alleen sprake van structurele jongerenoverlast in en rond het centrum en de parkjes rond het centrum, en achter Brede School De Drait. Bij de overlast in en rond het centrum gaat het vooral om kleinere groepen jongeren in losse verbanden die hier indrinken of rondhangen op doordeweekse avonden of tijdens of na de uitgaansuren in het weekend. Ook zijn er overlast-meldingen over skatende jongeren op het museumplein.

Op dit moment zijn er voor zover bekend geen **criminele jeugdgroepen** of **jeugdbendes** actief in Smallingerland. Daarom gaat deze veiligheidsanalyse niet nader op deze onderwerpen in.

Huidige aanpak/maatregelen

- Basis van de aanpak is vooral het brede lokaal jeugdbeleid dat in de zomer van 2008 opnieuw is vastgesteld (Nota Jeugdbeleid 2008-2012). Basisgedachte in deze nota is dat ouders en opvoeders in principe eerstverantwoordelijk zijn, en dat de gemeente aanvullende voorzieningen biedt om ervoor te zorgen dat de jeugd prettig en veilig opgroeit in de gemeente. Het beleid is ingedeeld van licht tot zwaarder, in de thema's 'meedoen', 'zorg' en 'uitval'. De gemeente heeft in de afgelopen jaren extra geïnvesteerd in voorzieningen voor jeugd en jongeren: in alle wijken en dorpen zijn in principe tienervoorzieningen, en oudere tieners kunnen terecht in Iduna. Medewerkers van MOS/Bus+ en VNN benaderen straatgroepen op outreachende wijze. De straathoekwerker van de bus organiseert met straatgroepen regelmatig activiteiten. Na verschillende proeven met zg. hanghokken is deze aanpak verlaten. Ook is in de afgelopen jaren een ontmoedigingsbeleid gevoerd tegen keten en hokken. Dit punt is recentelijk ook opnieuw meegenomen in het Actieplan "Alcohol en Jeugd". Als alternatief voor keten en hanghokken zijn er op verschillende plekken in de gemeente sportief-recreatieve voorzieningen geplaatst. Voorbeelden hiervan zijn panna-veldjes, voetbalkooien, speeltoestellen op schoolpleinen en -terreinen en het Skatepark in het Slingepark.

- Sinds 1996 werkt Smallingerland nauw samen in het protocoloverleg jongerenoverlast met politie, het jeugdloket (wordt CJG), de verslavingszorg (VNN), SVS, jeugd- en jongerenwerk en Bus+ van de MOS om jongerenoverlast tegen te gaan en op groepen af te gaan die zorgsignalen afgeven. Met name door de vasthoudende en outreachende aanpak en de goede samenwerking is er over het geheel genomen goed zicht op en contact met de meeste hanggroepen op straat en is er de laatste jaren bijzonder weinig jongerenoverlast in de gemeente, vooral ook vergeleken met de jaren negentig. Daarom is vorig jaar de naam veranderd in 'netwerkoverleg Jongeren op Straat' (JOS). Vaak worden straatgroepen letterlijk 'afgeleverd' bij bestaande voorzieningen voor tieners en jongeren. Regelmatig worden individuele jongeren doorverwezen naar het jeugdloket dat fungeert als voorportaal voor Bureau Jeugdzorg. Het jeugdloket wordt binnenkort omgedoopt tot Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De verslagen van het JOS zijn vrij uitgebreid en worden breder verspreid, ook onder contactpersonen van bijv. corporaties, RMC / leerplicht en het voortgezet onderwijs.
- In de jaren '90 is een gemeentebreed alcoholverbod op straat ingesteld. Politie, SVS en gemeentelijk toezichthouders zien hier ook consequent op toe. Ook wordt zonnig en mogelijk actie ondernomen naar verkoopadressen wanneer zich als gevolg van alcohol op straat overlast voordoet. In het voorjaar van 2008 is er oa vanuit het lokale gezondheidsbeleid en horecabeleid extra inzet op alcoholpreventie: Actieplan "Alcohol en Jeugd".

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Deelnemers van het JOS merken op dat de aanpak van individuele probleemjongeren nog verder versterkt zou kunnen worden. Hierbij kan het zowel gaan om jongeren die problemen hebben, die problemen veroorzaken of criminaliteit plegen. De insteek hiervoor moet vooral worden gezocht in het versterken van ontwikkelingen rond het jeugdloket richting het CJG, zo mogelijk gekoppeld aan de verdere uitbouw van het Veiligheidshuis Jeugd (zie ook elders in dit hoofdstuk). Via het CJG zullen ook de mogelijkheden van de nieuwe Verwijsindex Risicjongeren worden ingezet. Hierdoor is er meer zicht op wie welke acties onderneemt of heeft ondernomen richting risicjongeren.
- De aanpak van Bus+ is van grote waarde voor jongeren die rondhangen op straat. Het succes van dit project hangt vooral af van de zeer ervaren en betrokken straathoekwerker. De basis van het Bus project is echter nogal kwetsbaar en smal. Het lijkt zaak om de kennis en ervaring van deze medewerker ook over te dragen aan anderen zodat ook anderen op dit project inzetbaar zijn (aandachtspunt voor de MOS).
- De aanpak van indrinkende jongeren en jong-volwassenen op straat (zie ook 2.6: aanpak vandalisme)
- De politie bepleit dat net als in de rest van Friesland ook in Smallingerland - in aanvulling op de JOS aanpak - de overlastgevende groepen volgens de zg. Beke-systematiek in kaart worden gebracht. Hierbij worden jongerengroepen onderverdeeld in: 'niet overlastgevend', 'hinderlijk', 'overlastgevend' en 'crimineel'. Op basis hiervan kan oa. worden bepaald of het een groep is voor de politie of voor het jongerenwerk.
- Het onderwerp 'jeugd op schoolpleinen' dient nog nader uitgewerkt te worden. De afdeling SamenlevingsZaken pakt dit verder op. Scholen kunnen subsidie krijgen als ze het schoolterrein inrichten met speeltoestellen en open stellen voor jongeren uit de buurt. Wel moeten hierbij duidelijke regels worden opgesteld, en dient de handhaving hiervan goed geregeld te zijn. Zo is het niet de bedoeling dat dit hangplekken worden of dat er overlast of vandalisme ontstaat.

Veiligheidsveld 4: Jeugd en veiligheid

Veiligheidsthema 4.2: Jeugdcriminaliteit algemeen en 12 minners
--

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

De geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland is in de afgelopen decennia fors toegenomen. Het was vooral het rapport van de Commissie Van Montfrans (1994) die dit onderwerp op de agenda heeft gezet, en die heeft gepleit voor een aanpak die 'vroegtijdig, snel en consequent' is. De belangrijkste vormen van

jeugdcriminaliteit zijn geweldsmisdrijven zoals mishandeling, seksueel geweld en diefstal met geweld, en daarnaast vernielingen en overlast. De vermogensdelicten laten vanaf 1995 een stabilisering zien. Dit komt ook naar voren uit zelfrapportage-onderzoeken onder jongeren: Vernielingen op straat blijven ongeveer gelijk, vernielingen op school nemen toe, diefstal-delicten nemen af, geweldsdelicten door jongeren nemen toe. Ook valt het op dat meisjes hun 'achterstand' als het gaat om jeugdcriminaliteit aan het inlopen zijn, en dat jeugdcriminaliteit op steeds jongere leeftijd wordt gepleegd. Samenvattend kan worden gesteld dat de jeugdcriminaliteit nog steeds (licht) toeneemt, en dat dit vooral is te wijten aan de toename van geweld.

In de sfeer van jeugdcriminaliteit worden vier groepen onderscheiden:

- Risicjongeren met extra risicofactoren in de persoon, gezin, school of samenleving
- First offenders: jongeren die voor het eerst zijn opgepakt wegens een delict
- Licht criminele jongeren: jongeren die al meer dan eens zijn opgepakt
- Harde kernjongeren of veelplegers: jongeren die veelvuldig delicten plegen en die veelvuldig recidiveren. Een veelpleger heeft minimaal 5 antecedenten, waarvan 1 in het peiljaar.

Uit onderzoek (Moffit, 1993, Loeber en Farrington, 1998) komt naar voren dat veel jeugdcriminaliteit voortkomt uit opgroeigedrag. 95% van de jeugd die delicten pleegt behoort tot de groep van adolescentiegebonden delinquenten, met een piek rond 17 à 18 jaar, waarna het delictgedrag bij het volwassen worden snel afneemt. Hierbij is vaak ook sprake van groepsriminaliteit of meeloopgedrag. 5% van de jongeren is persistent delinquent, deze groep zou verantwoordelijk zijn voor ongeveer de helft van alle jeugdcriminaliteit.

Het ministerie van Justitie kwam in 2003 met het plan "Jeugd Terecht – Aanpak van de jeugdcriminaliteit". Belangrijke punten in dit plan zijn oa vroegsignalering van beginnend probleemgedrag bij risicjongeren, een sluitende lokale netwerk-aanpak, extra aandacht voor persistent criminele jongeren en voor allochtone jongeren. Het ligt dus in de rede om prioriteit te besteden aan deze onderwerpen en doelgroepen.

Het Beleidsplan Politie Fryslân 2009-2011 benoemt jeugdcriminaliteit al sinds 2003 als een belangrijk speerpunt en meldt voor de aanpak van de volgende prioriteiten: aanpak jongerenoverlast, 12 minners, aanpak Harde Kern en Alcohol en Drugs. Accenten hierbij zijn vergroting van de pakkans, zo vroeg mogelijk ingrijpen, een ketenaanpak en een snelle justitiële reactie.

Zoals al eerder in deze kadernotitie is opgemerkt, voert de gemeente Smallingerland oa in het kader van het WMO beleid en het jeugdbeleid breed en integraal beleid om problemen van en met jeugd en jongeren tegen te gaan. Om deze redenen wordt er vanuit het IVB nauw samengewerkt met collega's van Sociale Zaken en Samenlevingszaken.

Cijfers politie team 03; Smallingerland

Aantal verdachten in de gemeente

	0-11 jaar	12-17 jaar	0-18 jaar	18-24 jaar	Alle leeftijden
2003	11	223	234	301	1169
2004	17	189	206	287	1129
2005	15	239	254	272	1065
2006	15	262	277	275	1129
2007	11	233	244	291	1137

Bron: CBA-J 2007

Minderjarigen naar Halt: in 2005 ging het om 63 jongeren, in 2006 eveneens 63 en in 2007: 49

Aard van de delicten:

Criminaliteit:

Beneden de 12 jaar worden vooral winkeldiefstallen gepleegd (2).

In de leeftijd van 12 tot 18 is het beeld als volgt: winkeldiefstallen komen het meest voor (21), gevolgd door diefstal / inbraak in bedrijven of instellingen (13), diefstal van brom-, snor- of gewone fiets (10) en diefstal / inbraak woning (9).

In de leeftijd 18-25 jaar is diefstal van brom-, snor- of gewone fiets het meest voorkomende delict (31), gevolgd door wapenhandel (15), drugshandel (10), diefstal / inbraak in bedrijven of instellingen (8) en diefstal / inbraak woning (7).

Openbare orde:

Beneden de twaalf jaar maken kinderen zich vooral schuldig aan brand/ontploffing (2) en vernieling / zaakbeschadiging (2)

In de leeftijd 12 tot 18 valt vooral een hoog getal op voor vernieling / zaakbeschadiging (66), gevolgd door aantasting openbare orde (13) en brand/ontploffing (10).

Voor de leeftijd 18-24 scoort vernieling/zaakbeschadiging eveneens hoog (44), gevolgd door aantasting openbare orde (20).

Geweld:

De 12 minners scoren hierbij alleen met 'openlijk geweld tegen personen' (2).

In de leeftijd 12-18 jaar vallen vooral op de mishandeling¹¹ (35), gevolgd door bedreiging (11), openlijk geweld tegen personen (5), discriminatie (1), moord en doodslag (1). De groep 18-25 jarigen geeft het volgende beeld te zien: mishandeling ligt het hoogst met 54, gevolgd door bedreiging (18), openlijk geweld tegen personen (14), moord en doodslag (5) en straatroof (3) en overval (1)

(bron: Gids / CBA-J 2006, gemeentelijk deel Smallingerland)

Uit onderzoek van GGD Fryslân blijkt dat 35% van alle jongeren van 13 tot 18 jaar minimaal één vorm van (kleine) criminaliteit heeft gepleegd.

De politie houdt verder een lijst bij van jeugdige veelplegers / harde kern-jongeren. In Nederland zijn naar schatting 1000 jeugdige veelplegers (zie voor definitie: hieronder bij 'aanpak / huidige maatregelen'). In Smallingerland stonden er in 2006: 3 jeugdigen op deze lijst, 2007: 3 en momenteel (2008): 1 jeugdige.

Huidige aanpak/ maatregelen

- In de Nota Jeugdbeleid 2008-2012 is er vanuit de thema's 'meedoen', 'zorg' en 'uitval' veel aandacht voor het versterken van de binding van jongeren met de lokale samenleving. Dit is een belangrijke 'beschermende' factor als het gaat om de preventie van jeugdcriminaliteit. Hierbij staan 'zorg' en 'preventie' voorop, en is 'repressie' uitdrukkelijk het sluitstuk.
- Team Smallingerland van de politie heeft in de afgelopen jaren haar jeugdtaken versterkt: zo is er extra inzet op jeugd en zedenzaken, er zijn twee schoolcontact-functionarissen die oa meedraaien in de zorgteams op de scholen en ook de buurtagenten en het netwerkoverleg JOS vervullen een belangrijke rol ten aanzien van jeugd: 'kennen en gekend worden' zijn hierbij essentieel, waardoor beter en directer zicht en grip mogelijk is en direct contact met jongeren en hun ouders of begeleiders. Vroegsignalering is hierbij van groot belang.
- Aanpak Halt: jongeren van 12 tot 18 jaar die door de politie zijn aangehouden voor een strafbaar feit zoals vandalisme of een winkeldiefstal worden voor de keuze gesteld: naar Justitie of Halt. Bij Halt heeft de jongere met ouder of verzorger één of enkele gesprekken. Hierin wordt besproken wat er is gebeurd en hoe herhaling te voorkomen. De jongere doet vervolgens een werk/leeropdracht, herstelt de schade, betaalt schadevergoeding en/of biedt excuses aan. Wanneer een jongere zich niet aan de afspraken houdt gaat het proces-verbaal alsnog door naar Justitie. Kinderen tot 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Als ouders hiermee instemmen krijgen zij een "Stop-reactie". Dit bestaat uit één of meerdere gesprekken en een leeropdracht. In opdracht van de gemeente voert Halt als extra pakket samen met de politie het educatieve project "Halt in de basisvorming" uit in alle onderbouwklassen van het voortgezet onderwijs in Drachten. Hierbij gaat het om plm. 80 lessen per jaar.
- Vanuit het OM is de laatste jaren onder andere ingezet op verkorting van doorlooptijden en een meer persoonsgerichte aanpak, zoals middels het Justitieel Casusoverleg (JCO) en de aanpak van jeugdige veelplegers. In het casusoverleg ofwel het JCO (Justitieel CasusOverleg) overleggen een Officier van Justitie, politie en Raad voor de kindbescherming (RvK) wekelijks over jongeren met politiecontacten. Het JCO richt zich op een snelle, samenhangende en effectieve reactie op strafbaar gedrag van jeugdigen om daarmee recidive en het afglijden van jongeren naar een criminele carrière te voorkomen. Door het casusoverleg is de strafafdoening en de eventuele

¹¹ Het verschil tussen openlijk geweld en mishandeling: openlijk geweld is geweld in het publieke domein, waarbij meestal meerdere personen in de aanval zijn. Openlijk geweld kan zijn gericht tegen personen of goederen. Mishandeling is meer één op één, en kan ook in het private domein plaatshebben, bijv. huiselijk geweld. Het OM treedt stevig op tegen openlijk geweld tegen personen.

doorverwijzing naar hulpverlening sneller en beter. Ook is er een casusoverleg schoolverzuim. Eea zal met de komst van het Friese Veiligheidshuis Jeugd in 2008 verder worden versterkt, ook door de koppeling aan de lokale Centra voor Jeugd en Gezin (CJG).

- Aanpak van 12-minners: hierover hebben politie en OM extra afspraken gemaakt. Als een 12-minner betrokken is bij een strafbaar feit vult de politie standaard het zg. Landelijk Overdracht Formulier (LOF) in, dat binnen 2 x 24 uur wordt gefaxt naar de afdeling casusregie. Voor 12-minners is een apart casusregie-overleg 12-min ingesteld. Ook deze aanpak wordt inmiddels gecoördineerd vanuit het Veiligheidshuis Jeugd.
- Minderjarige veelplegers of zg. Harde Kernjongeren zijn jongeren in de leeftijd van 12 - 17 jaar, die in het gehele criminele verleden meer dan 5 processen verbaal tegen zich zagen opgemaakt, waarvan 1 in het peiljaar, en die minimaal één keer zijn veroordeeld. OM, politie en RvK stellen de lijst van minderjarige veelplegers op in het casusoverleg. Elke drie maanden wordt de lijst geactualiseerd. De aanpak van jeugdige veelplegers is er vooral op gericht om de criminele activiteiten te stoppen met effectieve sancties en een netwerk aanpak, om daarmee te voorkomen dat zij een persistent criminele leefstijl ontwikkelen en uitgroeien tot een volwassen veelpleger.
- Preventie van schooluitval en voortijdig schoolverlaten: De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie(RMC) richt zich op het voorkomen en bestrijden van verzuim en voortijdig schoolverlaten (VSV) van jongeren tussen de 12 en 23 jaar in de regio De Friese Wouden. Het RMC heeft de wettelijke taak om jongeren zonder startkwalificatie te volgen en te begeleiden totdat ze 23 jaar zijn. Elke melding van een leerplichtige of kwalificatieplichtige leerling die bij het RMC binnenkomt, gaat direct door naar de leerplichtambtenaar. De leerplichtambtenaar neemt vervolgens contact op met school, ouders/verzorgers en leerling. Als sprake is van een VSV'er, benadert een RMC trajectbegeleider de betreffende jongere actief en begeleidt hen naar scholing en/ of werk. Wanneer jongeren problemen hebben biedt de trajectbegeleider extra ondersteuning en verwijst zonedig naar hulpverlening. Daarnaast werkt het RMC aan verbetering van de signalering, samenwerking, organisatie en coördinatie in de regio De Friese Wouden, om daarmee betere melding, registratie en doorverwijzing van verzuim en voortijdig schoolverlaten te realiseren. Zo zorgt het RMC voor een betere afstemming van inspanningen van diverse instanties die betrokken zijn bij terugleiding naar school, doorgeleiding naar een alternatief traject of toeleiding naar specifieke hulpverlening. Hiertoe zijn er vanuit het RMC de Friese Wouden vele acties en projecten gestart en geïmplementeerd. Zo is recentelijk in samenwerking met partners als Bureau Jeugdzorg, Raad voor de kindbescherming en Justitiële Jeugdinrichting Het Poortje een nazorg traject ontwikkeld voor jongeren die vrijkomen uit de JJI. Hierbij zijn afspraken gemaakt over zorg in de JJI en nazorg rondom scholing, begeleiding en hulp na het verlaten van de JJI. Dit gebeurt volgens een gestroomlijnde werkwijze waarbij de RMC-fie een verbindende schakel is op het gebied van informatieoverdracht (voorafgaand en na verblijf) mbt melding, beeldvorming, analyse, planvorming, uitvoering en succesvolle bestemming ten behoeve van:
 - o perspectiefplan in JJI
 - o nazorgplan jeugdreclassering
 - o nazorgtraject in gemeente
 De aanpak wordt als voorbeeldproject meegenomen in het Friese Veiligheidshuis Jeugd.
- Smallerland levert mede uit naam van de VFG naast de gemeente Leeuwarden en de provincie ambtelijke ondersteuning aan het Platform Jeugdcriminaliteit Friesland (APJ¹²). Hiermee wordt in het Friese APJ ook uitdrukkelijk de inbreng vanuit het bestuur in de aanpak van jeugdcriminaliteit in Friesland geborgd. De jeugdofficier van het OM is voorzitter van het APJ. Andere partners in het APJ zijn Politie Friesland, Bureau Jeugdzorg, Reclassering Nederland, de Raad voor de kindbescherming en JJI Het Poortje. Het Friese APJ houdt zich vooral bezig met actuele beleidsvragen rondom jeugdcriminaliteit en het terugdringen hiervan. Te denken valt aan onderwerpen als verkorting doorlooptijden, verbetering justitie-trajecten, Veiligheidshuis Jeugd, School en veiligheid en preventie schooluitval.
- (zie verder ook: 2.6, aanpak vandalisme, graffiti)

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- In het kader van de aanpak van geweld en de weerbaarheid hiertegen verdient het aanbeveling om extra aandacht te besteden aan jeugd en jongeren. Wellicht bieden het onderwijs en het jeugd- en jongerenwerk goede ingangen?

¹² Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit Friesland

- Er is over het geheel genomen in Smallingerland een goede aanpak voor jongeren die signaalgedrag afgeven. Op veel plekken waar jongeren zich manifesteren met signaalgedrag, zoals scholen, op straat of in tienersozen, zijn netwerken actief die ervoor zorgen dat het signaal wordt opgepakt zodat de jongeren aandacht en hulp krijgen, en dat er zo nodig grenzen worden gesteld. Met de komst van het Centrum voor Jeugd en Gezin zullen deze mogelijkheden en netwerken verder worden versterkt. Er zijn echter jongeren die regelmatig in de fout gaan en eigenlijk een wat zwaardere, meer vasthoudende aanpak nodig hebben, maar die nog niet voldoen aan de criteria voor minderjarige veelpleger. Daarbij komt dat we eigenlijk ook alles op alles moeten zetten om te voorkomen dat ze deze status krijgen. Niet zelden zijn deze jongeren verantwoordelijk voor veel criminaliteit en overlast, ook in groepen waar zij vaak weer andere jongeren aansteken met hun gedrag. Een deel van deze groep wordt al aangepakt via het RMC. Toch slippen er nog jongeren door waar moeilijk grip op te krijgen is en waarvoor nog een aanvullende vasthoudende en persoons- en situatiegerichte aanpak wenselijk is, waarbij ook de ouders of verzorgers worden betrokken. Omdat een wettelijke titel ontbreekt als drang- of drukmiddel, zal extra inzet nodig zijn op het motiveren van jongeren en hun ouders om hieraan mee te werken.

Veiligheidsveld 4: Jeugd en veiligheid

Veiligheidsthema 4.3: Alcohol en drugs

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Alcoholmisbruik veroorzaakt vele en ernstige sociaal maatschappelijke problemen zoals ongevallen in de privéfeer en in het verkeer, overlast, vandalisme en baldadigheid, huiselijke geweld en kindermishandeling, kinderen die steeds vroeger met drinken beginnen, verslavingsproblemen, en schade aan de hersenontwikkeling van tieners en adolescenten door de toenemende trend van 'coma drinken' en 'binge drinking', etc.. Op dit moment zijn de omvang van de problematiek en de effecten van alcoholgebruik op de aard en omgang van overlast of criminaliteit moeilijk in te schatten. Sinds kort (2008) houdt politie Friesland systematisch bij of alcohol in het spel is wanneer jongeren met de politie in aanraking komen. Op basis hiervan kunnen mogelijk beter gerichte maatregelen worden genomen. Uit recent onderzoek komt naar voren dat voorlichtingsacties gericht op jongeren te weinig effect hebben, en dat meer aandacht moet worden besteed aan de rol van ouders en de opvoeding.

- Lokaal valt de laatste jaren in toenemende mate het verschijnsel op van indrinken en feestjes bouwen in de openbare ruimte. Jongeren lopen rond met tassen bier en verzamelen zich in tunnels, parkjes, of in het centrum. Naast overlast levert dit ook vaak veel troep op en vandalisme (zie ook 2.6, vandalisme en graffiti).
- Vooral in de omgeving van coffeeshops en rond v.o.- scholen komt straathandel voor, waarbij drugsdealers en ook jongeren onderling soft- en harddrugs verkopen. De omvang hiervan is wisselend, maar vraagt wel voortdurend aandacht van o.a. politie, SVS, gemeentelijke toezichthouders, scholen en de coffeeshops.

Huidige aanpak/maatregelen

- Sinds 2000 geldt in Smallingerland een alcoholverbod op straat. Politie, SVS en gemeentelijke handhavers zien hierop toe en delen zo mogelijk bekeuringen uit. In verband met de hardnekkige overlast van drinkende groepjes in het centrum, in buitenwijken en fietstunnels wordt hierop al langere tijd extra inzet gepleegd.
- Vanuit het netwerkoverleg JOS wordt extra toegezien op jeugdgroepen op straat die zorgwekkend alcohol- en of druggebruik vertonen. Om deze reden neemt de outreachend werker van de verslavingszorg ook standaard deel aan het JOS, en is er extra outreachende inzet vanuit VNN en Bus+. Wanneer de politie aangeschoten jongeren op straat aantreft, informeert zij hun ouders hierover met een brief. Ook jongerenwerkers informeren dan standaard de ouders.
- Smallingerland heeft recentelijk een lokaal Actieplan "Alcohol en jeugd" en een uitvoeringsprogramma opgesteld, integraal ingezet vanuit met name het lokale gezondheidsbeleid en het horecabeleid. Kortheidshalve wordt hiernaar verwezen (zie verder: Actieplan en

Uitvoeringsprogramma). Het lokale Actieplan sluit nauw aan bij een Fries plan dat inmiddels ook is opgesteld. Dit projectplan "Fries Jeugd en Alcoholbeleid 2008-2012" is er op gericht om het alcoholgebruik onder jongeren in Friesland terug te dringen via de settings 'thuis', 'onderwijs', 'vrije tijd' en 'verkeer en vervoer'. Via een nulmeting en een effectmeting zullen de resultaten van het project worden gemonitord. Uiteraard worden punten uit het Uitvoeringsprogramma en het Friese plan zo veel mogelijk meegenomen in de jaarplannen IVB van gemeente en politie.

- Politie, SVS en gemeentelijke handhavers plegen extra inzet op straatverkoop van drugs rond coffeeshops en scholen voor v.o.. Ook scholen zelf houden dit extra in de gaten (zie ook: Veilige School, "Notitie toezicht"). (zie ook: 4.2: Organisatie- en georganiseerde criminaliteit, paragraaf coffeeshopbeleid)

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Het verdient aanbeveling dat er een duidelijker richtlijn komt voor bijv. politie en jongerenwerk wanneer zij aangeschoten jeugd op straat aantreft. Bijv. niet alleen een brief sturen om ouders in te lichten, maar bijv. ook standaard een signalering doen bij het jeugdloket / CJG.

Veiligheidsveld 4: Jeugd en veiligheid

Veiligheidsthema 4.4: Veilige school

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Halt thermometer

In 2005 heeft Halt op alle scholen voor voortgezet onderwijs het veiligheidsgevoel onder scholieren gemonitord, en dit onderzoek is in 2007 herhaald. Aan het onderzoek uit 2007 hebben alle scholen deelgenomen, en hebben ruim 2000 leerlingen de thermometer ingevuld. De leerlingen hebben steeds geantwoord op een vijfpunten schaal die loopt van 'nooit' via 'soms' naar 'altijd'. Over de gehele linie geven de beide onderzoeken een stabiel beeld met op punten een lichte verbetering in 2007 ten opzichte van het onderzoek uit 2005.

Uit het thermometer onderzoek komt het beeld naar voren dat leerlingen zich op school en in de klas 'altijd' of 'meestal' veilig voelen (resp. 80% en 91%), tegen 3% en 2% die aangeven zich 'nooit' of 'meestal niet' veilig te voelen. Op het schoolplein voelen 6% van de leerlingen zich 'nooit' of 'meestal niet' veilig, in de buurt van de school is dat 7%.

De Halt thermometer laat ook een aantal aandachtspunten of verbeterpunten zien: zo geeft 19% van de leerlingen aan dat de school beter zou moeten optreden tegen discriminatie, en 15 % van de leerlingen geeft aan dat schoolregels beter gehandhaafd zouden moeten worden. Verder vindt 13 % van de leerlingen dat de school beter zou moeten optreden tegen geweld, en 12% dat de school beter zou kunnen helpen als hulp nodig is.

Van de leerlingen geeft 17% aan dat ze zich 'vaak' of 'altijd' onveilig voelen door bedreiging met een wapen, 13% door seksueel geweld, 12% door lichamelijk geweld, 9% door discriminatie en 10% door pesten.

Opvallend is dat de percentages veel lager zijn bij de vraag 'ik maak het voor anderen onveilig door': hierover geeft 2% aan 'altijd' of 'vaak' te pesten, 3% meldt lichamelijk geweld toe te passen, 2% dreigt 'altijd' of 'vaak' met een wapen. Een kleine groep leerlingen maakt het dus onveilig voor een veel grotere groep.

Andere opvallende punten uit het Halt onderzoek zijn dat leerlingen het moeilijk vinden om over problemen te praten (20%), hiermee naar een vertrouwenspersoon te gaan (38%), te protesteren als ze worden gepest (22%) of in te grijpen als iemand anders wordt gepest (19%).

Huidige aanpak/maatregelen

De Scholen voor v.o. en ROC Friese Poort werken sinds 2001aan het project Jongeren, school en veiligheid. In juni 2008 is hierover een convenant ondertekend door alle partners die hierbij betrokken zijn: gemeente,

politie Friesland team Smallingerland, MOS, SVS en het Openbaar Ministerie. Het convenant is gericht op een verdere versterking van de onderlinge samenwerking in de werkgroep Veilige School. Ook legt het convenant afspraken vast over het gebruik van de Informatiemap Grensoverschrijdend Gedrag. Deze map bevat protocollen over het omgaan met grensoverschrijdend gedrag, zoals agressie, diefstal, pesten of wapenbezit. Daarnaast is er een "Notitie toezicht" geschreven met concrete actiepunten, die ook onderdeel uitmaken van het convenant. Actiepunten zijn onder andere het regelmatig monitoren van het veiligheidsgevoel op de scholen (zie boven), organisatie van toezicht in en rond de scholen, het onderling uitwisselen van ervaringen met programma's gericht op 'omgaan met elkaar', 'weerbaarheid' en 'leefstijl'. Ook start op een VMBO locatie een proef met 'mediation voor en door leerlingen'. Hierbij worden leerlingen getraind om op te treden als bemiddelaar wanneer er conflicten tussen leerlingen op school ontstaan. Verder is een proef gestart met 'jongerenwerk op school' waarbij jongerenwerkers o.a. meedraaien in de zorg-adviesteams (ZAT's) van de scholen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Het project Veilige School richt zich op dit moment alleen op de scholen voor v.o. en ROC. Vanuit het primair onderwijs (p.o.) komen inmiddels ook signalen dat hieraan behoefte is, vooral door problemen van/met ouders die op school 'verhaal komen halen'.
- Lokaal Educatieve Agenda / "Opvoeden doe je samen": recentelijk hebben vertegenwoordigers van het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en de ROC's en de MOS in het kader van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) besloten om verdere samenwerking aan te gaan onder de noemer 'opvoeden doe je samen'. In het kader hiervan zal een werkgroep vanuit het onderwijs voorstellen uitwerken rond onderwerpen als omgaan met conflicten, opvoedingsondersteuning, omgaan met elkaar en weerbaarheid. Inzet is dat deze beweging 'van onder op' komt, dus van de scholen zelf en de ouders.
- Verder wordt vanuit de gemeente (oa jeugdbeleid en gezondheidsbeleid) een koppeling nagestreefd met het lokale gezondheidsbeleid dat op dit moment in ontwikkeling is, en wordt bijv. gekeken of het instrument "Eigen kracht conferenties¹³" beter kan worden ingezet.

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid

Veiligheidsthema 5.1: Radicalisering

Wat verstaan we onder radicalisering?

Door verschillende incidenten in binnen- en buitenland wordt de radicalisering van groepen in Nederland steeds meer gezien als een serieus risico, ook lokaal. Denk aan moslim-extremisme, homo-haat, rechts-extremisme of dieren-extremisme.

Het ministerie van Justitie en de AIVD definiëren radicalisme als volgt:

'Het (actief) nastreven en/of ondersteunen van diep ingrijpende veranderingen in de samenleving, die een gevaar kunnen opleveren voor (het voortbestaan van) de democratische rechtsorde (doel), eventueel met het hanteren van ondemocratische methodes (middel), die afbreuk kunnen doen aan het functioneren van de democratische rechtsorde.'

¹³ Eigen Kracht conferentie: Een Eigen Kracht-conferentie geeft mensen de mogelijkheid om zelf, samen met familie, vrienden en andere bekenden, een plan te maken voor een oplossing of voor hulp. De kracht voor de oplossing komt vanuit de familie en alle belangrijke mensen daaromheen. Gemaakte plannen zijn leidend voor de hulpverlening.

De VNG uitgave 'Radicalisme signaleren en aanpakken' definieert het als volgt:

'Radicalisme is de bereidheid om de uiterste consequentie uit een denkwijze te aanvaarden en in daden om te zetten.'

Naast het begrip radicalisering speelt ook het begrip *polarisatie* een rol. Hieronder wordt verstaan 'de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving die kan leiden tot spanningen tussen de betreffende groepen en afname van de sociale veiligheid'. De AIVD formuleerde het in zijn jaarverslag 2005 als volgt: 'De grootste dreiging voor de Nederlandse democratische rechtsorde is momenteel het bestaan van een breed sociaal-maatschappelijk probleem waar in een sfeer van frustratie over de Nederlandse 'multiculturele' samenleving zowel van autochtone als van allochtone zijde interetnische confrontaties worden uitgelokt. Aanhoudende interetnische confrontaties kunnen op termijn de cohesie in de Nederlandse samenleving bedreigen'.

Verder is in dit opzicht ook nog het begrip *tweedeling in de samenleving* van belang: vooral in achterstandsbuurten is het risico van polarisatie en radicalisering groter doordat hier allerlei problemen samenkomen zoals werkloosheid, verloedering van de woonomgeving etc. (zie ook h. 1.2.).

Welke personen / groepen zijn vatbaar voor polarisatie en radicalisering?

De personen die vatbaar zijn voor polarisatie en radicalisering zijn voornamelijk jongeren (veelal jonger dan 30 jaar) die op zoek zijn naar hun identiteit of roeping. Het zijn veelal mannen, maar het aantal vrouwen neemt toe, zowel in ideologisch ondersteunende zin als ook als actief deelnemer.

Islamitische radicalisering komt veelal voor onder jongeren die zoeken naar zingeving (religieus/ levensbeschouwelijke dimensie) of naar binding en erkenning binnen de groep (sociaal-culturele dimensie). Een derde belangrijke dimensie is de politieke, vanuit de ervaring van onrecht jegens henzelf of andere moslims in binnen- en buitenland. Het betreft overigens zowel jongeren die vanaf hun geboorte islamitisch zijn, als (autochtone) bekeerlingen.

Rechts-extremistische radicalisering komt vaak voor onder jongeren die zich gefrustreerd voelen over de 'multiculturele' samenleving, in hun ogen de oorzaak van werkloosheid of woningnood (sociaal-culturele en politiek-activistische dimensie). Deze jongeren zijn veelal aanhangers van nationalistische ideeën, soms ook politiek actief. De religieuze / levensbeschouwelijke dimensie speelt bij rechts-extremistische radicalisering vrijwel geen rol.

Bedreigingen / feitelijke onveiligheid

Smallingerland heeft verhoudingsgewijs niet een heel grote groep allochtonen en kent op dit moment weinig problemen met polarisatie tussen autochtonen en allochtonen. Tot voor een paar jaar terug waren er echter wél spanningen tussen autochtone en allochtone jongeren, die uitliepen op vechtpartijen op straat, bijvoorbeeld tijdens de voor- of najaarskermis. Vooral door de inzet van het jongerenwerk en Bus+ zijn de jongeren systematisch met elkaar in contact gebracht en is dit probleem flink teruggedrongen.

In Smallingerland zijn op dit moment geen voorbeelden bekend van radicalisering. Gezien het goede zicht op en contact met jongeren en jeugdgroepen in de gemeente, ook op straat (oa netwerkoverleg JOS) en in het onderwijs, lijkt dit beeld dan ook redelijk betrouwbaar. Het blijft echter onzeker of alle signalen tijdig en goed worden opgepikt.

Huidige aanpak / maatregelen

- In de Venen is het project "Nieuwe Start" opgezet om onder andere verloedering en een afnemende sociale cohesie in de buurt te keren, vooral tussen autochtonen en allochtonen.
- Het Friese O.M. heeft de Stichting Tumba opdracht gegeven onderzoek te doen naar de ernst en omvang van radicalisering in Friesland. De uitkomsten hiervan worden medio 2009 verwacht. Tegen die tijd kan dus ook bekeken worden of en hoe er extra aandacht aan dit onderwerp moet worden geschonken.
- zie verder ook: actiepunten "Integratienota"

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Het Ministerie van BZK heeft het zg. "Actieplan polarisatie en radicalisering 2007-2011" opgesteld. Dit Actieplan richt zich oa op het tegengaan van vervreemding en maatschappelijke uitval van groepen en individuen in de samenleving, mn. door scholing, stages of werk, maar ook door een combinatie van zorg en repressie en ten aanzien van hen die grenzen overschrijden. Daarnaast richt dit plan zich op het vroegtijdig signaleren van dit soort processen in de lokale samenleving door bestuurders en professionals. Op basis van dit Actieplan en punten uit de Integratienota zou nader bekeken moeten worden op welke punten nadere actie wenselijk of nodig is. Hierbij kan mogelijk ook gebruik worden gemaakt van de uitkomsten van een landelijke nulmeting rond polarisatie en radicalisering die in het kader van het Actieplan wordt uitgevoerd.
- Ook in het kader van de uitvoering van de WMO, de gemeentelijke integratienota en het jeugdbeleid is aandacht nodig voor de risico's van uitsluiting, sociaal-maatschappelijke uitval, discriminatie en radicalisering. In dit opzicht kan een goed contact met en tussen religieuze organisaties en allochtone sleutelpersonen een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen van radicalisering.

Veiligheidsveld 5 Integriteit en veiligheid

Veiligheidsthema 5.2: Organisatie- en georganiseerde criminaliteit

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

Uit onderzoek¹⁴ naar georganiseerde criminaliteit in Nederland komt naar voren dat er geen aanwijzingen zijn dat complete bedrijfstakingen onder controle staan van de georganiseerde misdaad. Er zijn in Nederland eveneens nagenoeg geen voorbeelden aangetroffen van protectie, politieke corruptie, onwettige beïnvloeding van politieke besluitvorming of infiltratie in vakbonden. Ook zijn er geen duidelijke aanwijzingen van pogingen om regio's of bedrijfstakingen door corruptie en geweld onder controle te krijgen.

Bij georganiseerde criminaliteit gaat het in de meeste gevallen om smokkel van mensen (vrouwenhandel, mensensmokkel) en verboden waar, zoals drugs, wapens en gestolen auto's, en om illegale grensoverschrijdende handelingen, zoals 'ondergronds' bankieren en het ontduiken van heffingen en accijnzen. Plegers van georganiseerde criminaliteit bedrijven dus vooral internationale handel en Nederland functioneert daarbij als productieland, doorvoerland of bestemmingsland.

Bedrijfstakingen worden echter wél gebruikt om misdrijven te plegen of te verheimelijken. Ook wordt misdaadgeld geïnvesteerd in bedrijven en onroerend goed. Maar over de precieze omvang van deze bestedingen bestaat nog steeds veel onduidelijkheid. Wat betreft de aard van de bestedingen is duidelijk geworden dat daders vooral investeren in sectoren die hen vertrouwd zijn, zoals de horeca, de prostitutiebranche, de autobranche en de transportbranche.

Het is de belangrijk dat de lokale overheidsbestuur op basis van rapportages van politie en justitie de betrokken partijen (branches, bestuurlijke diensten, beroepen) wijst op hun verantwoordelijkheden in het terugdringen van de mogelijkheden die hun sector biedt voor het plegen van misdrijven.

¹⁴ Georganiseerde criminaliteit in Nederland; Derde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit, 2007

De georganiseerde misdaad heeft vrijwel altijd wortels op lokaal niveau. Mede daardoor is het direct van invloed op de leefomgeving van de Nederlandse burger. Hierbij moet worden gedacht aan een aantasting van de openbare orde (bijvoorbeeld door overlast als gevolg van drugshandel en prostitutie), een teloorgang en verpaupering van straten en buurten en criminele investeringen in vastgoed. Criminele groeperingen maken tevens gebruik van de lokale legale economische en juridische infrastructuur - inclusief de diensten van specifieke beroepsgroepen - en van economische sectoren zoals de horeca, de transportsector, distributieknooppunten als havens en vliegvelden en de financiële sector om criminele handelingen te verrichten, te verhullen of crimineel geld te investeren.

Om deze redenen heeft het huidige kabinet besloten om de bestrijding van georganiseerde misdaad sterk te intensiveren en heeft de minister van Justitie het Programma Versterking Aanpak Georganiseerde Misdaad (PVAGM) opgesteld. Dit programma richt zich op het versterken van:

- a) de bestuurlijke en preventieve aanpak: Programma Bestuurlijke Aanpak (zie onder);
- b) de strafrechtelijke, repressieve aanpak;
- c) de internationale samenwerking.

Het Programma Bestuurlijke Aanpak

Naast een sterke nationale en internationale aanpak van georganiseerde misdaad is dus ook lokale interventie van groot belang, waarbij lokale overheidspartijen hun samenwerking intensiveren, informatie uitwisselen en acties afstemmen om georganiseerde misdaad ook op het lokale niveau tegen te gaan. Het lokale bestuur, in het bijzonder de burgemeester, speelt hierbij een sleutelrol. Zo beschikt de gemeente over bestuursrechtelijke middelen waarmee criminele activiteiten op lokaal niveau kunnen worden tegengegaan, zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid om vergunningen in te trekken of panden te sluiten. Op dit moment (najaar 2008) wordt bovendien gewerkt aan een verdere uitbreiding en verfijning van de bevoegdheden van het lokale bestuur om overlast en criminaliteit tegen te gaan, onder andere in de vorm van verschillende pilots in den lande. Daarnaast kan de gemeente via bestuurlijk overleg samenwerking tot stand brengen om daarmee de meest geschikte cocktail aan maatregelen samen te stellen. Hierbij houden de andere partijen in de veiligheidsketen overigens uitdrukkelijk hun eigen rol, taken en verantwoordelijkheden. Zo blijft bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging.

Regionale informatie- en expertisecentra

Om gemeenten qua capaciteit, kennis en kunde te ondersteunen bij de bestuurlijke aanpak worden tussen 2008 en 2011 zes regionale informatie- en expertisecentra opgezet. Hiermee kan gelijk ook de regionale samenwerking tussen gemeenten worden bevorderd bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Zo'n regionaal informatie- en expertisecentrum kan verschillende functies vervullen. Voorbeelden hiervan zijn:

- informatieknoppunt van verschillende handhavings- en opsporingsdiensten
- het in beeld brengen en analyseren van de lokale verwevenheid tussen de onder- en bovenwereld en de wijze waarop dit tot uitdrukking komt
- periodieke advisering van het lokale bestuur haar veiligheidspartners
- verdere ontwikkeling van instrumenten en interventiestrategieën voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

De drie noordelijke provincies werkten in het najaar van 2008 aan een voorstel voor een pilot Regionaal Expertisecentrum aanpak georganiseerde criminaliteit Noord Nederland.

Landelijk analyse- en expertisecentrum

Naast de zes regionale centra wordt ook een landelijk centrum opgezet. Vanuit dit centrum worden de regionale centra zonodig gecoördineerd en ondersteund, bijvoorbeeld op het vlak van informatievoorziening, afstemming tussen regio's en ontwikkeling van researchprogramma's en speciale expertise, zoals op het vlak van financieel-economische deskundigheid op het terrein van witwassen en de strafrechtelijke en fiscale ontneming. Verder zullen vanuit dit centrum adviezen worden gegeven over knelpunten in wet- en regelgeving, en zal de implementatie van de bestuurlijke aanpak in het land worden versterkt.

Uitwerking bestuurakkoord

In het bestuursakkoord tussen het Rijk en de VNG is de Bestuurlijke Aanpak benoemd als prioritair aandachtspunt. In de convenanten die hierover worden afgesloten ter uitwerking van dit akkoord, zal stelselmatig een afspraak worden opgenomen over de bijdrage die vanuit de gemeenten wordt geleverd bij de implementatie van dit programma.

Huidige aanpak/ maatregelen

- Aanpak criminaliteit in de horeca: bij de uitgifte van vergunningen aan horeca-ondernemers wordt standaard informatie gevraagd over de financiering van het bedrijf en een bewijs van goed gedrag van de ondernemer en/of bedrijfsleider. Er is een begin mee gemaakt om hierbij ook een verkorte vragenlijst in te zetten die is geënt op BIBOB¹⁵ (zie verder: omissies in de aanpak).
- Coffeeshopbeleid: in het lokale drugbeleid en coffeeshopbeleid van Smallingerland is in 1996 de nul-optie voor coffeeshops opgeheven een maximumstelsel voor twee coffeeshops ingevoerd. Na een zorgvuldige selectieprocedure hebben zich in 1998 twee coffeeshops gevestigd in het horeca-uitgaansgebied De Kaden. Met de beide coffeeshops zijn vergaande afspraken gemaakt die zijn vastgelegd in een convenant. Deze afspraken gaan bijv. over het voorkomen van overlast, de uitstraling en inrichting van de shops (overzicht in de zaak), huisregels, voorlichting, assortiment, het zoveel mogelijk vermijden van criminele contacten en het inzetten van betrouwbaar personeel met een bewijs van goed gedrag. Drie keer per jaar vindt overleg plaats tussen de shophouders, gemeente, politie en verslavingszorg. In dit overleg worden actuele ontwikkelingen besproken, (potentiële) overlastsituaties, ontwikkelingen in de drugscene en eventuele lastige klanten. Jaarlijks worden de beide shops vier keer steekproefsgewijs gecontroleerd, vooral op de AHOJ-G criteria¹⁶. Twee jaar na de invoering van de coffeeshops bleek uit een evaluatie (2000) dat het aantal ondergrondse dealadressen met ruim de helft is afgenomen. Door het contact met de coffeeshops is de informatiepositie over de lokale drugscene van politie, gemeente en verslavingszorg sterk verbeterd, waardoor er meer zicht en grip op is. Ook bleek uit de evaluatie dat de situatie in en rond de coffeeshops goed beheersbaar is en er geen sprake is van noemenswaardige overlast. Wel is er regelmatig inzet nodig van de shophouders, politie en SVS om groepjes jongeren van onder de 18 jaar weg te sturen die blowen op straat of bezoekers van de coffeeshop aanschieten met de vraag om softdrugs voor hen te kopen. In verband met de zeer strikt gehandhaafde leeftijdsgrens is hiervoor geen andere oplossing voorhanden.
- Prostitutiebeleid: Smallingerland heeft in 2000 lokaal prostitutiebeleid vastgesteld, onder andere in nauw overleg en afstemming met O.M., politie en andere gemeenten in Friesland. In het beleid is vastgelegd dat zich in Smallingerland twee seksinrichtingen kunnen vestigen, en dan alleen op een veilige plek in het buitengebied. In de afgelopen jaren hebben zich meer dan twintig aspirant ondernemers gemeld die belangstelling hadden voor vestiging. Tot nu toe zijn er echter nog geen serieuze vergunningaanvragen en / of plannen ingediend. Wel is het meerdere keren voorgekomen dat de betreffende ondernemers later opdoken in het ondergrondse circuit, en dus zonder vergunning een seksinrichting of escort-service exploiteerden. Mede dankzij de inzet van Politie team Drachten en het Prostitutieteam van Politie Friesland zijn deze activiteiten aangepakt. Het verschijnsel blijft echter hardnekkig de kop opsteken. Wat dit betreft lijkt de doelstelling van de regering om met de legalisering van de prostitutie-sector illegaliteit en mensenmisbruik tegen te gaan in Smallingerland niet te slagen omdat ontduiking van regels en voorschriften in de branche kennelijk nog steeds gemakkelijker en/of lucratiever is. Bij de aanpak van illegale escort- en prostitutie activiteiten wordt overigens steeds intensiever en effectiever samengewerkt met politie, O.M. en andere partijen zoals corporaties, de belastingdienst, UWV en SoZa.
- Advies- en meldpunt loverboys: Fier Fryslân heeft het zg. Advies- en meldpunt loverboys ingesteld, dat via telefoonnummer 0900-5675678 bereikbaar is voor advies, vragen en meldingen. Het is door opgezet omdat er steeds meer signalen van loverboy-praktijken bij verschillende organisaties binnenkwamen en er grote behoefte bleek aan informatie, hulp en advies.

¹⁵ BIBOB: Wet Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur.

¹⁶ AHOJ-G criteria: geen Affichering (reclame), geen Harddrugs, geen Overlast in en rond de coffeeshop, geen Jongeren binnenlaten beneden 18 jaar, en geen Groothandelshoeveelheden (maximale voorraad in de shop is 500 gram, maximale verkoop per klant per dag is 5 gram).

Het Advies- en Meldpunt werkt onder andere samen met Partoer CMO Fryslân, Politie Fryslân, Bureau Jeugdzorg, gemeenten en scholen. Ook worden hier daders en slachtoffers geregistreerd.

- Integrale aanpak vrijplaatsen: In 2007 is er een overleg tussen Woonfriesland (verhuurder stacaravans), gemeente en de politie opgestart over overtreding van regels bij een woonwagenkamp. Het ging daarbij om regels over afvalinzameling, overlastgevende voertuigen op de openbare weg, bewoning, geluid, bouwen, de huurovereenkomst, leerplicht en uitkeringen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

- Criminele invloeden in de horeca: het lukt niet altijd goed om criminele invloeden in de horeca te weren. Zo zijn zg. 'stroman' constructies niet altijd tegen te gaan. Vermoedens zijn in zo'n geval niet genoeg om een vergunning te weigeren. Onlangs is hierover contact geweest met het Openbaar Ministerie, en zal o.a. beter gebruik worden gemaakt van de zg. "tip-functie" van het O.M.. Ook zijn in het afgelopen jaar de contacten aangehaald met de Belastingdienst. Daarnaast worden op dit moment de mogelijkheden van de Wet BIBOB voor dit doel nader in kaart gebracht en in beleid vastgelegd.
- In de bespreking van de concept kadernota en het thema georganiseerde criminaliteit heeft de belastingdienst gewezen op het feit dat zij sinds januari 2008 minder gemakkelijk actief kunnen tippen en/of informatie kunnen uitwisselen met partners. Daarom heeft men hierover in Drenthe een convenant informatie-uitwisseling afgesloten dat is getoetst aan de landelijke privacy-wetgeving. Hierdoor is het gemakkelijker om georganiseerde criminelen, vrijplaatsen of hennepkwekerijen aan te pakken of de zg 'patseraanpak'¹⁷ toe te passen. Zo'n convenant zou ook voor Friesland interessant kunnen zijn.
- Coffeeshopbeleid: door de intensieve 'jacht' op wietkwekerijen is het voor de coffeeshophouders steeds lastiger om softdrugs te betrekken van kleinschalige, niet criminele kwekers. De shophouders merken hierover op dat de situatie rond de achterdeur steeds verder verhardt en steeds meer in handen komt van de zware criminaliteit. Ook geven zij aan dat zij steeds meer te maken krijgen met tussenhandel, onder andere via growshops. Een aantal jaren terug hebben burgemeesters van verschillende Nederlandse gemeenten, waaronder ook van Smallingerland, er bij de minister op aangedrongen om ook de achterdeur te gaan reguleren. De minister heeft dit idee van de hand gewezen.
- Growshops: Smallingerland heeft binnen haar gemeentegrenzen drie growshops, die echter moeilijk zijn aan te pakken omdat zij 'legale' producten verkopen. Overleg hierover met politie en justitie heeft tot dusver geen alternatieven opgeleverd voor een aanpak. Bij de politie heeft de aanpak van growshops mede daardoor tot nu toe weinig prioriteit.
- Aanpak van bedrijfsmatige prostitutie zonder vergunning: met name activiteiten in de sfeer van escort blijken hardnekkig te zijn en moeilijk te stoppen met strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen. Het is soms lastig een juridische titel te vinden om bepaalde situaties of individuen aan te pakken. Alleen door goede samenwerking en afstemming kunnen deze illegale en vaak ook criminele netwerken worden aangepakt. Inmiddels loopt dit zoals gezegd steeds beter maar het blijft een punt van aandacht en zorg.

¹⁷ De zg. 'Patseraanpak' is in 2005 in Amsterdam ontwikkeld. Op basis van het witwasartikel in het wetboek van strafrecht worden criminelen luxegoederen zoals auto's, geld of juwelen ontnomen wanneer ze niet kunnen aantonen dat ze deze legaal hebben verworven.

Veiligheidsveld 5: Integriteit en veiligheid**Veiligheidsthema 5.3: Bestuurlijke integriteit**

Bedreigingen/feitelijke onveiligheid

-

Huidige aanpak/maatregelen

- De gemeente heeft voor haar bestuurlijke en administratieve organisatie richtlijnen integriteit vastgesteld. Leidinggevenden zien toe op de naleving van deze richtlijnen.

Omissies in de aanpak (mogelijke extra beleidsaccenten)

Bijlage 4. Stappenplan totstandkoming Kadernota 2009-2012

In stappen ziet de totstandkoming van deze Kadernota er als volgt uit.

1. bespreking van het kerndeel van de Kadernota met de portefeuillehouder
2. bespreking met partners in verschillende commentaar rondes per veiligheidsveld
3. aanvullingen en/of opmerkingen verwerken in de nota
4. bespreking Kadernota in college en raad
5. raad maakt keuzes en stelt prioriteiten vast
6. 'groen licht'? aanpak op hoofdpunten verder uitwerken in
7. jaarplannen en -evaluaties IVB

Gebruikte bronnen:

- Oostveen, P., Wijkatlas Smallingerland 2000, 2002, 2004, 2006, Enschede / Drachten
- Wijkscan politie Friesland, gemeente Smallingerland, bron: Xpol
- Bestuursrapportage 2007 Politie Friesland team 03, Smallingerland
- Jaarplan 2008 Politie Friesland team 03, Smallingerland
- Regionaal beleidsplan Politie Friesland 2009-2011
- Erpecum, I., Notitie "Van afzijdigheid naar betrokkenheid, preventieve strategieën tegen geweld", Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid / Ministerie van Justitie, Den Haag 2005.
- Stol, W. e.a., "Basisboek Integrale Veiligheid", Bussum 2006
- "Werken aan een sterke samenleving", WMO beleidsplan 2008-2011 Gemeente Smallingerland
- Nota jeugdbeleid 2008-2012 gemeente Smallingerland, mei 2008
- Veiligheidsmonitor Rijk 2007, landelijke analyse
- Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2007, WODC / TNS NIPO, januari 2008
- HALT thermometer schoolveiligheid 2005 en 2007
- 'Radicalisme signaleren en aanpakken', VNG, Den Haag, 2006
- Brochure "Info integriteit", afdeling personeelsmanagement Gemeente Smallingerland, Drachten, 2007.
- Actieplan en Uitvoeringsprogramma "Alcohol en Jeugd", gemeente Smallingerland, voorjaar 2008
- "Actieplan polarisatie en radicalisering 2007-2011", Ministerie van BZK, Den Haag 2007

Lijst van afkortingen

- AID: Algemene Inspectie Dienst
- AMW: Algemeen Maatschappelijk Werk
- AMK: Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
- APJ: Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit
- ASHG: Advies- en steunpunt Huiselijk Geweld
- BIBOB: Wet Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur
- BO: Bestuurs Ondersteuning
- CBA-J: Criminaliteits Beeld Analyse Jeugd
- CCV: Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
- CJG: Centrum voor Jeugd en Gezin (voorheen: Jeugdloket)
- GGD: Gemeenschappelijke Gezondheids Dienst
- GGZ: Geestelijke Gezondheids Zorg
- Halt: Het Alternatief, strafafdoening om te voorkomen dat jongeren een strafblad krijgen
- H&I : Handel & Industrie, Drachtster ondernemersvereniging
- IVB : Integraal Veiligheids Beleid
- LEA: Lokaal Educatieve Agenda
- MEE: organisatie voor cliëntondersteuning aan alle mensen met een handicap, functiebeperking of chronische ziekte
- MOS: Maatschappelijke Onderneming Smallingerland, lokale welzijnsstichting Smallingerland
- OM : Openbaar Ministerie
- OGGZ: Openbare Geestelijke Gezondheids Zorg
- SMO: Stichting Maatschappelijke Opvang
- SOS: Signalerings Overleg Smallingerland
- SoZa: Sociale Zaken, gemeentelijke sociale dienst
- SVS: Stichting Veiligheidszorg Smallingerland
- VNN: Verslavingszorg Noord Nederland
- WMO: Wet Maatschappelijke Ondersteuning